

Syndikalismen

Nr 11 • 1939

Pris 75 öre

Buenaventura Durruti

Artiklar om spanska inbördeskriget ur SAC:s tidskrift *Syndikalismen* årgång 1939

Innehåll

CNT och den spanska revolutionen	1
Revolutionens Spanien.....	5
Den spanska tragedien.....	10
Sanningen om revolutionen och kriget i Spanien.....	19
CNT:s politiska ställningstagande under spanska kriget.....	24
Fakta och kommentar	31
CNT, staten och regeringen.....	32
Den spanska revolutionens historiska betydelse	38
CNT och den spanska revolutionen	40
Den spanska revolutionen	42
Spanska republikens uppkomst och undergång	54

Syndikalismen 1-39:

CNT och den spanska revolutionen

Manuel Villar, Valencia

Den hållning, som CNT intagit under förloppet av den spanska konflikten har väckt en viss grad av överraskning bland kamraterna inom den syndikalistiska internationalen. Det har antagits att de spanska kamraterna före 19 juli 1936 inte själva tänkt sig en sådan utveckling av deras hållning. CNT förfäktade en linje av frihetliga taktiska metoder och detta med en trohet som inte visste av eftergifter och ej heller överträffades av andra sektioner inom IAA. Hur kom det sig då att en sådan oböjlig hållning kunde uppmjukas? Betyder det att dessa spanska kämpar avlägsnat sig från anarkismen? Skulle de ha blivit besjälade av andra principer än dem de under mer än ett halvt århundrade offrat blod och krafter för? Allt detta är frågor vi här skola taga upp till besvarande med vinnläggande om största noggrannhet och klarhet.

En sådan rörelse som vår, vilken har sina rötter redan i det föregående århundradet och räknar tusen sinom tusen stridbara medlemmar inom alla delar av landet, medlemmar som aldrig skulle respektera några andra direktiv än dem de själva varit med om att gemensamt utforma, en rörelse vars livgivande styrka just ligger i principer som förneka varje form av ledarmyndighet, den kan inte förändras i en handvändning till en organisation med helt andra metoder och annan grundåskådning. CNT är alltså samma CNT, och främjandet av förutsättningarna för en frihetlig utveckling med internationell tillämpning är i dag mer än någonsin i överensstämmelse med våra principer och våra förväntningar av det spanska proletariats seger över fascismen. Det faktum att CNT inom sig i yttersta omfattning vidmakthåller frihetens idéer har varit avgörande, när med spontan enighet valts en taktik som givit upphov till ovisshet här och var utomlands. Detta förtjänar således grundligt övertänkas av kamraterna i alla länder. Det är förutsättningen för ett sunt bedömande.

Det bör kunna förstås en gång för alla att den taktiska förändring som valts, inte på något sätt påverkar den slutliga uppgörelsen eller våra principer. Den är resultatet av en tvingande nödvändighet. Antingen må den spanska frihetliga rörelsen vid intagandet av denna hållning ha handlat framsynt: *genom att rädda sig själv och därmed rädda revolutionens förutsättningar* – något som får betraktas som ett uttryck för absolut och oförstörbar sammanhållning av de organismer som uppväckt och föra revolutionen fram till det yttersta avgörandet. Eller också har den handlat bakvänt, så att den frihetliga rörelsen vikit tillbaka på det fält som representerar dess inflytande på landets liv och förlorat de möjligheter den vunnit tack vare sina frihetliga principer. Antingen måste vi sätta in aktivitet och handlingskraft på alla områden eller välja självmordet och avstå åt andra att taga ledningen över proletariats massor under den revolutionära perioden omkring den 19 juli, därmed till ingen nytta förslösande de offer som hemburits av dem som föllo på barrikaderna och i frihetens löpgravar. Detta skulle på samma gång ha inneburit avstående från frukterna som tillkommit oss efter ett halvsekel av propaganda, av strider och organisationsarbete.

Betänkligheter avseende taktik och grundsatser fingo inte vara till hinders då strid och insatser krävde snabbaste beslutsamhet. Härdad i strider, tvekade vår rörelse inte heller beträffande medel och vägar som dikterades av omständigheterna. Vi måste handla som situationen bjuder. Någon annan möjlighet finns inte.

Vi måste vara medvetna om, att vi inte ensam agerade i detta drama. Revolutioner anpassa sig inte efter metoder som utarbetats och kunna tillämpas under fredliga tider. I det ögonblick *ett samhälle faller i spillror* och ett komplex av alla revolutionära krafter – från de mest

moderata till de mest ytterlighetsbetonade – ingriper i handlingen, i det ögonblicket bli också situationens krav avgörande. Revolutionärerna äro i en sådan period ej i stånd att stanna och minutiöst undersöka huruvida det som måste göras är anpassat till doktrinerna. De ryckas med av händelserna. Oförutsedda situationer uppstå och var och en av dessa kräver omedelbar lösning. I sådana ögonblick är det bättre med handlingskraft, som ledes av praktiskt förnuft och ligger idealet närmast än med exakt kännedom om teorier och klassiska aktionsregler.

Om någon förebråelse kunde göras mot CNT skulle det vara att den inte omedelbart insett att den måste arbeta politiskt, att den måste ta del i regeringen. Man lät två månader gå, från juli till september 1936, utan att komma till insikt att det inte fanns något annat val. Vi förblevo under denna tid trogna taktiken från tiden före revolutionen, och tanken att vi skulle ha större möjligheter att få inflytande över Spaniens öde genom att stanna på gatorna och arbetsplatserna. Under tiden grepo republikaner och marxister makten, förorsakande för en tid ett undanträngande av krafter som bättre tjänat såväl CNT som proletariats historiska uppgift i sin helhet.

Besluten på plenum i september 1936 som beredde vägen för CNT:s inträde i regeringen i november, skulle i juli ha fått väldiga resultat. Vi äro berättigade att tro, att Spanien skulle ha varit mera utpräglat revolutionärt om vi redan den 19 juli kunnat förutse vad som var bestämt att komma, och då varit beredda att i politiskt, ekonomiskt och socialt avseende praktiskt lösa alla de föreliggande problemen och göra oss gällande genom organisationsduglighet och initiativ. Men troheten mot anarkismens taktiska metoder från tiden före revolutionen avhöll oss från att handla med nödvändig skyndsamhet under de första ögonblicken. I förening med vår överväldigande dynamik, med våra väldiga massor och den mentala smidighet som i dag tillåter oss handla i överensstämmelse med verkligheten och ge en organisk och konstruktiv form åt två års erfarenheter, skulle vi den 19 juli varit i stånd att föra Spanien mycket längre framåt.

Man skulle kunna säga, att CNT blev tvingad att delta i regeringen rentav för att hindra att revolutionen slog in på en väg som förde tillbaka till den borgerliga republiken, för att avvärja attacker mot arbetarnas och böndernas erövringar, för att undgå att kriget fördes efter trånga partiintressen och att armén förändrades till ett verktyg åt en enda riktning, för att utesluta faran av en diktatur och stoppa ansatser till totalitära tendenser i det ekonomiska och sociala livets alla former, för att kort och gott underlätta segern och utveckla de uppbyggande och frihetliga möjligheterna.

Om det funnits en annan utväg att uppnå samma resultat? Det är något vi skola undersöka inom ramen av det lilla utrymme denna artikel medger. Men först bör inte bortses från hur den 19 juli kom över oss, och vilka krafter det var som upptog kampen mot fascismen.

Först är att märka, att 19 juli påtvingades oss av våra traditionella reaktionära fiender. Det var inte fråga om en revolution, förberedd av anarkisterna. Det var, väl att märka, inte vi som grepo initiativet och det var inte vi som hade planlagt det hela.

Det var fascismen som tvingade oss ut på gatorna för att försvara oss själva. Detta var icke en revolution där proletariatet väljer tillfället och de mest fördelaktiga omständigheterna efter detaljerade förberedelser och sedan slår sig fram med sina egna krafter för att undgå att dela segern med andra. Proletariatet besvarade den fascistiska attacken och därmed uppstod den revolutionära situation som alla känna.

Men å andra sidan stod CNT, trots den enorma omfattningen av dess massor och den makalösa dynamiken hos sina kämpar, icke ensam i kampen mot det militära upproret. Där fanns också UGT och hela skalan av antifascism från marxistpartierna ända ut till den borgerliga vänsterns republikaner, de sistnämnda representerande småborgarna med liberala tendenser.

Naturligtvis var det proletariatet som hade att avgöra vilken form striden skulle få. Det var dess styrkor som bildade det fruktansvärda block vilket krossade militaristerna över halva Spanien. Alla dessa sektioner voro förpliktade att kämpa gemensamt och till slutet. Men låt se!

Hade CNT en tanke att kunna göra denna revolution till en anarkistisk revolution? Naturligtvis inte, såvida ej kampen också skulle tagits upp emot de nämnda sektionerna. Skulle CNT ha inlåtit sig i en sådan strid eller var det inte tvärtom dess högsta plikt i detta ögonblick att organisera milisen med föresats att beseгра fascismen och jaga den ur Spanien? Det var detta CNT valde. Att göra något annat skulle ha varit självmord och ett bedrägeri mot dem som kämpade för samma sak. Kamp inbördes medan alla förenade krafter inte ens voro tillräckliga för att organisera andra etappen i kriget mot fascismen, som i samma ögonblick fått understöd av både Italien och Tyskland?

Och dessutom, skulle vi ha varit i stånd att beseгра dessa vi hade emot oss? Måste inte fysisk utmattning i detta sammanhang ha blivit det mest sannolika och kunde väl en sådan utgång inte ha fört med sig förslösandet av alla frihetliga möjligheter både för nuet och framtiden?

Utsikterna för en revolution, väl ej frihetlig till sin anda men i huvudsak proletärisk, hade mycket stora förutsättningar fast de för dess genomförande nödvändiga förberedelserna saknades. Det förenade proletariatet – d. v. s. CNT och UGT – skulle ha varit i den ställningen att det kunnat kräva att syndikaten togo ledningen i striden. Ingen skulle ha kunnat hindra denna samordning av arbetarna. Men arbetarorganisationerna gingo var för sig sin egen väg och därmed förstördes även möjligheterna att ge djupare mål och starkare underlag för revolutionen och möjligheten för syndikaten att taga ledningen.

Det och inget annat hade varit lösningen. De två fackliga rörelserna med deras numerärt jämlika styrkor, deras respektive områden för inflytande och i behov av varandra, kunde inte finna varandra och inte ge avkall på strävandena att dominera över varandra. Olyckligtvis voro förhållandena den 19 juli ännu icke sådana som önskligt varit.

Emellertid hade statens återuppbyggnad inletts. Och i de åtgärder som denna uppbyggnad betingade medverkade alla, och efter den delvisa oklarheten i juli övertog staten ledningen i kriget. Marxismen kom att bli dominerande.

CNT gjorde många ansträngningar att få till stånd ett nationellt försvarsråd som centralorgan för såväl krigföringen som återuppbyggnadsarbetet i landet. I detta försvarsråd avsåg man att få alla sektioner proportionellt representerade efter sin betydelse. Slutligen förelåg ett aktionsprogram utarbetat (milisorganisationen av 1936) i vilket stod angivet som försvarsrådets viktigare åligganden följande: enhetskommando, inrättandet av ett krigskommissariat, skapandet av en krigsmilis av obligatorisk karaktär, införandet av en enda folklig milisorganisation för övervakandet av ordningen bakom fronten, syndikatens övertagande av den socialiserade produktionen och varuutbytet, systematisk planering för industri och viktigare odlingsgrenar, kamp för åstadkommandet av fred på basis av en internationell arbetaraktion, Spaniens återuppbyggande på federalismens grundvalar, samt vidare en del punkter av mindre betydelse. I överensstämmelse med detta program skulle ministerierna förändras till departement inom det nationella försvarsrådet, en institution svarande mot omständigheterna.

Ett program som detta hade till syftemål att förläna Spanien de nya organ det krävde och på samma gång tillfredsställa behoven som uppstått genom den nyfödda kollektivistiska produktionsformen och förnyelsen inom alla avsnitt av det politiska och sociala livet. Men det var inte tillräckligt att CNT stod för denna uppfattning. Övriga fraktioner, representerade i regeringen, förklarade sig för bibehållandet av status quo utan att ens studera våra förslag.

Själva sågo vi oss stående inför en verklighet som var oundkomlig. Och sådana fakta är det som göra historia. Enär kriget här utgjorde den verklighet som överskuggade allting och även alla dogmer, kunde CNT inte tveka att avskära den gordiska knuten. Antingen inom eller utanför regeringen. Antingen skulle man fortsätta i enlighet med de normer som i många år ansetts ofelbara men inte kunde lösa de uppkomna revolutionära problemen, men väl utlämnade utnyttjandet av den gemensamma segern i marxisternas händer och lät CNT svara för uppoffringarna; eller också lämna samma normer åt sidan och övergå till en taktisk linje som de utomordentligt svåra omständigheterna anvisade. Den sistnämnda lösningen valdes med klok försiktighet. Motsatsen skulle nämligen ha lett till CNT:s isolering från att ha varit revolutionens stormgarde. Staten fortsatte att lagstifta och organisera i enlighet med de principer som hyllades av män vilka utövade ledningen utan att fråga efter vårt medgivande eller räknade med våra åsikter.

På det militära området hade inbördeskriget förvandlats till ett invasionskrig. Och då man inte kunde hålla de fulländat utrustade och disciplinerade fascistarméerna stången med den av partier och organisationer beroende milisen, så var den enda möjlighet till motstånd och seger att skapa en folkarmé under ett enda överkommando.

Vi blevo inte tillfrågade vid valet av medlen; vi hade blott att gå med på den enda väg som innebar möjlighet att gagna oss. Mot en armé måste ställas en annan, nu starkare och bättre utrustad. Härvid måste troheten mot våra antimilitaristiska principer bereda oss bekymmer. Också sabotage från staten orsakade oss svårigheter. Och staten var ointresserad för att bevara åt CNT ett inflytande som svarade mot dess numerära styrka och rätt att göra sig gällande inom de militära institutionerna. Härtill kom att talrika kamrater visade motvilja mot att åtaga sig befälsposter. Men dessa poster behövde ingalunda förbli obesatta! Kommunisterna började med iver en ohejdad jakt efter monopolisering. De lade beslag på alla officiella poster de kunde komma över och detta med blicken klar för vad det framtida Spanien kunde erbjuda.

Skulle vi trots allt detta ha förblivit nedgrävda i våra grundsatser? Om CNT frivilligt lät den revolutionära aktionskraften glida ur sina händer måste revolutionen själv bli lidande genom denna sammankrympning av vårt inflytande. Målet var revolutionen och CNT betraktade sig själv som en till densamma starkast medverkande faktorer. Därför framstod det för oss som mera revolutionärt att fatta beslut att hävda vår betydelse som ett centrum för politiskt, ekonomiskt och militärt inflytande. Vi kunna vara tillfredsställda med det faktum, att vad CNT själv påyrkat, nämligen organiserandet av en folkarmé, har vidtagits såsom det svarar emot vårt mål – att utgöra en armé åt det antifascistiska Spanien och inte ett verktyg i händerna på en politisk fraktions ledare.

Och den revolutionära segern beror av segern vid fronterna. Det är förutsättningen för den verkliga triumfen, samt att triumfera till varje pris och med hjälp av alla utvägar vi ha till förfogande. För uppnåendet av detta höga resultat på vilket allting annat beror, var och är enda vägen att på gatorna och arbetsplatserna, i striden och i landets ledning uppnå enighet mellan alla antifascistiska krafter, att forma ett segerns block. Svagheter, misstagen, den dåliga kontakten och proselytmakeriet, som kommer till synes, äro anstiftade av de icke frihetliga sektionerna. Vad oss beträffar äro vi fria från allt ansvar i det sammanhanget. Historien, som kommer att döma oss, skall veta att värdera vår oegennyttia och den tapperhet vi presterat i detta krig. Vi arbeta för segern och inte för nederlaget.

Sedan den 19 juli har proletariatet uppnått en ny ekonomisk basis. Kollektiviseringen har fått övertag över kapitalismen. Men dessa faktiska erövringar måste också legaliseras. Medan från de djupa lagren, och vitala skikten uppstå nya institutioner, är likväl den gamla kapitalistiska lagstiftningen i kraft även på områden där den kan främja återgång till vad som varit. För att omgärda sina intressen måste det spanska proletariatet göra sig gällande i staten. Endast

genom att fullfölja revolutionen kan övervinnas en dualism som består i den konstitutionella makten och folkets erövringar. Det betyder inte att proletariatet blir anhängare av statsidéen, utan att ingen utanför dess klassorganisation får för egen räkning kräva ledningen av det ekonomiska livet.

CNT har ingen önskan att stå främmande för verkligheten. Utan att ge avkall på sina mål och strävanden har den valt en taktik som svarar mot stundens krav. Den är i stånd till detta genom vissheten om de hemliga krafter den rymmer inom sig. Mer än två år efter 19 juli kunna vi bevisa att CNT har bibehållit och stärkt sina väldiga krafter. Dessa krafter äro i sig själva en garanti för revolutionen som ägt rum. Vid varje försök att återgå till kapitalismen måste man besinna detta. Men alla ansatser till utveckling i nya former skola påräkna större bistånd från CNT. Försöken till provokation från meningsmotståndare i syfte att undantränga allt det som CNT representerar i styrka och anda, ha misslyckats utmed hela linjen.

Det har slutat med konstaterandet att CNT är ett med Spanien, med kriget och revolutionen och att det kommer att bli omöjligt att förintä en rörelse vars liv är ett med landets.

I dag är CNT starkare än någonsin och den yttersta förhoppningen för det antiauktoritära proletariatet i alla länder. Vad CNT skapat är förverkligandet för första gången av en del av våra ideal. Syndikaten, herrar över ekonomin och kontrollerande sig själva utan något politiskt förmyndarskap eller statlig inblandning, ha börjat fullgöra sina historiska uppgifter. Men vi skola tala om dessa uttryck för den spanska revolutionen i en annan artikel.

Valencia, 1938.

Syndikalismen 2-39:

Revolutionens Spanien

Av Emma Goldman

Kamrat Emma Goldman har tillbringat en längre tid i Spanien under senare delen av 1938. Ur den rapport hon avfattat över sina rön finns det mycket av intresse. Vi återgiva här nedan ett avsnitt som säkerligen skall intressera tidskriftens läsare:

Helt naturligt var jag intresserad av att se i hur stor utsträckning CNT–FAI fortfarande var den dominerande moraliska faktorn bland de bredare lagren av arbetare och bönder samt iakttaga deras inflytande över Spaniens industriella och agrikulturella liv. Detta var så mycket mera nödvändigt som ett flertal kamrater utanför Spanien äro så mottagliga för varje nedsättande rapport de erhålla rörande CNT–FAI. Det är sant att krigsindustrin och järnvägarna blivit nationaliserade. Det är också ett sorgligt faktum, att Negrín överlämnat till de gamla ägarna de elektriska anläggningar, som kollektiviserades av CNT–FAI omedelbart efter den 19 juli 1936. Jag kunde emellertid konstatera att även inom de nationaliserade industrierna voro de spanska anarkisterna synnerligen dominerande. Däremot voro kollektiverna, såsom inom transport-, trä-, textil-, konfektions-, mjölk- och många andra industrier fortfarande bemannade med medlemmar av CNT. Detsamma gäller också jordbrukskollektiven. Detta gäller icke endast Katalonien, som jag nu hade tillfälle att återigen ”inspektera”, utan även Kastilien, Levanten och den icke ockuperade delen av Andalusien.

Med andra ord, vilka slag den spanska revolutionen än blivit utsatt för, och jag vet bättre än många andra som besökt Spanien hur djupa såren äro, så vidhåller jag dock att kollektiviseringen och socialiseringen fortfarande representerar den fylligaste och mäktigaste revolutionära insatsen av de spanska anarkisterna. Och vad som är av ännu större betydelse, även om Franco skulle erövra hela Spanien, vilket dock ingen på den republikanska sidan anser vara möjligt, så komma kollektiverna att bestå. Detta icke blott på grund av CNT–FAI:s inflytande,

utan jämväl av den anledningen, att kollektiviseringens ide så att säga gått de spanska arbetarna och bönderna i blodet.

Varken Listers vandaliserande marsch genom kollektiven i Aragonien eller den lika brutala destruktionen av andra kollektiv, som Karl Marx-brigaden gjorde sig skyldig till eller ingripandet av regeringen själv, har lyckats att för någon längre tid hålla folket tillbaka från kollektiviseringen. Jag fick bevis för detta under fjolåret och kanske ännu mera övertygande demonstrationer under mitt senaste besök. Av brist på utrymme måste jag inskränka mig till att relatera ett fåtal exempel, men innan jag gör detta måste jag nämna något om det barnsliga påståendet, som gjorts av några kamrater i Amerika, nämligen att kollektiviseringen icke är anarkism samt att våra spanska kamrater därför prutat på sina ideal. Frånsett det förhållandet, att dessa kritiker aldrig i sitt liv ställts inför uppgiften att i praktiken demonstrera sina anarkistiska teorier, sin uthållighet och sitt mod att trotsa en hel värld, är det nödvändigt att klargöra för dem, att våra spanska kamrater icke göra gällande att socialisering och kollektivisering är anarkism. De framhålla emellertid, att dessa två former för rekonstruktion representera de första stegen hän mot förverkligandet av den frihetliga kommunismen. De ha icke blott rätt i detta utan de ha även bevisat sanningen av Bakunins princip, att revolutionen icke blott är en destruktiv kraft utan också omfattar viljan till rekonstruktion. Endast trångsynta sekterister i anarkisternas led kunna förbise det förhållandet, att vårt folk var det första i den sociala och revolutionära kampens historia som har börjat rekonstruera samhället mitt i kaos och död och i trots av demokratiernas konspirationer, som icke stå de fascistiska länderna efter.

Jag har redan framhållit, att även inom de nationaliserade industrierna är CNT fortfarande en dominerande faktor. Ett exempel är Metall-syndikatet. Under de tidigare julidagarna blevo dessa CNT-militanter snart nog revolutionens ryggrad. Med deras medverkan var det möjligt att åstadkomma ett enastående organisatoriskt mästerverk. Inom loppet av 48 timmar hade man lyckats förvandla en berömd automobilfabrik till en ammunitionsfabrik, och när jag anlände dit i september 1936 arbetade den redan i tre skift och producerade de enda vapen det lojala Spanien hade till sin disposition under denna kritiska period. Jag hade besökt anläggningen och sammanträffat med dess kunnige chef, men han var så upptagen att jag endast fick tillfälle att samtala med honom under några få minuter. Men under denna korta intervju efterlämnade han hos mig intrycket av en man med utpräglat intellekt och förvånansvärd energi.

Vid mitt besök under september månad 1938 hade jag bättre tur. Han hade mera tid till sin disposition, sade han när jag ringde upp honom, och han skulle omedelbart sända en bil att hämta mig. Jag fann att kamraten åldrats en aning men han hade inte förlorat något av sin tankeskärpa, som gjort ett så starkt intryck på mig vid första sammanträffandet. Jag ville veta något om hans beundransvärda arbete, om den första stora ammunitionsfabriken han skapat samt hur många flera som tillkommit. Han sade att det första företaget nu tillhörde historien men att ett flertal andra anläggningar byggts upp samt att de producerade den största delen av de moderna vapen, som gjort det möjligt för lojalisterna att hålla ut mot Franco och hans allierade. Han var dock övertygad om att en hel del mera skulle ha kunnat åstadkommas om det inte varit för den kriminella noninterventionspakten och någonting han betraktade som lika kriminellt, nämligen kommunisternas politiska manövrer. Han ansåg att tiden inte var så avlägsen, då det skulle bli möjligt att avslöja all den ljusskygga aktivitet som förekommit inom denna sektor av den antifascistiska fronten. Det kommer att bidra till att skingra legenden om den kamratliga hjälp Spanien erhållit från regenterna i ”arbetarnas fosterland”. Det kommer också att avslöja det spel som revolutionärerna av i går, vilka nu äro så ödmjuka demokrater, ha bedrivit.

Vid min ankomst till Barcelona blev jag informerad om den kritiska attityd, som kamraterna inom FAI:s Peninsular- och regionalorgan intagit gentemot CNT:s nationalkommitté. Egenomligt nog delade en del av de mera framstående kamraterna, vilka tills i fjol godkänt och

givit sitt stöd åt nationalkommitténs åtgärder, nu denna kritiska ståndpunkt. Jag var intresserad av att veta vad min kamrat tänkte om den förändrade inställningen. Han var om möjligt än mera emfatisk i sin kritiska analys av de koncessioner CNT:s nationalkommitté gjort. Han medgav att de flesta av dessa koncessioner påtvingats de frihetliga organisationerna på grund av konspirationerna av världsimperialisterna av olika kulörer i syfte att krossa det lojalistiska Spanien. Han ansåg dock att dessa koncessioner visat sig fruktlösa och en del hade t. o. m. medfört direkta skadeverkningar. Han hävdade därför att ett mera aggressivt och konsekvent ställningstagande var oundgängligt gent emot regeringens och vissa av dess politiska sektors ingrepp mot revolutionen. Han hoppades att den nya orienteringen, som fått sitt uttryck bland kamraterna inom FAI, skulle åstadkomma en förändring i CNT-kommitténs metoder och taktik. Men om detta skulle lyckas eller ej, så var han dock övertygad, att medlemsmassorna i den frihetliga rörelsen fortfarande voro medvetna om sin mission och i intet avseende påverkade av de misstag som gjorts av CNT. Han bad mig därför hälsa alla kamrater utanför Spanien, att medan alla måste vara eniga vad det gäller uppgiften att vinna kriget, så står det revolutionära målet alltid klart för militanterna bland arbetarna och bönderna och att CNT här fortfarande är en avgörande makt att räkna med. Jag hade blivit, så hypnotiserad av denna kamrats uppriktiga ärlighet och intensitet, att jag glömt tiden. När jag gick märkte jag att jag tillbringat två timmar tillsammans med honom.

På följande dag eskorterades jag av min trogne guide och tolk, kamrat Martin Gudell, till transportarbetarnas syndikat. Jag hade även avlagt ett besök här 1937. Vid det tillfället var kommitténs sekreterare, kamrat Ponciano Alonso, ”Mingo”, den ende medlem av CNT som gav uttryck för en gent emot CNT:s koncessionspolitik direkt avvikande mening. Nu, sedan så många kamrater kommit att dela hans uppfattning, skulle det ha varit förklarligt om kamrat Alonso sagt: Sade jag inte det? Det förekommer emellertid ingen sådan billig bravado bland de spanska anarkisterna. Kamrat Alonso välkomnade den successivt stegrade insikten om den fara för den frihetliga rörelsen som CNT:s timida ställningstagande innebar. Han var mer än någonsin övertygad att den frihetliga rörelsen måste återgå till de första principerna, såvida icke de obeskrivliga uppoffringarna och lidandena som kriget kostat det spanska folket gjorts förgäves. Denna hans ståndpunkt delades av hela kommittén inom Transportarbetarsyndikatet. Jag sammanträffade med dem alla; fina proletärtyper, vakna män, utrustade med järnviljor.

Kamrat Alonso gav mig en broschyr, han skrivit, omfattande ett föredrag han hållit inför en av de litterära organisationerna i Barcelona i maj månad 1938. Många universitetsmän skulle ha anledning vara stolta över denna klara presentation av en proletär autodidakt. Jag önskar att jag kunde citera utförligt från ”El Transporte y la Guerra” (Transport och krig), men jag har fortfarande så många andra intressanta saker att rapportera och min redogörelse håller redan på att inarbetas i en bok. Jag måste emellertid citera en del av de mera framträdande poängerna för att visa våra kamrater utanför Spanien den fortsatt höga moraliska standard och den kampanj, som våra kamrater inom CNT-FAI lägga i dagen. Kamrat Alonso börjar:

Den 19 juli 1936, denna det iberiska folkets gloriösa dag, som icke upplevts av något annat folk i den sociala, politiska världen, övergävo de fascistiska ägarna sina transportföretag och dessa kommo då i arbetarnas händer. Arbetarna gingo omedelbart till verket och reorganiserade industrin på ett sätt som avvek betydligt från dess gamla standard och man lade då särskilt vikt vid att förbättra levnadsförhållandena för transportarbetarna samt att bättre än tidigare tillgodose allmänhetens komfort och intressen”. Det var nu nödvändigt att påminna många om att transportarbetarsyndikatet från den allra första dagen ställt sig till den antifascistiska sakens disposition och att de förblivit lojala, alltid redo att ge vad förhållandena från dag till dag krävde. Sålunda hade Katalonien ensamt mobiliserat 7,624 frivilliga motorförare, Levanten 7,000, Estremadura 8,000 och Andalusien 5,200 man. Olyckligtvis har Transportarbetarsyndikatets kollektiv blivit offer för ämbetsmannaväldet och har vid flera tillfällen frantagits sina arbetsredskap och deras bilar ha tagits i anspråk för privat bruk medan våra kamrater lämnats utan sysselsättning förutom att de fått

vidkännas en reducering av intäkterna med 50 proc. De bittra erfarenheter vi fått göra ha demonstrerat hur ödesdiga och skadliga vissa politiska åtgärder blivit för folket. Vi överlämna åt historien att placera ansvaret för denna politik, men faktum kvarstår, att stora övergrepp gjorts av politikerna med påföljd att dessa manövrer fört oss in i förhållanden som vi nu djupt beklaga.

Vår kamrat refererar här till de många övergrepp som gjordes 1937 av polisen och deras kommunistiska allierade – razziorna mot transportarbetarkollektivens byggnad. De kommo beväpnade till tänderna för att vråka syndikatet. Då de erforo att kommittén, ehuru icke beväpnad, icke visade någon räddhåga samt vägrade att ge vika, vände de värda efterföljarna av Sovjets regent sin vrede mot kollektivets möbler och allt annat som kunde förstöras. De bröto t. o. m. upp kassaskåpet, blott för att till sin stora förargelse finna detsamma tomt. Jag önskade jag kunde reproducera de fotografier jag har i min ägo, vilka visa den vandalism och den ruin dessa pseudo-allierade av den antifascistiska fronten lämnade efter sig. Läsaren skulle då finna det svårt att skilja mellan den förödelse som åstadkommits av Franco och av hans vandaler. Kamraten fortsätter:

Att vinna kriget innebär emellertid icke sloandet av kollektiven, ej heller uppgivandet av de revolutionära erövringarna. Det måste innebära att vinna kriget och respektera revolutionens segrar både beträffande deras ekonomiska såväl som sociala aspekt; att handla i motsats till dessa principer skulle betyda att kriget förlorades och Spanien förvandlades till en italiensk-tysk koloni. I dag liksom i går kräva CNT:s transportarbetare för sina kollektiv och för sina revolutionära erövringar mera omfattande erkännande och hänsyn, sedan ingen kan anklaga dem för att icke ha uppträtt lojalt bakom fronten och ännu mindre för att de skulle vara fiender till folkets sak. Nu som tillförne reagera de som verkliga antifascister till varje appell som når djupet av deras revolutionära medvetande. De äro ständigt redo att tjäna varje osjälviskt initiativ. Låt oss därför vara ense om, att kampen icke blott innebär fascismens likvidering, det är samtidigt en kamp för att skapa en fri värld med fria män och kvinnor, med temperament av stål och med rebellsjälar, klar mentalitet och starka viljor. Detta är betydelsefulla faktorer i vår fortsatta kamp för våra företag.

Det är knappast nödvändigt med något tillägg till denna eldiga appell och betydelsen av kollektiverna såväl som försvaret av deras revolutionära värden. Kamrat Alonso konkluderar, att oavsett alla svårigheter fortsätta kollektiven att fungera samt att CNT förlorat mycket litet av sin moraliska styrka och makt.

Mitt korta uppehåll i Spanien tillät mig att besöka endast ett fåtal kollektiv, men de som jag lyckades komma till visade, att fastän en hel del kollektiv hade förstörts så arbetade många andra för full drift och demonstrerade hur lönlöst det är att försöka förinta kollektiviseringen bland det spanska folket. Bland annat kom jag till ett synnerligen unikt kollektiv inom textil- och sömmerskebranscherna. Det hade startats av tre medlemmar av CNT. Nu kan det skryta med en medlemsnumerär uppe i tusentalen. Dess fabriker äro inrymda i stor modern byggnad med luftiga arbetsrum och kontor. Varken byggnaden eller ett enda stycke materiel har blivit expropriert; kamraterna hyrde huset och betalade 50,000 pesetas per år för detsamma. Råmaterielet betalade de också kontant. Majoriteten av arbetarna inom detta kollektiv äro kvinnor och yngre flickor. På grund av brist på elektrisk energi mitt på dagarna, arbetar man här från kl. 10 på kvällen till kl. 6 på mornarna.

Det är kanske överflödigt att säga, att alla män och kvinnor anställda inom detta kollektiv äro medlemmar av CNT, var och en socialt medveten om nödvändigheten av att man triumferar över fascismen. För tillfället går kollektivets hela produktion till fronten. Lönen varierar mellan 75 och 200 pesetas per vecka. Varje överskott produktionen lämnar användes för att förbättra byggnader och maskineri, för vården av de sjuka arbetarna och därtill en ganska betydande del för bildnings- och kulturella ändamål. När vi skildes åt bad mig föreståndaren för detta kollektiv, en kamrat som i förbigående nämnt har vistats i Förenta staterna, att klar-göra för kamraterna i Europa och Amerika att de också, dessa arbetare vid kollektiven, göra

allt för att vinna kriget och förverkliga revolutionens löften. Jag sade honom att jag skulle vilja skriva hans budskap i ord av eld i medvetandet hos massorna världen över.

Min gamla trogna vän, Augustin Souchy, som följt mig på många turer genom Spanien, tog mig på en inspektionstur till den socialiserade mjölkindustrin. Den socialiserade mjölkindustrin reorganiserades av CNT efter den 19 juli 1936 och placerades på en modern och hygienisk basis. Detta var så mycket mera nödvändigt som tillförseln av mjölk till Barcelona dessförinnan legat i händerna på små företagare, som voro mera intresserade av profit än av mjölkens kvalitet. Det är ett faktum att mjölken under denna tid var uppblandad även med kemiska tillsatser. Korna voro placerade i smutsiga och dåligt ventilerade skjul, utan tillgång till solsken och betesmarker. Som en följd av detta var en stor procent av kreatursbeståndet angripet av tuberkulos. Därtill kom en hänsynslös exploatering av de arbetare som voro sysselsatta inom detta verksamhetsområde. Reorganisationen igångsattes under ledning av CNT. Därav följde att *Industria Lactes Socializado* (Den socialiserade mjölkindustrin) blev en särskild bransch av livsmedelsindustrin. Bland de omedelbara åtgärder som vidtogos var att skapa helt nya och moderna metoder för att öka mjölkens kvalitet och kvantitet. Kylarstationer anlades. Enbart i Katalonien upprättades sju sådana, till vilka bönderna från de omkringliggande byarna frakta sin mjölk. Här bringas mjölkens temperatur ned till 5-7 grader över noll, och tappad på termosflaskor når mjölken Barcelona vid en jämn temperatur.

Vi besökte kylarstationerna vid Las Franquesa, Clot, nära Gerona, Satoville och La Perpetua de la Moguda, sedermera omdöpt till Granja Germinal. Den första av dessa stationer hade inrymts i en f. d. vindepot. Den var helt renoverad och utrustad med maskineri som hämtats från Barcelona. I stället för 30,000 liter mjölk, som med lätthet kunde kylas i denna anläggning, var det endast 1,000 liter som verkligen passerade genom denna process. Anledningen till detta var bristen på kreatursföda, vilket olyckligtvis tvingat en del bönder att slakta ned en hel del av sin boskap.

I Clot funno vi en stor mejerianläggning för framställning av kondenserad mjölk och smör. Hela produktionen levereras till de militära auktoriteterna för konsumtion vid fronten. I Clot kommo vi på ett intressant fall, vilket, liksom så många andra fenomen man möter, endast kan förekomma i Spanien. Fastän kylarstationen är kollektiviserad erhåller den förre ägarens änka månatligt underhåll av kollektivet, därtill har hon fått behålla sin lägenhet – vilken jag fann vara mycket komfortabel. Samt har hon att hämta sin dagliga ranson av mjölk. Icke underligt att hon försäkrade mig, att hon var mycket belåten samt att Companieras voro mycket snälla mot henne.

Egendomen Satoville, omkring 50 km. från Barcelona, hade övergivits av ägaren under juli-dagarna. Han drog sig oantastad tillbaka till Barcelona, där han dog år 1937. Även fast det var känt att han hyste fascistiska sympatier, var det ingen som gjorde honom något för när. Man behöver kanske icke betvivla att han slutade sina dagar med att in i det sista hoppas att Franco skulle komma och befria honom från de ”röda”, som förvandlat hans vanvårdade egendom till en väl organiserad och inkomstbringande farm.

Nittiofyra kor, en mängd svin och får liksom höns och kaniner utgjorde besättningen på Granja Germinal. Trettiotvå hektar land är under kultur. Sextio jordbruksarbetare och lika många mejerister äro anställda vid denna egendom och deras lön varierar mellan 160 och 200 pesetas per vecka. Allaredan har detta socialiserade företag nedlagt 90,000 pesetas för uppförandet av nya ladugårdar och andra förbättringar nödvändiga för att bringa egendomen upp to date och åstadkomma en avkastning som aldrig tidigare.

Vi återvände till Barcelona för att besöka mjölksyndikatets största anläggning. Den är inrymd i det förra Frigorfaktoriet och tillverkar biprodukter. Alla sorters moderna maskinerier för pasteurisering, smörtillverkning, maskineri för tillverkning av ost och Yoghourt, skummings-

apparater och en ny glassanläggning hade installerats. Därtill hade man uppfört en mängd modell-mjölkkaffärer för detaljhandeln. Före den 19 juli hade denna anläggning en kapacitet av 7,000 liter per dag. Nu kan den komma upp till ett maximum av 100,000 liter per dag. Antalet arbetare hade reducerats från 350 till 200. Syndikaten ha all anledning vara stolta över sina resultat. De äro emellertid missnöjda emedan de ej kunna producera den ökade mängd av mjölk som kräves för Kataloniens befolkning. Förr konsumerades det 200,000 liter mjölk dagligen i Barcelona. I dag behövs det 300,000 liter, beroende på tillströmningen av flyktingar och ett i övrigt ökat invånareantal. Tidigare importerade Katalonien en betydande kvantitet kondenserad mjölk från norra Spanien, som nu ockuperats av Franco. Likaså importerade man mjölkkor från Schweiz, Holland och från de norra provinserna. Allt detta har omöjliggjorts genom kriget. En annan förklaring till mjölkbristen är den olycka som drabbade Katalonien i maj månad 1937. På grund av anslagen mot CNT-FAI i Barcelona, som resulterade i de kända majhändelserna, trodde tydligen de gamla kreatursägarna att de goda dagarna nu hade återvänt, de hemsökte kollektiven och ledde kreaturen till sina egna gamla skjul. När de insågo att syndikaten fortfarande voro i kontroll av företagen slaktade de korna hellre än att lämna dem tillbaka till kollektiven. Och ändock, trots alla motgångar och alla omkastningar, framstår den socialiserade mjölkindustrin i Spanien som ett storartat verk. Kort och gott, dessa mjölksyndikat ha demonstrerat och bevisat att man inom en tidrymd av några korta månader och under brinnande krig hade förmåga att skapa företag, som det tagit böndernas kooperativa sammanslutningar i norra Europa årtionden att bygga upp.

Syndikalismen 4-39:

Den spanska tragedien

Katalanska katastrofen och Centralspaniens kapitulation

Det krig det spanska folket fört för sin frihet under 2 år och 8 månader har slutförts. Dess epilog, som inleddes med Francos offensiv mot Katalonien före jul 1938, har varit tragisk och svår att förstå på avstånd.

Det republikanska Spanien har kämpat mot en hel värld. Det har förråtts av arbetarklassen, av de socialdemokratiska såväl som de kommunistiska internationalerna. Förräderiet började med att den franska folkfrontsregeringen omedelbart efter den spanska generaljuntans revolt i juli 1936 spärrade utförseln t. o. m. för tidigare beställd krigsmateriel till Spanien. Regeringschefen, socialdemokraten Blum, inbjöd omedelbart England, Ryssland, Italien och Tyskland att ansluta sig till denna *vapenblockad*. Ur denna inbjudan uppstod ”*noninterventionen*”, vilken i sin praktiska tillämpning blev en mot det republikanska Spanien ensidigt riktad vapenblockad, medan det fascistiska Spanien öppet fick sin tillförsel av krigsmateriel och fascistiska invasionstrupper från Italien och Tyskland. Demokratierna – även de socialdemokratiskt regerade länderna – ingingo praktiskt taget en allians med Hitler och Mussolini samt hjälpte Franco mot det republikanska och den sociala revolutionens Spanien.

De socialdemokratiska internationalerna – partiinternationalen och fackföreningsinternationalen – ställde sig i juli 1936 bakom det spanska folket ett manifest till världens arbetare. Men när den franska folkfrontsregeringen tagit initiativet till noninterventionen solidariserade sig dessa internationaler med noninterventionen. Först fram i juli 1937 fann man denna ståndpunkt ohållbar och i ett manifest manade man arbetarna att öva tryck på de demokratiska regeringarna för återupprättandet av republikens folkrättsenliga rätt att få köpa vapen i utlandet. Men dessa internationalers maning, många gånger upprepad, blev ett dött ord på papperet. Internationalernas nationella sektioner fortsatte att stödja de regeringar som i allians med Hitler och Mussolini förde vapenblockaden mot republiken. Detsamma gjorde den kommunistiska internationalens nationella sektioner, trots allt sitt skrik. Det var en politik full

av dubbelhet, falskhet och svek från de kommunistiska och socialistiska internationalernas sida. Det internationella proletariatet har svikit sina spanska bröder. Den syndikalistiska internationalen var allt för liten för att kunna uträtta något av verklig betydelse.

Det är nödvändigt att erinra om detta förhållande. Det republikanska Spanien kämpade ensamt och övergivet mot en hel värld. Man hoppades i det längsta att en förändring skulle inträda. När icke detta blev förhållandet, blev det för varje månad som gick alltmer klart, att det republikanska Spanien och därmed också den i Spanien påbörjade sociala revolutionen, var dömd till undergång, hur hjältemodigt det spanska folket än kämpade.

När man sakligt och objektivt söker pröva anledningen till sammanbrottet, så måste utan tvekan i första rummet ställas *noninterventionen*, en sammansvärjning av alla kapitalistiska intressen emot den socialistiska fara som en seger för det republikanska Spanien skulle ha inneburit.

I andra rummet – men också det synnerligen avgörande – kommer det ryska inflytandet. Också Ryssland förrådde den sociala revolutionen i Spanien. Icke i alla avseenden kan det historiska perspektivet ännu framstå fullt klart, isynnerhet icke för en bedömare som icke följt händelserna inifrån. Men i stora drag framstår denna inblandning klar nog.

Ryssland anslöt sig omedelbart i augusti till *noninterventionen* och förblev anslutet till densamma ända till det tragiska slutet. Men inför tillämpningen av *noninterventionen*, inför den ensidiga, endast mot republiken vända vapenblockaden, förklarade Ryssland i oktober 1936, att det icke kunde betrakta sig mera bundet av *noninterventionsöverenskommelsen* än de andra deltagarna. När Italien och Tyskland levererade vapen till Franco förbehöll sig Ryssland att leverera vapen till republiken. Och så skedde. Ryssland uppträdde som affärsman och levererade en del vapen på de hårdast tänkbara villkor, d. v. s. mot extra kontant betalning i guld. Det var den ”hjälp” Ryssland gav det spanska folket. Och småningom upphörde även denna.

Europa befann sig i en period av permanent krigsfara. När som helst kunde ett krig bryta ut. När som helst kunde Tyskland angripa Ryssland. I den internationella maktpolitiken var det en tillgång av utomordentlig betydelse att Ryssland hade det republikanska Spanien som allierad, som en reserv. Utifrån denna synpunkt förde Ryssland sin spanska politik.

Det förefanns en fara, att de fyra stormakterna England, Frankrike, Tyskland och Italien kunde finna varandra i de gemensamma kapitalistiska intressena emot Ryssland, som visserligen etablerat en statskapitalistisk regim, men som dock gjort slut på den privatkapitalistiska. England avlägsnade sig mer och mer från Ryssland och påverkade Frankrike i samma riktning. Det förefaller som om Rysslands intresse att stå väl till baks hos de kapitalistiska demokratierna på ett avgörande sätt påverkat dess politik i Spanien.

Moskva gick in för att politiskt behärska den spanska republiken. Det var ett ganska lätt spel. Spanien kom allt mer och mer i beroende av de ryska leveranserna av krigsmateriel. CNT–FAI framstod för Moskva som en farlig fiende. Under ledning av CNT–FAI hade arbetarna i det republikanska Spanien gått in för en social revolution, som inte gav någon plats för partipolitiskt herravälde och således uteslöt den partipolitiska diktatur, som kommunisterna och Moskva eftersträvade. CNT–FAI:s inflytande befann sig i oroväckande tillväxt. Att tillintetgöra den anarkosyndikalistiska rörelsen i Spanien framstod för Moskva som en politisk nödvändighet. På samma sätt framstod det som en nödvändighet att kunna krossa det till sin ideologi kommunistiska men självständiga och revolutionära partiet POUM. Regeringen Caballero ådagalade visserligen ingen större entusiasm för den under ledning av CNT–FAI stående sociala revolutionen. Snarare tvärtom. Men då denna regering icke ville uppträda tillräckligt aggressivt mot anarkosyndikalisterna, och då den vägrade att på Moskvans upp-

maning likvidera POUM, så var det nödvändigt att denna regering störtades och en annan regering kom till makten, som var villigare att tjäna Moskvas intressen. Och på detta inriktades nu det kommunistiska partiets verksamhet i Spanien.

Någon gång i mars 1937 hade kommunisterna i Barcelona med hjälp av en förfalskad rekvisition från vapenarsenalen i denna stad lyckats utbekomma tio tanks. Dessa tanks fördes icke till fronten, där de så väl behövts till stärkandet av försvaret mot fascisterna. De fördes till en kommunistisk kasern i staden. Då arsenalförvaltningen började misstänka, att det icke stod rätt till och snart kunde konstatera att det här förelåg ett bedrägeri, återkrävdes tanksen. Kasernkommendanten förnekade att ha mottagit några tanks, men blev ertappad på bar gärning som lögnare. Denna händelse ådagalade med full klarhet att kommunisterna planerade någon politisk kupp. Från denna tanksstöld går den kommunistiska intrigen många krokiga vägar fram till kuppöversöket i Madrid och Cartagena i mars 1939.

Kuppöversöket lät icke vänta på sig länge. Det kom den 3 maj 1937 i Barcelona, då den kommunistiske poliskommissarien Salas i spetsen för några polistrupper sökte sätta sig i besittning av telefonhuset i Barcelona, som stod under beskydd av milismän tillhörande UGT och CNT, milismän från de reformistiska och de anarkosyndikalistiska "fackföreningarna". Denna kommunistiska provokation kallade Barcelonas revolutionära arbetare ut på gatorna, där de liksom den 19 juli 1936 byggde barrikader och beredde sig på strid mot dem som ville usurpera makten. Striden bilades genom ingripande från CNT:s ledning och CNT:s ministrar i regeringen Caballero. Det kloka eller icke kloka i detta åtgörande föreligger icke här till bedömning, men det var ett utslag av CNT:s -FAI:s vilja att offra allt för att vinna kriget mot fascisterna.

Om kuppöversöket momentant misslyckades, så gav det ändå småningom resultat. De framprovocerade oroligheterna voro ett faktum, och man utnyttjade dem för att undergräva regeringen Caballeros ställning. Snart föll Caballero och regeringen Negrín kom. Och Negrín blev allt mer och mer Moskvas fånge. Partiet POUM upplöstes, dess ledare anklagades och häktades. I regeringen Negrín hade kommunisterna fått en inkörsport till makten, som sakta och varsamt erövrades steg för steg. Barcelona-händelserna i maj hade lärt kommunisterna, att de måste vara försiktiga.

Den 7 augusti 1936 publicerade paristidningen *Le Soir* en intervju med Juán Hernández', kommunistisk deputerad i Cortes och chef för partiets officiella organ *Mundo Obrero*. Hernandez förklarade, att den folkliga aktiviteten mot rebellerna icke hade någon social innebörd. Han betecknade den som borgerligt demokratisk. Han tillade, att man inte borde låta sig förvillas av den roll anarkosyndikalisterna spelade. Sedan man väl segrat över rebellerna "skulle man göra upp med anarkosyndikalisterna".

Regeringen Negrín inriktade sin politik inom landet enligt Moskvas anvisningar. Oupphörliga trakasseringar riktades mot de revolutionära erövringarna, mot de kollektiverade företagen etc. Kommunisterna kommo i besittning av polisväsendet och "rättsväsendet" och utnyttjade sin ställning till genomförandet av en mot de frihetliga riktningarna inriktad terror, men som också riktades mot sådana medlemmar av UGT och socialister som icke i allt rättade sig efter Moskva. Efter ett systematiskt intrigerande lyckades man avlägsna Caballero från ledningen av UGT, och man förbjöd honom att ta ordet offentligt i tal och skrift. Mordet på arbetare och soldater från andra riktningar än den kommunistiska eller denna underordnade upphöjdes till ett politiskt instrument av betydelse. Den kommunistiska tjekan, som upprättades efter ryskt mönster, höll sig med privata fångelser, i vilka den misshandlade och torterade sina fångar eller lät dem försvinna, och regeringen Negrín aktade sig att ingripa mot detta tillstånd av rättslöshet. Den kommunistiske överste Lister utsändes för att krossa jordbrukskollektiven och socialismen i Aragonien. Hänsynslöst nedskötos bönder och arbetare som vågade opponera

sig. Man ville tydligen förvärva sig den engelska och franska kapitalismens bevägenhet samtidigt som man trodde sig krossa CNT.

I en rapport till IAA:s sekretariat lämnar A. D. de Santillán ett drastiskt exempel på det ”rättstillstånd” som skapats av kommunisterna. Han skriver: ”trots alla försäkringar om att ändringar skulle vidtagas fortsatte mördandet av soldater och officerare vid fronten. Ja, mördandet, icke arkebuserandet, ty detta senare tillvägagångssätt har dock ett sken av laglighet i de flesta fall. Det är sannerligen icke svårt att i detalj påvisa tusen fall av mord på soldater och officerare, vilka i regel tillhörde den frihetliga rörelsen.” Och så nämner Santillán ett fall som vi här summariskt referera:

Löjtnant Panes hade häktats i samband med en ordtvist. Han torterades i kasernen Karl Marx, fördes därefter till Solsona samman med åtta kamrater ur 26 divisionen, f. d. Durrutikolonnen. Domarna kunde inte finna sak mot de anklagade och beordrade deras återförande till divisionen. På en lastbil fördes de i riktning mot Mollerusa. De följdes av en personbil med några män ur överste Galans eskort, beväpnade med maskinpistoler. Vid en avtagsväg anvisades de nio den riktning de hade att taga för att komma fram till sin division. Knappt hade de tagit några steg förrän en salva brakade lös bakom dem. Panes kastade sig genast till marken. Två av kamraterna föllo genomborrade av kulor över hans kropp. Soldaterna ur Galans eskort kommo fram och lossade några skott mot de stupade och foro bort i tron att de hade gjort slut med alla. Panes hade emellertid skyddats av dem som stupade över honom och han lyckades ta sig fram till Barcelona, där han fick skydd i CNT-FAT:s hus.

Santillán tillägger: *”Saker som denna och många gånger ännu mera bestialiska förekommo ofta vid fronten. Mördarna skyddades av medlemsbok i kommunistiska partiet, offren voro nästan undantagslöst medlemmar av våra organisationer.”*

När den Negrínska regeringen på hösten 1937 flyttade från Valencia till Barcelona, så förefaller även detta mindre ha varit dikterat av krigsförhållandena än av politiska motiv. Katalonien intog en allt för självständig ståndpunkt i sitt förhållande till centralregeringen. Katalonien hade en utsträckt självstyrelse, hade sin egen regering och hade sin egen armé som försvarade den östra fronten. För ett parti som eftersträvade partidiktatur under mask av demokrati var det icke tillfredsställande, att detta tillstånd fortsatte.

När centralregeringen kommit till Barcelona började omedelbart en dragkamp om vem som hade att bestämma: centralregeringen eller den katalanska regeringen. Då det ligger i själva regeringssystemets natur att eftersträva maktfullkomlighet var det redan av denna anledning givet, att konflikter måste uppstå. Men då centralregeringen även av bestämda politiska motiv sökte utvidga sin makt på den autonoma katalanska regeringens bekostnad, så skärptes helt naturligt motsättningen, och snart var centralregeringen innehavaren av den verkliga makten, medan den katalanska regeringen dels förde en skentillvaro, dels ställts under kommunistisk kontroll. Den moskovitiska maktkoncentrationen genomfördes.

En korrespondent till Handelstidningen skriver: ”Ledande och även underordnade befattningar inom det katalanska polisväsendet övertogs av invandrande tjänstemän och i andra fall måste katalanska tjänstemän inom polisväsendet, som stått på sin post sedan inbördeskrigets utbrott träda tillbaka för att lämna plats åt medlemmar av det kommunistiska partiet, som av centralregeringen betraktades såsom varande mer tillförlitliga.” Hela den katalanska justitieapparaten kom i händerna på kommunisterna. Kommunisterna voro politiskt i det närmaste herrar i Katalonien. Terrorn regrade även Katalonien.

Men man kan icke ostraffat föra ett till sin karaktär fascistiskt polisvälde under årtal, icke nedskjuta antifascistiska bönder och arbetare, icke undanskjuta alla dugande antifascistiska officerare och ersätta dem med partifavoriserade oduglingar, icke mörda antifascistiska

soldater i vilken utsträckning som helst bara därför att de tillhöra frihetliga riktningar av arbetarrörelsen, man kan inte göra detta hur länge som helst utan att massorna börja fråga sig vad det egentligen är som skiljer mellan Francos fascistiska regim och den Negrínska regimen. Man kan icke förfara på detta sätt utan att framkalla demoralisation och upplösning och undergräva kampviljan. Och det var denna demoralisation, som började inställa sig och slutligen framkallade det moraliska sammanbrottet. Kamrat Santillán betonar i sin rapport, att sammanbrottet i Katalonien mindre kan betraktas som ett militärt och mera som ett politiskt sådant. Ty man slutade upp med att slåss i Katalonien, man bara drog sig tillbaka under det kommunistiska befälets kommando. Och sammanbrottet var ett sammanbrott för den politik som förts av Negrín under kommunistiskt inflytande.

Upprepade gånger hade våra kamrater gjort föreställningar hos regeringen, men alltid med negativt resultat. Man närmade sig tiden för den av Franco förberedda stora offensiven på den katalanska fronten. Våra kamrater gjorde nya framställningar hos Negrín. De bevärdigades inte med ett svar. Inom armén ökade tendenserna till upplösning och demoralisation. På det ekonomiska området rådde kaos. Det fanns en byråkrati och en apparat för den ”offentliga ordningen” som omslöt flera människor än antalet vid fronten kämpande soldater.

Offensiven närmade sig. Våra kamrater undersökte fronten. Demoralisationen befann sig i farlig tillväxt. Befästningsanläggningarna voro ofta odugliga. De bästa yrkesofficerarna med antifascistiskt föregående, som kämpat på folkets sida sedan den 19 juli, voro undanträngda av tvivelaktiga element och hade isolerats. En grupp sådana begärde en dag pass hos regeringen för att resa till Kina och slåss mot fascismen, eftersom det icke förunnades dem att få göra det i Spanien. Äntligen kallade regeringen representanterna för organisationerna och partierna! Äntligen! Negrín talade om fjolårets offensiv vid Ebro, förklarade att regeringen vidtagit åtgärder för att stoppa den förestående Franco-offensiven och bjöd på champagne. Våra representanter bugade sig kyligt och avlägsnade sig. De voro oroade av regeringens lättsinniga optimism.

Hela det tillgängliga flyget bestod av 10-15 bombplan och 50-60 jaktplan när Franco började sin offensiv. Le Temps korrespondent påstod, att den republikanska utrustningen beträffande artilleriet stod i proportion till den fascistiska som 1 till 9, lätta kulsprutor som 1 till 4, luftvärnsartilleriet som 1 till 50 och på hela den katalanska fronten hade milisen endast 40 st. 20 mm-kulsprutor för en armé på 200,000 man. Utländska diplomater, stationerade i Barcelona, förklarade att den republikanska armén ”i månader lidit brist på ammunition och livsmedel.”

Det artilleri som fanns var icke effektivt, ty det som ryssarna levererat var det inte mycket bevänt med. Efter en kort tids skottlossning blevo kanonerna närmast obrukbara. Dessutom voro de av ett 50-tal olika kalibrer, vilket i oerhörd grad försvårade förseendet med ammunition.

Det fanns divisioner, exempelvis 24:de, som ockuperade ett frontavsnitt på ända till 150 kilometers längd. Hälften av manskapet var därtill vapenlöst och med kulsprutekompanier som inte hade mer än tre kulsprutor till sitt förfogande.

Livsmedel saknades. Regeringen Negrín hade på sin tid övertagit livsmedelsförsörjningen under påståendet att katalanerna misskötte den. Resultatet blev ett grundligt fiasko. Förhållandena förvärrades i hög grad för folkets massor medan den statliga byråkratin och de privilegierade skikten kunde förskaffa sig alla möjligt i smyghandeln till fantasipriser. Folket svält men även den väldiga mängden av polistrupperna, karabinjäverna, stormtrupperna ledo som privilegierade ingen brist. Allt detta undergrävde förtroendet till regeringen och ökade demoralisationen.

Systematiskt hade den Negrínska regeringen sökt att beröva arbetarna frukterna av de revolutionära erövringarna. Negrín hade som princip proklamerat egendomens oantastlighet. Massorna hade icke längre den gamla kampgeisten, då man frånhänt dem deras erövringar, vilket allt bidrog att underminera moralen, utan vilken ingen framgångsrik kamp föres.

Folkfrontens nationalråd sammanträdde. Våra kamrater framförde åter sina krav. De voro beredda till allt, att offra allt, men de krävde ett minimum av garantier. De krävde att tjekamorden vid fronten skulle stoppas; att det kommunistiska överväldet inom armén skulle avskaffas; att klara antifascistiska fackofficerare som förföljts och ofta torterats av tjekan skulle återfå sina kommandon så att garantier skapades för en duglig militärledning; att den ledning som under nära två år dokumenterat sin inkompetens skulle utbytas; utnyttjandet av gamla spanska irreguljära krigsmetoder vid sidan av de reguljära; energisk verksamhet i Francos etapper. Man uppnådde ingenting. Allt gick i de gamla hjulspåren.

Så började offensiven och våra kamraters förutsägelser och varningar besannades i allt för hög grad. Armén kämpar inte, den flyr och lämnar vapnen efter sig. Undantag utgjordes av styrkor där den frihetliga rörelsen hade sina män i leden, men då i regel även här fanns kommunistiska överkommandon, så blev upplösningen ofrånkomlig. I Ebroarmén under Listers befäl stod det sämre till än man kunnat ana.

Det nordvästra avsnittet av den långa fronten hölls väsentligen av anarkosyndikalistiska styrkor. Här sökte Franco bryta igenom för att avskära den republikanska armén från ett eventuellt återtag över den franska gränsen, men det lyckades inte. Franco försökte det längre söderut och lyckades bättre. Nyckelpositioner av sådan betydelse som Borjas Blancas, under kommunisten Galans befäl föllo i Francos händer. Galan remplacerades genom regeringens ingripande. Men Listers och Modestos kommandon komma också i upplösningstillstånd och den militära organisationen bröt samman.

Regeringen gjorde i denna situation ett nytt ödesdigert missgrepp. Den kallade på en gång tio årsklasser under vapen. Man hade tappat huvudet. Krigstillstånd proklamerades och terror sattes in för att ”höja moralen”, alltsammans huvudlösa åtgärder. Ett effektivare utnyttjande av redan inkallat manskap och av de polistrupper som icke utnyttjats hade varit tillräckligt. Till betjäning av ett tiotal bombplan och 50-60 jaktplan fanns det 60,000 man i flygkåren. De olika slagen av polistrupper kunde skickas till fronten: det fanns karabinjärer, det fanns stormtrupper och säkerhetspolis, som räknade massor av folk. Det fanns massor av mobiliserade som exerceerats och övats men icke utrustats och satts in. Att kalla in praktiskt taget hela den återstående befolkningen, som icke var övad och härdad, icke van vid krigets strapatser, ökade bara demoralisationen. Familjefäder mellan 40 och 50 år, förut demoraliserade av svält och bristande tillit till regering och militärledning, bildade dåliga kamptrupper. De togo lätt till flykten.

När regeringen beslutade sig för att sända de privilegierade polistrupperna av olika slag till fronten visade sig också detta ödesdigert.

Dessa polistrupper voro regeringen Negríns skapelse. De hörde till det politiska systemet. De skulle stå till regeringens disposition för ”ordningen” och således i fall av behov användas icke minst mot de revolutionära arbetarna. De voro privilegierade, väl klädda, dubbelt besoldade, utrustade med företrädesrättigheter beträffande livsmedelsförsörjning etc. Regeringen mutade dem med privilegier för att de skulle bli pålitliga. Nu måste dessa i grund och botten kontrarevolutionära polistrupper, stående under kommunisternas politiska kontroll och antagligen till största delen utrustade med kommunistiska partiböcker, sändas till fronten för att hejda Francos offensiv. Det inträffade vad man kunnat befara: en del gick i slutna formationer över till fascisterna, en annan del vägrade att slåss och lät sig avväpnas, medan

åter en annan del tog till flykten. Här hade ”femte kolonnen” haft sina försänkningar. Man vet icke om man skall säga trots eller tack vare den kommunistiska kontrollen.

Den katalanska armén hade trängts tillbaka från Ebro. Tarragona föll och Reus föll. Vissa av de anarkosyndikalistiska trupperna krävde att man till varje pris skulle bita sig fast i Tarragona. De fingo order att retirera. Längs kustens ansträngda vägar strömmade en armé i upplösningstillstånd men dock i viss ordning. Men man hade ju Barcelona. Man kunde bita sig fast i industriområdet kring Barcelona. Man kunde göra Barcelona till ett andra Madrid.

Men det visade sig, att ingenting var förutsett av den militära ledningen. Man hade icke byggt tillräckliga befästningslinjer för att kunna uppehålla fienden och bita sig fast. I varje fall strömmade armén vidare mot Barcelona. Men den stannade icke i Barcelona. Man gjorde ingenting för att försvara Barcelona. Man gjorde ingenting för att skapa ett andra Madrid. Trupperna hade order att fortsätta sin reträtt. Varje försök, varje vädjan från våra kamrater att sätta sig till motvärn i Barcelona förklingade ohörd.

Då anklagelser rests mot anarkosyndikalisterna och då det har sitt historiska intresse att få fastslaget sammanhanget, tillåta vi oss här anföra ett opartiskt vittnesmål. Finske generalen Bruno Jalander var ordförande i Folkförbundets kontrollkommission i Spanien. Han hade vistats i Katalonien under striderna. I en intervju till Dagens Nyheter förklarade han:

”Orsaken till sammanbrottet i Katalonien var väl att det i de republikanska truppernas rygg fanns en utsvulten civil befolkning, utsatt för otaliga bombangrepp. *Det blev panik, karabinjärerna och den militära ordningspolisen flydde*, men trupperna retirerade i god ordning inför den stora övermakten.”

Den internationella hjälporganisationen SIA har i sin berättelse över händelseförloppet fastslagit: ”Den av Lister kommenderade s. k. Ebroarmén med däri ingående kommunistiska elittrupper jämte erhållna förstärkningar av karabinjärvadlingar och *Guardias de Asalto* visade sig fullständigt demoraliserade.”

Vidare: ”Jämte Durrutikåren, CNT:s division n:r 26, var det endast några enheter till bestående av anarkosyndikalistiska milismän som i fortsättningen kämpade allvarligt mot fienden.” Och dessa enheter måste skydda arméns återtag och den civila befolkningens flykt ur Katalonien. Bland dem befann sig också Vivancos division, den 24:de.

Under tiden bedrog regeringen Negrín befolkningen i Barcelona. Officiella institutioner, ministerier, offentliga kommissioner, rekryteringsbyråer, högkvarter etc. lämnade staden med stab och familjer med användandet av transportmedel som varit nödvändiga för armén. Medan detta pågick försäkrade regeringen officiellt, att den stannade i Barcelona för att försvara det in i det sista. Så sent som den 24 januari skrev *El Día Gráfico*: ”Under sammanträde natten till i dag har regeringen fattat det definitiva beslutet att kvarstanna i Barcelona ... Regeringens beslut att icke lämna Barcelona är ett bevis för att befolkningen inte behöver känna sig oroad.” Men när befolkningen läste dessa lögner var regeringen redan långt på väg mot Gerona.

I denna situation försöker FAI att stampa fram egna bataljoner i Barcelona för att ha tillgång till en organiserad styrka. Kamraterna examinerade situationen, skriver Santillán i sin rapport. Vilka möjligheter återstår för Barcelonas försvar? Flyg lika med noll. Artilleri likaledes. Mycket litet ammunition. Samma sak med allmän beväpning. De gamla gevären från 19 juli måste åter tas i bruk. Försvaret av staden måste ske på dess gator bakom barrikader. Handgranater, gevär och enstaka maskingevär var allt som fanns. Var det överhuvud taget möjligt att uträtta något med dessa medel?

General Asencio som hörde till de undanträngda officerarna, telefonerade och frågade om han kan räkna på CNT-FAI om regeringen vill tilldela honom kommandot över Barcelona. Ja,

Asencio kan räkna på CNT–FAI om han får kommandot. Det var kvällen den 25. Hela natten vakas under olidlig spänning. Asencio låter icke höra av sig. Och den 26 tågar fienden in i staden. De sista som slåss äro anarkosyndikalisterna i hamnkvarteret. De stupa en efter en. Sista lilla rest drives ned i en station till den underjordiska järnvägen, där de mejas ned till sista man. Och så en liten grupp på något hundratal som håller Casa CNT–FAI och som vigt sig själv till döden.

Barcelona har fallit men ännu återstår det en betydande del av Katalonien. Men ingenting har förutsetts, inga förberedande åtgärder vidtagits. Den militära ledningen är inkompetent för att organisera ett fortsatt försvar. Demoraliseringen och upplösningen är också för stor. De långa karavanerna av tanks, artilleri, kavalleri, infanteri, ingenjörstrupper som efter order dragit genom Barcelona utan att sätta sig fast, utan att försvara staden, fortsätta norrut. Och hela det återstående Katalonien faller i fiendens händer praktiskt taget utan strid. Detta är den tragiska epilogen till det katalanska folkets hjältemodiga resning den 19 juli, utdrivandet av fascisterna, besittningstagandet av fabrikerna, jorden och de offentliga tjänsterna, likvideringen i stor omfattning av kapitalismen och två och ett halvt årshjältemodig och dödsföraktande kamp för friheten. Noninterventionen, regeringen Negrín och den kommunistiska politiken har skrivit denna epilog.

Kataloniens fall måste vara avgörande för Centralspanien. Den krigströtthet, som naturligt nog också gjorde sig gällande i Centralspanien, måste nödvändigtvis ökas genom nederlaget i Katalonien, som slutligen tog form av uppgivelse utan strid. Modlöshet, hopplöshet, demoralisation hos de massor som voro minst stålsatta av kampvilja måste bli följden. Om en fortsatt kamp sida vid sida med Katalonien ännu föreföll bjuda vissa möjligheter till resultat, så måste ett fortsättande av striden utan Katalonien synas hopplöst. Även om Centralspanien hade större möjligheter på livsmedelsförsörjningens område än Katalonien, så var det likväl ett faktum att det rådde knapphet på allt och saknades en rad livsviktiga näringsmedel. Centralspanien hade heller icke en för krigets fortsättande tillräcklig krigsindustri och saknade också viktiga råvaror. Utan tillförsel utifrån måste såväl livsmedelsfrågan som krigsmateriel-frågan synas hopplös. Men Englands och Frankrikes officiella erkännande av Franco hade följts av en fascistisk blockad av Centralspaniens kuster som måste bidra till uthungrandet av folket och armén och till det militära lägets hjälplösa försvagande alla stora ord till trots. Efter Barcelonas fall började också inom alla partier, organisationer och skikt den meningen göra sig gällande, att kriget var förlorat och att man måste orientera sig mot den politik som främjade ett fredsslut. Det framstod allt mera som en meningslöshet att fortsätta med offrandet såväl av civilbefolkningen som soldaterna. Även inom CNT, som hela tiden varit företrädare för en kamp till det yttersta, började man ansluta sig till dessa synpunkter.

Alla folkfrontens partier och organisationer – utom kommunisterna – voro slutligen eniga om en bestämd politisk linje och att man, om så skulle befinnas nödvändigt, måste tillsätta en ny regering, om icke den gamla ville gå med på folkets önskan, skriver Mariano Vazquez i ett brev till IAA.

Om man hoppats att Negrín skulle böja sig för majoritetens önskan, så räknade man fel. Måhända önskade Negrín genom en desperat gest skjuta ansvaret ifrån sig samman med det katalanska nederlagets organisatörer, för att kunna framstå som den orubblige kämpan. Hur som helst så gick Negrín sin egen väg. Sedan han efter Kataloniens fall irrat omkring i Frankrike beslutade han sig för att bege sig till Centralspanien, sätta sig i spetsen för försvaret och ”reorganisera stridskrafterna”. Inför utlandet poserade han således som Centralspaniens räddare gent emot odugliga och svekfulla militära ledare, som bara drömde om att sälja sig åt Franco.

I Madrid hade man på känn vad som skulle komma. Två dagar innan den Negrínska kuppen kom var man underrättad om densamma. Negrín slog sig ned i Albacete. Han vågade icke fara

till Madrid och han kände folkstämningen emot sig. Negrín förkunnade nu, att han beslutat ”upplösa den nuvarande gruppen av arméer i centern och sydregionen” och att ”de förband, som för närvarande bilda denna grupp, och de som i framtiden kunna upprättas sortera direkt under min auktoritet.” Förutom den politiska makten som regeringschef tillägnade sig Negrín nu också befallningsrätten över krigsmakten. Under de omständigheter varunder denna proklamation utfärdades innebar den ingenting mindre än en statskupp. Negrín hade tillbakavisat alla föreställningar från majoritetsgrupperna och för egen del övertagit hela den politiska och militära makten i den återstående delen av republiken. Karaktären av statskupp markerades ytterligare därigenom, att han satte de militära nederlagsorganisatorerna från Katalonien till högsta befälhavare. Lister utnämndes till överbefälhavare över centralarmén och Galan till befälhavare över flottan. En rad andra militära poster besattes med kommunister. Överste Casado i Madrid, som hela tiden stått vid Miajas sida, upphöjdes till general, vilken upphöjelse emellertid Casado avböjde.

Som svar på denna statskupp bildades söndagen den 5 mars en försvarskommitté i Madrid av alla de andra grupperna utom kommunisterna. Cipriano Mera angrep på förmiddagen i radion den Negrínska politiken. Som representanter för CNT–FAI inträdde Eduardo Val och Gonzales Marin i försvarskommittén, tvenne män som var på sitt område betydligt mycket för Madrids försvar.

Dessutom inträdde Besteiro för socialistiska partiet, Miguel San Andres för vänsterrepublikanerna, Del Rio för Republikanska Unionen, Venceslao Carillo för UGT. Dessutom mottog general Miaja uppdraget som försvarskommitténs ordförande och överste Casado, som varit aktivt verksam för försvarskommitténs bildande, inträdde likaledes som medlem.

Överste Galan, numera general, som fått överbefälet över flottan drog till Cartagena i spetsen för tvenne kommunistiska brigader. Varför detta uppbud om icke därför att man väntade motstånd och inbördeskrig inom det antifascistiska lägret? Regeringen synes således varit besluten att icke rygga tillbaka för inbördeskriget i Cartagena, Madrid och andra platser med Franco utanför portarna.

Regeringen hade kalkylerat rätt beträffande Cartagena. Galan och hans tvenne brigader möttes av motstånd från arbetare och soldater. Det kom till våldsamma strider. Framprovocerandet av dessa strider kom helt på Negríns och de kommunistiska generalernas sida. Man ville tydligen etablera en partidiktatur i Spanien och drog sig icke för några som helst konsekvenser. Man lyckades också framgångsrikt bli Franco till god hjälp. Under striderna i Cartagena tog nämligen ”femte kolonnen” sin chans. Det lyckades för de förstuckna fascisterna att sätta sig i besittning av radiostationen och därifrån förkunnade de för Cartagenas invånare, att de voro herrar i staden. Under dagens strider ångade den republikanska flottan ur hamnen och seglade till Bizerte, en fransk hamn. Så långt det är möjligt att göra sig en föreställning om motivet härtill, så fruktade man att fascisterna skulle med hjälp av kustartilleriet skjuta krigsfartygen i sank. Dessutom medverkade väl också det förhållandet att medan luftvärnet i Cartagena var i femte kolonnens händer, kunde Francoflyget från nära håll bombardera flottan, vilket också skedde. Trenne krigsfartyg sänktes i hamnen. Motivet synes således ha varit, att man ville bringa flottan säkerhet för fascisterna.

Negrín-Galans expedition till Cartagena förhjälppte således Franco till en kupp, som hotade att sluta allvarligt. Den framkallade också inbördeskriget i det antifascistiska lägret. Och slutligen åstadkom den, att republiken blev utan flotta varigenom dess militära läge ytterligare och på ett högst avsevärt sätt försvagades. Cartagena stannade dock slutligen i försvarsrådets händer sedan det samtidiga angreppet från såväl de kommunistiska brigaderna som ”femte kolonnen” övervunnits. Galan blev under striderna, som varade ett par dagar, skjuten i Cartagena.

Tidigt på måndag morgon flydde regeringen Negrín från Albacete och tillsammans med honom Lister och Modesto. Den hastiga flykten visade att regeringen var medveten om att den icke stod på samma sida som folket. Den hade ju dessutom fått tillfälle att göra sin gest inför historien. De katalanska nederlags-generalerna följde regeringschefen. La Pasionaria och andra kommunistiska partiledare flydde från andra delar av Centralspanien. Försöket att upprätta en kommunistisk partidiktatur hade den ledande kadern tvingats övergiva.

Men i Madrid voro kommunisterna okunniga om eller ville icke tro, att deras ledare lämnat dem i sticket, och de började frondera mot försvarskommittén. De drogo sig icke för att blotta fronten mot Franco. De drogo 6,000 man från stridslinjen och läto dem tillsammans med 140 tanks marschera mot Madrid. Försvarskommittén, som framställdes som Francos agenter, måste först och främst fylla den lucka i stridslinjen, som de bortdragande kommunistiska trupperna åstadkommit och sedan komma till rätta med dessa trupper som tågat till Madrid. Striderna pågingo nästan en hel vecka.

Så långt det är möjligt att bedöma förhållandena synes den försvarskommitté som bildades den 5 mars ha tillkommit väsentligen för att avsluta kriget på bästa möjliga villkor.

Tisdagen den 28 mars intågade de fascistiska trupperna i Madrid sedan den republikanska milisen utrymt sina ställningar. Hela Centralspanien kom följande dagar i fascisternas händer.

Man får icke glömma bort att den egentlige segraren är ”noninterventionen”. Den kommunistiska politiken har varit ett ont, men ”noninterventionen” är det som i första hand spelat segern i händerna på Franco. Det spanska proletariatet och främst de spanska anarkosyndikalisterna ha rest sig en oförgätlig minnesstod genom den tappra och hjältemodiga kampen mot fascismen och för friheten. Den internationella arbetarklassen har rest sig ett skammens monument genom att ha understött de regeringar som organiserat ”noninterventionen”, vilken icke var annat än den internationella kapitalismens vapenblockad mot spanska folket och mot den sociala revolutionens fara i Spanien.

Striden är härmed icke avslutad. Den kommer aldrig att sluta så länge ofrihet och despotism härskar i Spanien. Det spanska folket kommer icke att underkasta sig. Det kommer att ta upp kampen under nya former.

Syndikalismen 5-39:

Sanningen om revolutionen och kriget i Spanien

Den största proletära hjälteepisoden i vår tid har avslutats, och det är på tiden att man på ett ansvarsfullt sätt säger hela sanningen om den till alla världens arbetare.

Den 18 juli 1936 uppstod i vårt land en resning, genom vilken den som klassmakt konstituerade staten, den agrara och industriella bourgeoisin samt aristokratin och kyrkan, ville spärra den väg till revolutionen, som proletariatet slagit in på. Då makt- och klasstaten reste sig, stod lagstaten blottad och vapenlös, representerad av några myndigheter som saknade verklig makt och voro fördummade av den falska borgerliga demokratins gift.

Dessa myndigheter voro oförmögna att försvara inte bara det angripna folket utan också sig själva; det var folket som nödgades försvara både sig och dem. Faktiskt försvann staten vid angreppet på den och striden mot rebellerna måste föras av en improviserad folkmakt, som åstadkom storstilade resultat därför att de miljoner arbetare, som voro organiserade i CNT och UGT, ägde stor organisatorisk erfarenhet och klar revolutionär uppfattning. Den spanska anarkismen, organiserad i FAI, förstod att i varje ögonblick upprätthålla den antifascistiska entusiasmen och fastheten som besjälade militanterna under hela kriget samt påvisade ständigt de brister som måste avhjälpas. Dess bästa kämpar skyndade först till fronten där de ställde sig i

främsta ledet och visade sin förmåga, sin heroism och sin offervilja Inom dessa folkliga organisationer och proletariatets skapelser funno FAI:s militanter en utmärkt och tapper bundsförvant.

Det frihetliga ungdomsförbundet betecknade för sin del det sympatiska unga inslaget i Spaniens frihetskamp. I dess led samlades den spanska ungdomens sundaste och mest beslutsamma element, vilka förstodo att offra liv och blod för saken.

Den frihetliga gruppen utgjorde i själva verket grundvalen för den antifascistiska motståndskraften och ansvars känslan.

Om kampen förts uteslutande av spanjorer mot spanjorer, hade det antifascistiska folket vunnit seger på kort tid. Men snart, redan efter de första dagarna, framstod tydligt den tysk-italienska interventionen, vilken icke endast levererade krigsmateriel åt fascisterna utan även byggde upp en politisk och militär organisation omkring förrädaren Franco, varvid man huvudsakligen utnyttjade fascisterna inom "Falangen".

Den tysk-italienska interventionen gav vårt krig den omfattning som förkvävde revolutionen. Under de första månaderna hade kampen en "civil" och revolutionär aspekt; vi kämpade mot det förflutnas alla privilegier och rutenhet och skapade på samma gång de proletära, ja politiska och ekonomiska förutsättningarna för ett nytt samhällsliv. Den utländska interventionen tvingade oss antifascister att förvandla den revolutionära folkmilisen till en reguljär armé; att skyndsamt och oskickligt återupprätta staten, vilken ännu icke blivit ersatt med en politisk-social organisation som skulle övervinna den; att på vårt territorium taga emot de internationella brigaderna, vilkas allmänna kontroll icke låg i vårt folks hand; att framför allt be utlandet om det stöd som det internationella proletariatet icke skänkte oss, som bourgeoisins demokratiska stater vägrade oss och som till sist Ryssland gav oss mot betalning – inte bara för guld utan också för priset av vår politiska oavhängighet. För att erhålla de vapen som vi behövde, var det inte bara nödvändigt att lämna ifrån oss vår nationella förmögenhet, utan vi måste också finna Oss i att Sovjetunionens spanska och utländska agenter i vårt land kontrollerade vår politik och vår krigsföring. Ingen ville detta, men alla antifascistiska sektorer accepterade det, för att folket inte skulle duka under genom världens likgiltighet inför vår kritiska belägenhet.

Det var då det kommunistiska partiet började avslöja hela sin falskhet. Det proklamerade, innan någon av de borgerliga sagt det, att arbetarna icke kämpade för revolutionen utan för den demokratiska republiken "av ny typ"; att vi skulle utveckla vår politik inom ramen av de västeuropeiska demokratierna; att man skulle respektera den mindre privategendomen (något som partiet icke gjorde självt); att den fria handeln skulle få försiggå – vilket var liktydigt med att lämna folket i spekulanternas våld; att kyrkorna skulle öppnas – som om det inte därifrån hade kämpats emot oss eller som om vi kunde tillåta att konspirationshärdar uppstå i vår rygg o. s. v. Alla det kommunistiska partiets paroller under krigets båda första år kunde sålunda, utan att man gör sig skyldig till något misstag, sammanfattas i dessa ord: Hellre förlora kriget än tolerera revolutionen.

Varken kriget eller revolutionen har i det antifascistiska Spanien haft någon värre fiende än stalinisterna. Deras paroller uttryckte ständigt i arbetarklassens namn någon önskan som bourgeoisin själv inte vågade uttala. Därav kom det sig att borgarna i stort antal anslöto sig till detta parti, vilket med sina reaktionära paroller, som ideligen upprepades, åstadkom att arbetarna till sist inte visste vad de kämpade för. Genom sitt uppträdande omöjliggjorde partiet det goda förhållandet mellan antifascisterna, trots att det hela tiden talade om "enheten".

Vilken enhet respekterade stalinisterna och vilken enhet lyckades de upprätta? ingen! Inom de internationella brigaderna lönmördade Sovjets agenter tusentals icke-stalinistiska kamrater,

vilka begivit sig till Spanien för att kämpa för den proletära revolutionen. I Barcelona läto de bland många andra Ilse Wolff och Marc Rein försvinna. – Sistnämnde var en son till Abramovitj, medlem av den socialistiska arbetarinternationalens exekutivkommitté.

Det kommunistiska partiets ”tjekafängelser” bevitnade de brott som begingos mot en mängd revolutionära arbetare. Inom armén fanns det divisioner sådana som ”El Campesino” (Lantmannen), där de soldater som icke skaffade sig medlemsbok i kommunistiska partiet hotades med döden, och i många andra förorsakade den stalinistiska sekterismens intriger, att de bästa militanterna försvunno eller omkommo i striden. Tredje Internationalens press överöste de antifascistiska sektorerna med förtal och särskilt angreps det spanska folkets mest revolutionära och målmedvetna representanter.

Den underkuvade, men icke utrotade spanska bourgeoisin såg tydligt och klart den betydelse som det kommunistiska partiet hade för bourgeoisin, och prisade som handlingar av klok besinning partiets systematiska angrepp på revolutionen. Bourgeoisin stod vid partiets sida, då det lanserade de mest lumpna och reaktionära paroller, då det förtalade och smutskastade proletariatets värdefullaste element, då det sådde tvedräkt mellan de båda stora fackliga centralorganisationerna, då det förberedde utrotandet av POUM:s anhängare och ett fysiskt förintande av dess främsta militanter, då det störtade Largo Caballeros vänsterregering för att därmed också beröva CNT makten, då det skickade ut divisionen Lister mot kollektivisterna i Aragonien eller framprovocerade majstriderna 1937 i Barcelona, då det brottsligt bragte om livet tappra kämpar, sådana som Camillo Berneri etc.

Anklagelserna mot det kommunistiska partiet för dess aktion under kriget i Spanien torde kunna fylla stora volymer, styrkta med ovederläggliga bevis, vilka äro lätta att samla, då de stått att läsa i de kommunistiska tidningarna i Madrid, Barcelona och Valencia. Det skulle vara en alltför vidlyftig uppgift för oss i detta sammanhang och vi avstå från den, men vi göra uppmärksamma på, att vi här icke säga något annat än sådant som kan klart och tydligt bevisas.

Genom att vår rörelse var proletär, intog den en ställning som den spanska revolutionens stöttrupp och avantgarde, varigenom den kom att utgöra revolutionens politisk-sociala kraft, ett förhållande för vars historiska riktighet hela vår propaganda och aktivitet ger belägg. Med vår propaganda fäste vi arbetarnas uppmärksamhet på deras klassintressen och med vår aktivitet lyckades vi socialisera jorden och fabrikererna samt under en ytterst svår krigssituation bjuda miljontals proletärer vissa levnadsbetingelser, som de aldrig förut haft och aldrig komma att glömma.

Genom sin frihetliga inställning har vår rörelse alltid, uppmärksam på varje dags särskilda förhållanden, utgjort en fast opposition mot varje diktatorisk tendens, och den har därför varit på samma gång antibolsjevickisk och antifascistisk. Men den har likväl varit motståndare till alla politiska partier i allmänhet, enär vart och ett av dem är skapat efter statens förebild – staten, vars erövring och förvaltning försumpar och förslöar, medan det i den fackliga organiseringen finns grunden till ett samhälle av producenter, förpliktade till arbete under andlig frihet och med tryggad existens.

Vi tala om den frihetliga rörelsen och det kommunistiska partiet och ingenting annat. Varför? Av två skäl: i det antifascistiska Spanien ha dessa två rörelser varit de kraftigaste; det var de som hade den största ”dynamismen” och dessutom ha de båda upprätthållit så skilda ståndpunkter att de liksom utgjort två motsatta poler gentemot en ljum och ”central” ståndpunkt. Denna sistnämnda representerades av den republikanska bourgeoisin och socialdemokraterna.

Socialisterna inom PSOE (spanska socialistiska arbetarpartiet eller Partido Socialista de Obreros de España) stödde sina politiska kadrer på UGT:s organiserade massor, vilken

ställning kommunisterna började göra dem stridig. De hade inte någon egen politik: de utgjorde ett gammalt parti som var vant vid regeringsuppgifterna, de räknade många framstående personer och hade många kända ledare, men ingen med någon stor organisatorisk kraft. Och dessa ledare, som under kriget innehade höga poster, ha tjänat den republikanska bourgeoisin eller det kommunistiska partiet, om icke rentav båda samtidigt, men de ha icke bedrivit någon klasspolitik, vars kontroll skulle ha legat i UGT:s hand. Largo Caballero, som ville göra detta under de sista månaderna han satt vid makten, kunde icke göra det därför att kommunisterna inom själva UGT redan hade förberett den manöver som kastade honom ur sadeln. Socialister voro också Negrín och Alvarez del Vayo, men båda fungerade som lakejer och agenter åt Moskva. På grund av ett sådant osäkert uppträdande av dess ledare har den stora massan av spanska socialdemokrater icke haft en egen linje, utan låtit behärska sig av det kommunistiska partiet, var gång den känt ett vitalt behov att reagera mot sin egen viljelöshet och kraflöshet.

Utan tvivel har den frihetliga rörelsen också begått misstag. Det vet ingen bättre än den själv; ingen har känt det livligare. Den ena av dess eftergifter var att delta i regeringen, den andra var att upprätta en folkarmé, en tredje att medgiva att Sovjetunionen fick kontrollera vår generalstabs beslut ... Men, vem kunde undvika det? Vi kunde det inte, hur mycket vi än ville det, och ännu mindre hade de grupper och kretsar kunnat göra det, vilka klandrat och kritiserat oss i blindo? Vi blevo övergivna av hela världen och i detta svek, då vi sago oss ställda inför faran att duka under eller göra eftergifter, gjorde vi det senare. Detta var allt, varken mer eller mindre. Och då det spanska kriget var slut, kände vi oss lika rika på erfarenheter och på kännedom om verkligheten som vi voro trogna alla våra anarkistiska ideal och vår fackliga taktik.

Men hur slutade kriget? Inte så som vi hade velat att det skulle sluta, utan så som vi kunde sluta det. Man måste faktiskt fästa uppmärksamheten därpå. Kriget i Spanien slutade i Katalonien. Sedan den armékår som kommunisten Etelevino Vega skickat dit skingrats och förintats, sedan Listers och Modestos styrkor dragit sig tillbaka från Ebro till Tarragona, sedan fascisterna ryckt fram genom en terräng som med lätthet hade kunnat försvaras utan att förlora mer än 1/1,000 av sitt manskap, sedan man övergivit Barcelona och regeringen Negrín visat sig tro, att ett krig kunde vinnas genom att låta tysta de egna kanonerna och utfärda stupida manifest, sedan Cortes sammanträtt i Figueras, då varje deputerad stod med ena foten i Spanien och med den andra i Frankrike, sedan tusen och åter tusen spanjorer överskridit gränsen utan avsikt att återvända till sitt land (något som för övrigt icke heller regeringen hade för avsikt att göra) – vem kan då ärligt och sanningsenligt påstå, att kriget icke var slut?

England och Frankrike erkände Franco-regeringen, detsamma gjorde också de övriga makterna. Ingen, inte ens Ryssland, sålde längre krigsmateriel till oss. Den materiel som vi förut köpt låg kvar på franskt område, där också största delen av vårt guld befann sig, deponerat i diverse utländska banker. Och för Negrín-regeringens räkning blockerades de penningssummor som han personligen hade deponerat för att trygga en god framtid åt sig och de sina. I den republikanska zonen i Centralspanien och medelhavsprovinserna och längst nere i söder fingo de antifascistiska sektorerna av Negrín instruktioner om att omedelbart evakuera fronterna o. s. v.

Då Negrín var i Madrid, där han tillbragte knappast mer än några timmar, och med samma ansvarslöshet talade om att fortsätta kriget som att upprätta freden – en fred som förordats i hans ryktbara 13 punkter, i de tre paragraferna i Figueras och i det sista manifestet från denna regering: ”Till alla spanjorer” -fanns det bara en sak som var klar och otvivelaktig: att vi förlorat kriget i Katalonien genom ett obestraftat förräderi, medan Negrín (och detta är något mera solitt än bara ett antagande) begagnade sig av vår motståndsaktion för att företaga en ny utsmuggling av värdesaker och fly till utlandet.

De första dagarna i mars såg sig den frihetliga rörelsen – den enda som förbjöd sina medlemmar att begära pass för att fly till utlandet – sedan den uppmanat alla partierna inklusive kommunisterna att konstituera en ny folkfrontsregering för att åstadkomma ett militärt motstånd som satte oss i stånd att uppnå en värdig fred av fienden – överraskad av två samtidiga faror, under vars bekämpande den fruktade katastrofen kunde uppstå: å ena sidan en kommunistisk resning under ledning av Negrín, och å andra sidan en revolt av några yrkesmilitärer mot Negrín. Båda stodo i begrepp att bryta ut. Då ingrep den frihetliga rörelsen och alla sektorer av folkfronten, med undantag av kommunisterna, för att åstadkomma en situation av politisk medling samt ärligt och uppriktigt söka undvika katastrofen och förräderiet mot folket.

Regeringen skyndade sig då att fly per aeroplan till utlandet. Detsamma gjorde det kommunistiska partiets militära och civila ledare, vilka övergåvo sina massor när dessa under armédisciplinen tvingades att vända vapnen mot folket. Då striden började, blev det kommunistiska partiet besekrat och de som buro ansvaret för dess förrådiska uppsåt fängslades.

Men denna strid, som varade i åtta dagar i Madrid, avslöjade ännu en gång det kommunistiska partiets skurkaktighet. Hela brigader, kommenderade av kommunistiska officerare och kommissarier, övergåvo sina frontavsnitt – som lämnades i fiendens våld – för att utgjuta blod på Madrids gator och i dess omgivning. I provinserna Valencia, Estremadura o. s. v. ämnade kommunisterna göra likaledes och endast den frihetliga rörelsens lugn och behärskning har man att tacka för att en katastrof av oanad räckvidd kunde undvikas.

Överlämnandet av befälet över flottbasen Cartagena åt en kommunist, vars brottsliga aktivitet var väl känd av alla antifascister, framkallade till sist demoralisering bland matroserna, vilkas antifascistiska hållning varit oklanderlig alltsedan den 18 juli 1936. Av denna förvirring begagnade sig de fascistiska elementen i Cartagena för att genomföra en resning, som visserligen kvävdes i sin linda därigenom att nationella försvarsrådet konstituerades, men likväl redan haft den följderna att hela flottan gick förlorad, då den blev tvungen att bege sig ut på öppna havet med bränsleförråd för blott några få timmar, med risk att eljest borras i sank.

Utom denna episod, so farligt förlamade försvarsrådets verksamhet, måste man fråga sig: vad hade detta för uppgift? Det hade uppgiften att undvika den katastrof, mot vilken Negrín styrt kosan med snabba steg. För att kunna fylla denna uppgift vände det sig klart och tydligt till folket och svor på att ingen av dess medlemmar lika litet som någon av de antifascistiska ledarna skulle svika sin post medan rådet satt kvar, och i st. f. att ge appellen ”rädde sig den som kan”, såsom regeringen förut gett, skulle det utfärda en uppriktig lösen: ”rädde sig den som vill”. Rådet försökte tala ansikte mot ansikte mot fienden utan mellanhand eller förslag från utlandet av något slag, för att av fienden utverka vissa fredsvillkor i stället för att hotas med ömsesidig förintelse – att erkänna dess påtagliga militära seger, men också proklamera vår obefläckade politiska heder.

Franco, som var beroende av Italien, accepterade icke försvarsrådets förslag, och medan fredsförhandlingarna avbrötos, utbröt offensiven på olika fronter. Då uppstod ett underligt fenomen. Olika militära enheter av kommunistisk färg – brigaderna 40 och 42, vilka varit de blodtörstigaste i striderna i Madrid under revolten – olika kavalleriskvadroner och den division, som skyddade sektorn Ocaña – övergingo nästan mangrant till fienden och kastade vapnen under rop på fred! I Estremadura kämpade icke heller de kommunistiska trupperna. På en dag kunde fienden rycka fram så långt den ville. Då detta skedde med åtskilliga kommunistiska trupper på alla frontsektorerna, spred sig fanflykten till alla fronter och från natten till morgonen befann sig Madrid – efter mer än två års oöverbinnligt motstånd – fullkomligt blottat och utlämnat på nåd och onåd åt de fascistiska trupperna, som kunde intåga i paradmarsch.

Utan att tappa huvudet, men med största skyndsamhet, måste man organisera de antifascistiska militanternas evakuering. Där vore alla de som tillhörde vår rörelse och dess nationalkommitté var de sista som lämnade Madrid. I Valencia, dit de evakuerade fördes, följde händelserna brådstörtat på varandra, ty alla fronter revos upp och fascisterna törstade efter hämnd. Soldaterna från alla antifascistiska fronter meddelades, att endast Alicante hamn erbjöd garanti för en evakuering, då den var avlägsnast från de sprängda fronterna, och dit begåvo de sig en dag innan nationella försvarsrådet och den frihetliga rörelsens nationalkommitté i hemlighet lämnade Valencia. De kunde emellertid icke taga sig fram dit emedan det uppstått fascistiska resningar i olika städer och byar på vägen. Detta tvingade dem att bege sig till hamnstaden Gandia, där de stego ombord på ett engelskt fartyg, icke genom någon regerings särskilda ynnest utan tack vare den internationella koordinerade spanska hjälpkommitténs aktion.

Det var detta och ingenting annat som möjliggjorde för dem att lämna Spanien via Gandias hamn, medan andra spanjorer embarkerade i Alicante. Det var c:a 200 antifascister av olika riktningar, bland vilka också funnes kommunistiska officerare, som från Spanien till London genomlevat samma öde som nationella försvarsrådet och den frihetliga rörelsens nationalkommitté som är stolt över att ha stannat kvar på sin post så länge plikten fordrade det och så länge det var möjligt att bevaka arbetarnas krav, vilka den representerade.

Detta är i stora drag, ovanför polemiska tvistigheter och skurkaktiga beskyllningar, det som tilldragit sig i Spanien under detta krig, vari – om alla antifascister utom och inom landet hade fyllt sin plikt såsom vi – det spanska folket skulle ha avgått med segern eller, i värsta fall, förmått organisera nederlaget på sådant sätt att det helt och hållet bibehållit sin värdighet och räddat livet på alla militanter som vågat det i striden.

För den frihetliga rörelsen

Confederación Nacional del Trabajo.

Federación Anarquista Ibérica.

Federación Ibérica de Juventudes Libertarios.

Nationalkommittén.

Syndikalismen 6-39:

CNT:s politiska ställningstagande under spanska kriget

Av John Andersson

Det spanska kriget är slut för denna gång. Det antifascistiska spanska folket, vilket kämpade så hjältemodigt, är besegrat och fascismen med Franco, Mussolini och Hitler i spetsen har hemburit den blodiga segern.

När nu striden är slut kan det vara av intresse att något behandla våra spanska anarkosyndikalistiska kamraters ställningstagande under skilda situationer, vilket även för många syndikalister framstått som ett stort frågetecken.

Inte tu tal om, att de spanska anarkosyndikalistiska kamraternas och CNT:s verksamhet på skilda punkter icke sammanfaller med de regelrätt syndikalistiska principerna. Ingen av oss kan eller vill ett ögonblick förneka detta och jag för min del är den förste att erkänna, att det var en farlig väg kamraterna slog in på, farofull för en anarkosyndikalistisk rörelse och kunde, vilket även i en viss utsträckning skedde, medföra farliga konsekvenser. Trots allt var dock säkerligen CNT:s linje i huvudsak betingad av nödvändigheten.

I kritiska situationer är det inte alltid möjligt att följa vissa på förhand uppdragna linjer. Man kan mot sin egen vilja tvingas att göra vissa avvikelser, när trycket är för hårt och omständigheterna göra det omöjligt att hävda alla sina principer. Det är i en sådan situation CNT befunnit sig, när ståndpunkt skulle fattas till de olika aktuella problemen.

Under den debatt som förts om dessa problem, har CNT bestämt förnekat, att den ändrat sin principiella uppfattning. I stället har CNT hävdats, att den anarkosyndikalistiska principiella plattformen inte har lämnats. Man har framhållit, att den gamla principiella inställningen var lika stark under inbördeskriget och revolutionen som förut, men att man rent taktiskt på en hel del områden tvingades intaga en från syndikalismen avvikande inställning. CNT erkände klart, att dess linje under denna period ej var 100-procentig syndikalistisk, men framhöll samtidigt, att den var ett klart uttryck för stundens och situationens nödvändighet.

Under angreppen mot CNT:s linje framhölls med skärpa, att den var dagsbetonad, att våra spanska kamrater inte uppdragit någon taktisk linje på lång sikt. Detta medgavs oförbehållsamt, men som försvar framhölls omöjligheten av att under en pågående revolutionär strid överblicka situationen långt framåt. Under de förhållanden, som gjorde sig gällande i Spanien, måste taktiken fastställas dag för dag, då man många gånger hade svårt att på förhand veta morgondagens situation. Som försvar framhölls även, att syndikalisterna under sin kamp måste stå i direkt kontakt med det levande livet samt förändra sin taktik och sitt uppträdande i enlighet med den situation som vid varje tillfälle var för handen.

CNT:s kamp och strävanden voro avdelade på två områden, även om dessa inbördes hörde ihop. Dessa två områden voro kampen mot fascismen och ställningen till staten samt revolutionen och det ekonomiska uppbyggandet.

I den första punkten gjordes de flesta och största avvikelserna, medan man i den andra i större utsträckning följde den förut uppdragna principiella inställningen.

Låt mig i detta sammanhang något beröra de omtvistade frågorna i första punkten. Dessa voro i huvudsak följande:

1. Att CNT–FAI inte utnyttjade alla sina möjligheter omedelbart efter den 19 juli 1936.
2. Ställningen till militariseringen.
3. Deltagandet i regeringarna.

Frågan om, varför CNT–FAI inte utnyttjade alla sina möjligheter omedelbart efter den 19 juli 1936, måste ses i belysning av, att CNT–FAI inom stora områden i Spanien var den absolut dominerande kraften. Detta var särskilt förhållandet i provinserna Katalonien, Levanten, Aragonien och Andalusien. Även inom andra provinser hade CNT–FAI ett stort inflytande, dock inte i samma utsträckning som inom de ovan angivna. Med den styrka CNT–FAI besatt, hade det varit möjligt att redan vid ett tidigt stadium feja undan de politiska rörelser, vilka sedermera gjorde så mycket ofog, särskilt mot CNT–FAI. Man har framhållit, att CNT–FAI i detta avseende varit för beskedliga, för efterlåtna, och att detta längre fram straffade sig.

Men annat hade ju varit diktatur och, om denna hade tillgripits, hade vi säkerligen även i detta fall blivit angräpnade för att ha frångått de syndikalistiska principerna, svarade de spanska kamraterna. De framhöll med skärpa, att de såsom frihetliga socialister voro motståndare till diktaturen och därför ej ville använda den mot klasskamrater, vilka hävdade en annan uppfattning i politiska och andra spörsmål.

De framhöll även, att det visserligen var CNT–FAI:s folk, som vid inbördeskrigets början voro de drivande krafterna under gatustriderna, men tillsammans med dem kämpade även personer tillhörande andra rörelser, såsom socialdemokrater, kommunister och republikaner. Mot dessa medkämpars organisationer ville inte CNT–FAI rikta sin kamp, dels såsom

principiell motståndare till diktaturen och dess undertryckande metoder och dels för att inte bryta den antifascistiska fronten. CNT-FAI ville inte ett enda ögonblick riskera en inbördes strid mellan arbetarna, då en sammanhållning var absolut nödvändig för kampen mot Franco. En öppen strid mellan arbetarna skulle enbart hjälpa fascisterna och det var detta våra spanska anarkosyndikalistiska kamrater till varje pris ville undvika.

Det är även ur dessa synpunkter CNT:s uppträdande under majhändelserna i Barcelona år 1937 får ses. Trots uppenbar kommunistisk provokation höllo sig de anarkosyndikalistiska organisationerna kalla, trots att styrkeförhållandena i Katalonien säkerligen hade medfört en anarkosyndikalistisk seger över kuppmaakarna. Men det var fruktan för, att ett inbördeskrig mellan arbetarna i Katalonien skulle utbryta, vilket lätt kunde ha spritt sig till andra landsdelar av det antifascistiska Spanien, och därmed öppnat fronter för Franco och därigenom underlättat fascisternas seger, som avhöll anarkosyndikalisterna att slå till.

Man frågar sig dock nu, om det inte varit bättre att CNT-FAI slagit till 1937. Möjligt att så hade varit fallet, men om då det inträffat, som anarkosyndikalisterna mest fruktade, nämligen att inbördeskriget vid den tidpunkten medfört Francos seger, hade inför världsproletariatet anarkosyndikalisterna fått bära ansvaret för nederlaget. Syndikalisterna inom de olika länderna hade visserligen förstått de spanska kamraternas handling, men ej arbetarna i allmänhet.

Ett nederlag i samband med ett sådant ingripande från CNT hade säkerligen därför medfört stora framtida svårigheter för vår rörelses utveckling.

Det har varit denna omsorg för den antifascistiska enigheten, som varit orsaken till, att CNT-FAI har tålt många intriger utan att gå till klar kamp mot intrigmakarna. Även har CNT-FAI förmåtts att göra många avvikelser från sin principiella och taktiska inställning för att därmed undvika en tillspetsning av förhållandet mellan antifascisterna.

CNT-FAI gick i stället in för samarbete med andra grupper, gick in för en revolutionär arbetarallians. Pakten mellan CNT-UGT var ett av de många uttrycken för denna samförståndsvilja, ett samarbete för revolutionens fullföljande och en intensifiering av kriget mot fascismen.

I frågan om inställningen till militariseringen inträdde en fullständig förändring av uppfattningen. Under inbördeskrigets första tid fördes striderna från arbetarnas sida av mera lösligt formerade milisgrupper, vilka spontant framträdde och upporganiserades. Dessa milisformationer utförde verkliga stordåd och utan deras hastiga ingripande och hjältemodiga strider hade militärrevolten segrat redan under juli månad 1936. Milisformationernas avgörande insatser under inbördeskrigets början kan ingen bortförklara. De voro avgörande under denna första period. Det är ett klart omvittnat faktum och kan ej förnekas.

Milisformationerna ändrade dock snart karaktär. Nödvändigheten av större sammanhållning mellan de olika grupperna samt av enhetskommando framstod allt klarare. ”Kriget kommer att bli långvarigt” förklarade exempelvis CNT:s organisationer i Madrid under sept. månad 1936 samt fortsatte: ”Nu måste det till organisation, om vi skola ha utsikter att vinna. Vi kunna inte som hittills fortsätta med kolonner och grupper utan inbördes samband. En ny struktur måste ges åt formationerna. Vi måste tänka på att vänta oss skyttegravskrig, att få ligga i ställningar, kanske i månader. Tills nu ha kolonnerna ryckt ut att slåss utan att medföra varken sanitets-trupp eller intendentur, utan fortifikations- och kommunikationsmanskap. Var och en av kämparna har inte större ansvar än det han frivilligt vill ta. Utan att egentligen suspendera våra idéer, måste vi i spetsen för varje grupp eller avdelning, bataljon eller kolonn, ställa kamrater, som i överensstämmelse med organisationen fatta beslut och formulera order, samt se till att dessa också uppfyllas. Vi vilja ingen kadaverdisciplin, långt därifrån, men en

disciplin grundad på vars och ens ansvarskänsla och hängivenhet för idealen. Kampen kräver detta helt enkelt.”

Med ovanstående hade man i viss utsträckning givit ett finger åt militariseringen, lydningen och disciplinen. Vid en intervju, som kamrat Emma Goldman hade med Durruti, en kort tid innan han stupade under striderna i Madrids utkanter, uttalade han sina farhågor för krigets långvarighet, då detta utan tvivel kom att medföra en militarisering av kampen mot fascismen. Så blev även förhållandet, en militarisering som blev mera utpräglad, sedan regeringen alltmer kom att bli organet för ledningen av kriget. Kampens ledning överflyttades från arbetarnas organisationer till regeringsinstanserna.

När denna fråga behandlades på IAA:s kongress i Paris år 1937, framhöll ett av de spanska ombuden, Xena, bland annat följande angående den förändrade inställningen i militärfrågan:

”Inbördeskriget har genomlöpt tre etapper, icke önskade av oss utan påtvingade av omständigheterna. *Den första etappen* var gatustriderna, som slutade till vår fördel i Barcelona och Madrid etc... *Den andra etappen* var bildandet av små flygande kolonner, sammansatta av beväpnade eller obeväpnade kamrater ofta utan proviant och ammunition, vilka ryckte till undsättning åt de av rebellerna behärskade regionerna och ofta hade emot sig endast irreguljära trupper eller enkla förposter av motståndarnas armé. *Den tredje etappen*: Vi befunno oss ställda mot en omgrupperad militär styrka, organiserad, utrustad och förstärkt av de utländska makterna – och försedd med tekniska resurser, överlägsna våra. Det blev då oundvikligt att organisera en försvarsfront bakom denna front, en krigsindustri och en territoriell organisation som motsvarade det moderna krigets behov. Jag är icke någon krigstekniker, men jag måste erkänna, att man icke kan kämpa mot en välorganiserad och disciplinerad fiende utan att tillämpa disciplin, enhetligt kommando och en ekonomisk organisation bakom fronten.”

Så långt Xena. Ungefär detsamma framhöll vid ett tillfälle kamrat Ricardo Sanz, den kände befälhavaren för Durrutikolonnen, med följande ord:

”Ett modernt krig av den sort, som nu härjar i Spanien, kan inte vinnas enbart genom massornas entusiasm och offervilja. Det är först och främst en organisationsfråga, hur man kan och skall bekämpa den välutrustade fienden. Vi ha att besegra fascismen genom allas ärliga kraftuppbåd. Vi acceptera även den skärpta militära disciplinen i skyttegravarna, d. v. s. så länge det gäller en strid mot fascismen, ty ett oordnat försvar betyder mycket större förluster av människoliv och krigsmateriel än vad fallet är vid en strid under enhetlig ledning. Å andra sidan vilja vi framhålla, att vi nu som förr inte tycka om militär rang och officersstjärnor. Vi veta, att vi efter segern över fascismen återvända till vårt proletära arbete och bli lika antimilitaristiskt sinnade, som vi voro före fascistkuppen i juli 1936.”

Båda citaten illustrera säkerligen på ett träffande sätt den förändrade inställning CNT intog till militariseringen och orsakerna därtill.

I samband härmed några ord till frågan om befälsposterna i milisarmén. Saken var nämligen den, att bland de spanska anarkosyndikalisterna rådde under inbördeskrigets första tid en ganska utbredd motvilja att taga befälsposter. Man ansåg sig inte vilja befalla över andra. Detta var dem för motbjudande. Kommunisterna däremot gingo på en annan linje. För dem var ledarskapet en princip, vilken de på allt sätt och med alla medel sökte att omsätta i praktiken. Därigenom kommo kommunisterna i besittning av en hel del viktiga poster inom milisarmén, vilka poster de sedan helt utnyttjade till sin förmån och emot anarkosyndikalisternas intressen. Anarkosyndikalisterna blevo härigenom i stor utsträckning utmönstrade från inflytandet vid de militära operationerna. Detta förhållande framtvungade snart en förändring i uppfattningen av detta problem, en förändring som enligt min mening var absolut nödvändig för att förhindra, att allt inflytande förlorades på detta område. Under inbördeskrigets senare skede gingo anarkosyndikalisterna in för att även taga befälsposter och därmed stärka sin kontroll och sitt inflytande över försvarskrafterna.

CNT:s regeringsdeltagande har uppkallat den största kritiken. Under densamma har framförts i koncentrerad form följande:

1. Ett deltagande i en regering är ett fullständigt brytande av den syndikalistiska ståndpunkten.
2. Ett medarbete i staten och dess byråkratiska instanser medför den faran, att massorna få förtroende för denna institution. Samtidigt med det växande förtroendet för staten förloras tilliten till de ekonomiska kamporganisationernas möjligheter och arbetarklassens egen direkta aktion.
3. Den statliga centralismen kommer att så småningom taga död på massornas direkta handlande och deras egen revolution.

I det senare fallet hänvisades till, vad som skett i Tyskland och Ryssland, där staten mördade den framåtsträvande socialistiska revolutionen. Man fruktade, med hänvisning därtill, att utvecklingen i Spanien skulle följa samma linjer på grund av CNT:s accepterande av staten och regeringsmakten. Som svar framhöll emellertid CNT, att detta kunde ske i Ryssland och Tyskland, då det inte inom dessa länder fanns en stark anarkosyndikalistisk rörelse, vilket var förhållandet i Spanien. Man ansåg att man därigenom i fortsättningen kunde hålla staten på mattan, även om man för tillfället accepterat densamma i en viss utsträckning.

CNT förklarade, att den rent principiellt intet hade att invända mot, vad som i fråga om staten kritiskt framfördes mot den. Den framhöll dock att den av omständigheterna tvingats att i en viss utsträckning erkänna staten samt taga sin del i utövandet av regeringsmakten, att själv invälja representanter däri. Men låt oss lyssna till de spanska anarkosyndikalisternas egna förklaringar och motiveringar i detta avseende. Detta är nödvändigt för att i någon mån kunna förstå deras inställning och handlande.

Vid inbördeskrigets början blev det snart klart för alla, som på något sätt deltog däri, att det var nödvändigt med ett gemensamt krigsorgan. Ett sådant måste fortast komma till stånd för att få fram en större enhetlighet i de militära operationerna mot fascisterna. Det gällde att sammansvetsa alla antifascistiska ansträngningar till ett enda helt. Det gällde att skapa ett centralt organ att stå i spetsen för den nödvändiga kampen. Det var från anarkosyndikalisternas synpunkt dock inte meningen att skapa ett organ, där makten över de antifascistiska massorna skulle förläggas, utan det gällde ytterst ett organ för koncentrerad av massornas kraft. Således ingen maktkoncentration men en kraftkoncentration.

Trogen sin princip om nödvändigheten av en revolutionär arbetarallians, framförde CNT till den reformistiska fackföreningsorganisationen, UGT, ett förslag, vilket gick ut på, att de båda organisationerna gemensamt skulle tillsätta en försvarskommitté för krigets skötande. Därmed strävade CNT efter att skapa ett krigsorgan baserat på de fackligt-ekonomiska organisationerna. UGT avböjde dock detta förslag. Genom sin dåvarande ordförande Largo Caballero, vilken samtidigt var chef för regeringen, var UGT redan förankrad i regeringen och ansåg, att regeringen var det organ, som skulle handhava den uppgift, vilken CNT ansåg, att den föreslagna gemensamma kommittén skulle ha. Denna framstöt att lägga avgörandet i arbetarnas ekonomiska organisationer misslyckades således. Men nödvändigheten av ett gemensamt uppträdande stod kvar.

Längre fram föreslog CNT bildandet av ett antifascistiskt försvarsråd, för kampens samordnande i detta råd skulle ingå representanter från samtliga i Spanien kämpande antifascistiska organisationer. Men endast CNT och FAT gingo på den linjen. De övriga organisationerna avböjde med den motiveringen, att ett sådant försvarsråd var onödigt. De hade ju staten och regeringen med uppgift att organisera kriget.

CNT blev dock av de övriga grupperna erbjuden att ingå i regeringen, vilket emellertid CNT avböjde vid det tillfället. CNT beslöt dock att stödja regeringen på basis av följande förklaring, vilken genomförd innebar en viss kontroll från de fackliga organisationernas sida över regeringen och dess institutioner:

1. Fullständigt stöd åt den nya regeringen, så att denna måtte bli i stånd att genomföra sin viktigaste uppgift, d. v. s. kuva den fascistiska revolten.
2. Upprättande inom varje ministerium av en kommission omfattande representanter för CNT och UGT samt en regeringsdelegat.
3. Respekterande av de sociala framsteg och fördelar, som arbetarna i Katalonien och de östra provinserna uppnått.

Regeringen och UGT godkände dessa villkor. Kommissionerna tillsattes, men anarkosyndikalisterna blevo dock fortfarande dragna vid näsan av politikerna. Detta särskilt vad det gällde vapen. CNT:s och FAI:s milisformationer saboterades fortfarande i detta avseende. Vapnen gingo till, ur politikernas synpunkt, mera säkra formationer.

På grund av detta beklagliga förhållande igångsatte CNT en omfattande propaganda för sitt deltagande i krigets ledning. Bland annat framfördes dessa krav på en affisch, som CNT lät uppsätta runt om i den antifascistiska delen av Spanien. Å denna affisch framhölls:

2 miljoner medlemmar!

50,000 man i eldlinjen!

Över 2,000 lokalorganisationer! Katalonien, Levanten och Aragonien i CNT:s händer! Denna makt fordrar sin del i kampens ledning!

En så stor organisation som CNT, vars medlemmar överallt aktivt deltog i kampen och i det socialistiska uppbyggandet, ansåg sig inte i längden kunna stå utanför varje inflytande med avseende på en så viktig sak som krigföringen mot den hotande fascismen.

En ny situation inträffade dock, detta i samband med de antifascistiska truppernas nederlag väster om Madrid. Fascisterna trängde på, antifascisterna retirerade och fienden nalkades Madrid.

En av de förnämsta orsakerna till reträtten var tydligen den, att arbetarna ej hade förtroende för krigsledningen, för regeringen. Deras egen organisation, CNT, var ej med i densamma. Arbetarna bevittnade dagligen politikernas intriger och planer, vilka gingo ut på att sabotera anarkosyndikalismen och dess revolutionära framgångar. På grund därav slogos de ej längre med samma entusiasm som förut och det var häri den stora faran låg. Därtill kom naturligtvis vapenbristen, som särskilt gjorde sig gällande för de anarkosyndikalistiska milisformationerna.

Det var under denna hotande situation, som CNT företog en fullständig frontändring i sin ställning till frågan om regeringsdeltagandet. Det var den tvingande nödvändigheten att omedelbart skaffa en apparat för krigets ledning, till vilken arbetarna hade förtroende.

När inte de övriga organisationerna ville skapa ett sådant organ vid sidan av regeringen, så ansåg sig CNT i denna farans stund tvingad att inträda i regeringen för att åt regeringen skapa det förtroende, som inte fanns ute bland de kämpande massorna. Det var ett oerhört, och mot syndikalismens principer stridande, steg CNT vid det tillfället tog. Men det fanns enligt de spanska kamraternas mening ingen annan utväg. Sammanhållningen måste räddas och motståndet mot fascisterna måste stärkas.

I samband med att detta uppseendeväckande steg togs av CNT, utsände CNT:s nationalkommitté en förklaring, vari bland annat säges.

”Efter att representanter för vår organisation inträtt i republikens regering, vilja vi klarlägga motiven till vårt förhållande i detta fall. Vi voro från kampens allra första början absolut övertygade om, att framgången var avhängig utav, om proletariatet kunde förverkliga kampenheten. Därför har det varit och är alltjämt vår organisations ledmotiv att koordinera organisationens stora stridsreserver med landets övriga antifascistiska krafter.

Dessa kretsars oförståelse, vår fasta övertygelse om en enhets nödvändighet, föranledde oss att ge efter och förklara oss beredda att gå in i republikens regering. Änskönt vi, såsom varande den mäktigaste och största antifascistiska kraften i landet, även kunnat handla annorlunda. Vi ha tills vidare nöjt oss med fyra poster i regeringen. Huvudorsaken till vårt avgörande är läget vid fronterna. Framför allt då den svåra situationen i landets centrum. Fienden står framför Madrids portar. I dessa ögonblick av största historiska ansvarighet äro vi övertygade om, att vårt deltagande i ledningen skall ge folket nytt hopp. Vi äro säkra på, att denna vändning är den bästa garantien för en än effektivare kamp mot fascismen. Under dessa omständigheter ha vi inte skytt detta offer för arbetarklassens sak, för vilken vi kämpa. Vi uppfordra våra medlemmar och syndikat över hela landet att mobilisera alla krafter till Madrids försvar och försörjning och för en seger vid alla fronter i Spanien. Må CNT:s inträde i regeringen inleda en ny etapp på vägen till seger över fascismen!”

Av ovanstående förklaring framgår klart CNT:s motivering för sitt deltagande i regeringen. Jag tror inte, att anledning finnes att klandra den för detta ställningstagande. Det var säkerligen ett absolut nödvändigt steg för att vidmakthålla samhörigheten och motståndet från de antifascistiska kämparnas sida. Därmed hade dock ej CNT erkänt staten som samhälls- och produktionsorgan, utan enbart som ett gemensamt centralt krigsorgan. Att staten sedermera fick ett visst inflytande även över det ekonomiska uppbyggandet, är en historia, som skall behandlas i annat sammanhang.

Madrid räddades i varje fall. Om detta var en följd av CNT:s deltagande i regeringen och därmed ett större förtroende bland massorna för krigsapparaten, är svårt att uttala sig om. Vi endast konstatera detta faktum.

Deltagandet i den första centralregeringen räckte inte så länge. I samband med att regeringschefen Largo Caballero avkopplades genom Negríns och kommunisternas intriger, lämnade även CNT regeringen. I den katalanska regeringen har CNT även vid skilda tillfällen deltagit.

När CNT på nytt inträdde i centralregeringen, förelåg synbarligen samma situation som vid det första tillfället. Det var, när fronten i Aragonien bröt samman under mars månad 1938.

I deklARATIONEN från FAI, avgiven den 1 april 1938, fastslås att sammanbrottet kom som följd av regeringens ödesdigra politik, dels socialt och dels militärt. Socialt genom det brutala undertryckandet av de upprättade kollektiven och militärt genom de anarkosyndikalistiska milisformationernas isolering genom att ej förse dem med vapen, samt att anförtro kampens ledning åt odugligt befäl, i många fall av kommunistisk kulör. FAI:s rapport säger bland annat om det tragiska sammanbrottet av Aragonfronten:

”Denna tragedi blir ännu större, om man betänker, vad denna front hade kunnat vara och säkert hade varit – en segerns front – om man endast givit dess försvarare de erforderliga medlen för att gå till anfall. Detta hade skett, om man inte i kampen mot fascismen blandat in en partipolitik, som praktiskt taget steriliserade heroismen och förintade stridsandan hos de mest hängivna och entusiastiska kämparna, hos dem som utgjorde de främsta miliskolonnerna, vilka med Durruti i spetsen kastade sig fram för att befria Aragonfronten från det fascistiska oket.”

Rapporten från FAI fortsätter med följande skildring över läget:

”Det är ett verkligt tragiskt faktum, att våra soldater kämpat mot en mäktig fiende, allt under det de haft en känsla av att ledas av förrädare, av fiender till folkets sak. Trots detta ha dessa män och i synnerhet de, som utgjorde milisens främsta kolonner, alltid kämpat med ett utomordentligt mod.

Det såg vid ett visst ögonblick ut, som om man skulle få till stånd en rättelse i denna ödesdigra politik, då Alvarez del Vayo förflyttades och man började revidera en del utnämningar. Men så blev icke fallet.

De av kommunister introducerade elementen ersattes bara med andra, som direkt och blint lydde Prietos order – folk som stodo lika fjärran från folkmassornas intressen och bekymmer, personer av en mer än moderat antifascism, utan någon som helst krigserfarenhet.

Icke endast inom kommissariaten utan också i generalstaberna, departementen samt på alla ledande och ansvarsfulla poster placerades folk som drev politik till förmån för sin fraktion i stället för att bekymra sig om krigets gång. Och ännu värre: de bedriva alltjämt som förut dunkla affärer av personlig art, enligt bevis som alltid kunna framläggas.

Allt detta är känt eller har anats av massorna och det bidrager ännu mera att demoralisera dem.”

Allt höll på att bryta samman vid detta tillfälle. Demoraliseringen bland milisen och civilbefolkningen spred sig med fruktansvärd fart. Fascisterna nalkades Kataloniens gräns, vilken de hotade att överskrida.

Det var under denna svåra situation, och under ansvar för den antifascistiska kampens fortsättande, som CNT på nytt ingick i regeringen. Det gällde att därmed söka återupprätta moralen och resa ett förnyat motstånd, ett motstånd bakom vilket fanns krafter, som de kämpande massorna helt kunde lita på. FAI påpekar följande i sin rapport vid omnämmandet av, att CNT inträtt i regeringen: ”Situationens allvar har ökats och det är mycket svårt

att nu säga, vilken politik som kommer att följa efter den föregående regeringens olycksdigra politik. CNT:s närvaro i regeringen kommer utan tvivel att framtvinga rättelser.”

Nya ansträngningar gjordes, organisationerna uppmobiliserades till det yttersta för motstånd och fascisterna stoppades vid Kataloniens gräns.

Deltagandet i regeringen var således även denna gång en taktisk åtgärd för krigsmoralens upprätthållande och för motståndets organisering. Om detta var nödvändigt eller ej är svårt för en utomstående att döma om. De spanska kamraterna påstodo i varje fall detta.

CNT:s principiella och taktiska inställning till frågan om produktionslivet och dess ställning till staten kommer jag att behandla i en kommande artikel.

Fakta och kommentar

Malplacerad radikalism.

Både en viss antifascism och en viss ultrarevolutionism fortsätta att vantolka den spanska erfarenheten utifrån sina förutfattade meningar. Trots skilda utgångspunkter är man anmärkningsvärt nog enig i ett, nämligen att fränkänna de spanska arbetarorganisationerna (främst CNT) varje vilja och förmåga till socialistisk omdaning. För folkfrontsantifascismen blir ”konstaterandet” ett beröm, för ultrarevolutionismen en anklagelse för förräderi.

Ultrarevolutionismen odlas i renkultur av den mikroskopiska men litterärt livaktiga internationella trotskismen. Den är varken sen eller tveksam att fastställa ansvaret för det spanska proletariats tragiska nederlag. Francos seger beror i huvudsak på att CNT-FAI inte drev den sociala revolutionen vidare enligt fjärde internationalens riktlinjer. Italien, Tyskland, noninterventionen äro jämförelse därmed endast sekundära faktorer.

Vi skola i det följande ge ett par exempel på, med vilket doktrinärt lättsinne denna tes illustreras. Inte för att polemisera mot en på våra breddgrader obefintlig trotskism, utan för att överhuvudtaget varna mot självgoda och lättvindiga omdömen.

Exempel I: Trotski understryker med viss rätt att beslutsam revolutionär omdaning bakom fronten var en nödvändig förutsättning för framgångsrik kamp vid fronten. Så långt så gott. Därför får man emellertid inte utan vidare dra den slutsatsen, att vissa bestämda social-revolutionära åtgärder ensamma varit tillräckliga för att säkra den militära segern över Franco. Det bevisar Trotskij faktiskt själv – mot sin vilja. Han yttrade i en intervju för ”Daily Herald” (återgivet efter ”Unser Wort”, maj 1939): ”Grundorsaken till den mäktiga och heroiska revolutionens nederlag (den spanska ö.a.) är den s. k. folkfrontens antisocialistiska politik. Hade bönderna tagit jorden och arbetarna fabrikerna, skulle Franco aldrig ha lyckats att rycka segern ur deras händer.” Så dekreterar L. D. Trotski, men verkligheten ger annat besked. Möjligen med undantag av de baskiska provinserna övertogo arbetarna faktiskt överallt fabrikerna och förvaltade dem själva genom sina ekonomiska organisationer. I hela det republikanska Spanien fanns det säkerligen inte tio storgods, som inte antingen uppdelades eller förvandlades till bondekollektiv. Och ändå har Franco som bekant segrat militärt. Trotskis i och för sig förträffliga recept verkar alltså tydligen inte ofelbart i alla situationer.

Exempel II: Trotskisterna påstå, att en beslutsam socialrevolutionär politik i Spanien inte endast skulle betytt seger över Franco utan också medfört avgörande solidaritetsaktioner från det internationella proletariatets sida. När ”Solidaridad Obrera” anklagade den internationella arbetarklassen för bristande solidaritet med Spanien, svarade de mexikanska trotskisternas tidskrift ”Clave” (nov. 1938) som följer: ”Man kan fastställa följande som en lag: varje revolution föder en internationell attraktionskraft, vilken motsvarar det sociala program, som de revolterande massorna genomföra.” Detta låter mycket bra i största allmänhet, men gällde tyvärr inte för den konkreta situation, som förelåg. Under den spanska inbördeskampen var världssituationen i eminent grad reaktionär. Massorna behärskades, ja förlamades av anti-fascistiska defensivkomplex. En djärvare social politik i Spanien hade inte stärkt de internationella solidaritetsaktionerna inom den tidrymd, under vilken avgörandet måste falla. En trivial men oavvislig erfarenhet från solidaritetskampanjerna säger följande: Den radikala minoriteten bland arbetarna glädde sig över sina spanska klassbröders landvinningar, men var oavsett misräkningar beredd att göra sin plikt så länge kampen mot Franco fortsatte. Den stora massan däremot, som behärskades av andra och tredje internationalen, var snarast irriterad över den sociala revolution, som pågick i Spanien, och förklarade, att det enda, som intresserade den, var en snabb militär seger över Franco. Ingen socialrevolutionär impuls från Spanien hade drivit den till ökad aktivitet. Det är nästan symboliskt att just i augusti 1936, då Spaniens arbetare genomförde sin enastående kollektivisering, tilläto Frankrikes arbetare genom sin passivitet Leon Blum att inleda noninterventionspolitiken. Bedrövligt, men faktiskt och lärorikt.

Sammanställningen av citat och fakta talar för sig själv. Illusioner äro ett fördärv för arbetarrörelsen. Bilda de därutöver grundval för oberättigade angrepp, bli de direkt motbjudande. Och just motbjudande i hela sitt lättsinne äro trotskisternas analyser av den spanska tragedin.

B. H.

Syndikalismen 7-39:

CNT, staten och regeringen

Av Albert Jensen

Den taktik, som den spanska anarkosyndikalismen begagnade sig av under kriget och revolutionen, framförallt gäller det inträdet i regeringarna och milisarméns förvandling till en statlig ”folkarmé”, framkallade på sin tid starkt tvivel. Kunde det vara riktigt? Kunde denna metod leda till seger? Måste den icke leda till nederlag för den frihetliga socialismen, även om

den ledde till seger över Franco? Var det icke sannolikt, att den skulle leda till nederlag i alla avseenden?

Detta är frågor, som de spanska kamraterna ställt sig själva. De ha besvarat dem med, att de befunno sig i ett tvångsläge, att de inte hade något val, att de icke kunde handla på annat sätt. Det är möjligt, att de trots allt ha rätt härutinnan, men det är uppenbart, att den saken måste diskuteras inom den internationella rörelsen, för att man skall kunna dra de nödvändiga historiska lärdomarna och för att man kanske skall kunna handla riktigt vid ett kommande tillfälle. Naturligtvis måste i detta avseende de spanska kamraterna vara de mest kompetenta att döma, men de synas för närvarande icke benägna att göra uttalanden. Deras inlägg, som sannolikt bli de tyngsta, komma i sinom tid. Men intill dess synes det icke vara förmätet, att även andra än spanjorerna söka dra sitt strå till stacken i den allmänna debatten, isynnerhet som spanjorerna redan 1937 själva inbjödo kamraterna i andra länder till diskussion.

I förra numret av Syndikalismen påbörjade John Andersson en framställning av de spanska anarkosyndikalisternas politiska ställningstagande 1936-1939. Denna artikel avser att vara ett inlägg i en debatt, som vi öppna. Läsaren skall finna, att kamrat Andersson bemödat sig att samla de argument, varmed de spanska kamraterna förklarat sitt ståndpunktstagande. Den kan därför betraktas som en god grundval för en diskussion. Nedskrivaren av dessa rader har emellertid redan i IAA:s internationella tidskrift *Internationalen* tillåtit sig göra ett inlägg i juninumret 1938, och detta inlägg avtrycktes i CNT:s tidskrift *Timon*. Det kan därför icke betraktas som ogrannlaga, om jag tillåter mig inleda en diskussion. Men problemet är för omfattande för att kunna famnas i en liten kort artikel.

När den spanska generalsjuntan höjde revoltens fana i juli 1936, så formade sig revolten till ett militäruppror. En väl utarbetad plan skulle överföra alla större städer och mera betydande centralpunkter i händerna på militärjuntan. Man visste, att man kunde disponera över armén, och man har också fastställt, att den militära maktapparaten till 85 procent anslöt sig till revolten. De återstående femton procenten ställde sig småningom till större delen till republikens förfogande, men icke omedelbart till regeringens förfogande. En del av dessa styrkor gick upp i de milisformationer, som skapades av arbetarnas organisationer och därför kommo att stå under kontroll av syndikaten. Detsamma gäller en del av polisformationerna i de stora republikanska städerna.

Statens yttersta maktmedel äro de fysiska våldsinstitutionerna: poliskåren och militären. Bortfalla eller upplösas dessa institutioner, så återstår föga av statens makt. Framförallt gäller detta i ett land som Spanien, där staten själv förslösat sitt moraliska anseende och där under decennier anarkosyndikalismens antiauktoritära propaganda som skiljande skedvatten söndrat massorna från staten. När generalernas revolt bröt ut, stod regeringen utan makt. Statens militära maktapparat befann sig i generalernas händer. Regeringen stod rådlös. Den hade ingen maktapparat, som den kunde sätta mot generalernas. Regeringen visste varken ut eller in. I denna situation steg det fram en ny makt: arbetarmassan. Den steg fram från gatan och arbetsplatsen, från fabriken och verkstaden, från gruvan och åkern. Det var den stora franska revolutionen omigen. Den var illa beväpnad. Den hade några revolverar till sitt förfogande, några jaktgevär och för övrigt yxor och improviserade vapen. Den brukade gatstenar i stället för kanonkulor. Den begärde vapen av regeringen, men regeringen fruktade dess revolutionära kraft, lika mycket som den fruktade generalernas reaktionära kraft. Men massan väntade inte på regeringen. Den gick till motangrepp på generalernas militära maktapparat, och sedan den börjat kampen kom den i besittning av erövrade vapen. Massan stod snart som segrare i Barcelona, Madrid, Valencia och en betydande del av Spanien.

Omedelbart började denna massa att under ledning av de egna kamporganisationerna, först och främst under ledning av de anarkosyndikalistiska organisationerna, organisera sin egen

kampapparat: milisen. Miliskolonnerna skapades till den allt övervägande delen av de ”fackliga” organisationerna, av anarkosyndikalisternas CNT och socialdemokraternas UGT. Men även de politiska föreningarna sammansatte en del miliskolonner. I stort sett låg emellertid kontrollen över den nya militärapparaten hos syndikaten. Detta var framförallt förhållandet i Katalonien.

Situationen var nu denna: regeringen var maktlös icke bara därför, att den militära apparaten till 85 procent hade gjort uppror, utan också därför, att den nya militärapparat som skapats, milisen, befann sig i arbetarnas händer och stod under kontroll av syndikaten. Till milisen hade anslutit sig en del av de militära rester, som förblivit republiken trogna. Makten i samhället låg icke längre i händerna på regeringen, utan hos arbetarna.

Liksom den militära maktapparaten hade glidit regeringen ur händerna, hade även polisorganisationen gjort det. Polisen hade upprepats, reorganiserats och ställts under arbetarnas kontroll. Arbetarnas egna patruller övervakade ordningen i städernas gator. Regeringen var utan makt och makten hade övergått till arbetarnas organisationer.

Till regeringens maktlöshet bidrog också det förhållande, att arbetarnas syndikat – i synnerhet i Katalonien – övertogo det ekonomiska livets organisering: de exproprierade verkstäder och fabriker, de stora feodala godsena som kollektiviserades; de offentliga tjänsterna som post, telegraf och telefon ställdes under syndikatens kontroll; likaledes järnvägar, bussar, biltrafiken, transportväsendet till sjöss och i hamnarna; syndikaten övertogo livsmedelsanskaffning och fördelning till de stora städerna. Regeringen hade icke bara ingen maktapparat, den blev allt mera funktionslös. Makten övergick till de arbetande massorna, främst till syndikaten. Milisen, polisen, det ekonomiska livet kontrollerades av syndikaten. Staten avkläddes funktion efter funktion och funktion efter funktion överfördes till arbetarna och deras organisationer. Det historiska skeendet hade befrämjat den utveckling, som anarkosyndikalismen uppställt som sitt mål: kapitalets expropriering och statens samtidiga avskrivning.

Den omvandling, som noterades sedan arbetarna i de stora städerna besegrat militärrevolten, var den begynnande sociala revolutionens omvandling. Produktionsapparaten överflyttades från de kapitalistiska företagens till producenternas händer. Produktionen kollektiviserades men underställdes icke staten utan syndikaten. Arbetarna tillsatte förvaltningsutskott och reorganiserade den produktiva verksamheten. Transportväsendet, till lands och sjöss, post, telegraf, telefon, järnvägar etc. undandrogs statens överkommando och ställdes under transportarbetarnas egen kontroll. Skolväsendet började reorganiseras av lärarnas syndikat och undervisningen undandrogs statens kommando. Hälsovårdsväsendet reorganiserades av de syndikat, som växte fram på detta område. Stat och regering avkläddes funktion efter funktion, vilka övertogs av syndikaten. Här lades grunden till en genomgripande social revolution. Det ekonomiska livet bars upp av syndikaten och regeringen sköts åt sidan i största utsträckning.

Man började bygga upp en krigsindustri. Också här var det syndikaten, som ingrepp, även om man sedan vädjade till regeringen för krigsindustrins finansiering. Här skyntade man, att staten ännu hade en liten hållhake. Men kontrollen över rustningsindustrin, som i Katalonien byggdes upp från ingenting, låg under syndikaten. Syndikaten samorganiserade hundraden av fabriker och verkstäder som annekterades för ändamålet. Det var icke regeringen, det var arbetarna och deras organisationer, som voro initiativtagare. Arbetarna hade genom sina organisationer stigit fram till den ledande platsen på det ekonomiska livets område liksom på det politiska utan staten som förmedlare. Det var icke en revolution, där staten gjordes allsmäktig, det var en revolution, där staten höll på att göras vanmäktig.

Beväpningen, utrustningen, provianteringen av arméerna organiserades också av arbetarna och deras syndikat. Syndikaten kontrollerade operationerna och krigsledningen. Folket var beväpnat. Folket, och väsentligen syndikaten, hade makten.

Hela denna utveckling låg i anarkosyndikalismens linje. Socialdemokratin hade bortgjorts. På den nya samhällsdaningens form sågs det, att initiativet helt låg hos anarkosyndikalisterna. Det var icke staten, som fick uppgiften att omdana, det var syndikaten. Statens makt- och verksamhetsområde utökades icke, det förminskades och förkrympte och arbetarna övertog alltmera bestämmandet på alla områden med hjälp av sina organisationer. Lika litet var det frågan om en ”kommunistisk” revolution, ty det var aldrig fråga om att upprätta en ”proletariatets diktatur”, vilken man tvärtom på det bestämdaste motsatte sig. Lyckliga omständigheter favoriserade det anarkosyndikalistiska nyskapandet i den sociala omvandlingen. Man hade att göra med en stat och en regering, som blivit berövad sina väsentliga maktmedel. Ingen statsarmé och bara små rester av ett polisväsen, som kunde disponeras av regeringen, men som inte kunde vara något hot mot revolutionen. Staten skulle övervinnas, besegras och raderas. Den skulle försvinna, och här hade man att göra med en stat utan makt. ”Faktiskt försvann staten vid angreppet på den ...” heter det i början av det aktstycke, som utsändes i mars i år av Nationalkommittén för CNT–FAI–FIJL. Denna formulering innebär visserligen en överdrift, ty nog fanns det ännu rester av staten, men dessa rester hade icke varit i stånd att resa motstånd mot revolutionen, om förhållandena kunnat utvecklas en smula ”normalt”. Få tillfällen bjuda sig i historien av så gynnsam art som under det första skedet av det spanska kriget till genomförandet av en social revolution, som tar sikte på statens avskaffande.

En revolution, som tar sikte på statens tillintetgörande, ger sig själv dödsstöten, när den slår om och accepterar deltagandet i regeringsmakten. En antistatlig revolution måste tillvarataga varje tillfälle för statens försvagande och sorgfälligt undvika varje tillfälle till statens förstärkande. Under decennier hade den spanska anarkosyndikalismen undergrävt regerings-systemets moraliska anseende och hos massorna skapat medvetande om sin egen skapande och avgörande kraft. På ett glänsande sätt hade den spanska arbetarklassen visat den direkta aktions överlägsenhet i en ytterst svår och vanskelig situation, där den politiska apparaten, parlament och regering, icke visste råd utan uppförde sig som en skrämmd fårscock. Generalernas kontrarevolutionära attack möttes och besegrades med massornas direkta aktion och genom den direkta aktionen bröts det gamla ekonomiska systemet och byggdes det nya upp. Massorna väntade icke på order ovanifrån, varken från regering eller parlament eller ens från sin egen organisationsledning. Massan var en omedelbart aktivt kämpande kraft med tusenden egna initiativ spridd på alla arbetsplatser och på alla verksamhetsområden. Och dessa initiativ voro icke bara negativa till krossandet av något utdömt, de voro framförallt positiva till skapandet av det nya eftertraktade och drömda.

När därför den spanska anarkosyndikalismens ledning beslöt sig för att bryta sin egen aktionslinje och sätta in representanter i en regering, så handlade den rakt i strid med sin egen doktrin och – förefaller det – mot sina egna intressen.

Genom sitt inträde i regeringen gav man staten och regeringen den moraliska upprättelse, man aldrig skulle givit. De antistatliga representanterna gingo inför massorna i god icke bara för regeringen utan också för regeringsinstitutionen. Det moraliska nedbrytningsarbetet, som bedrivits under decennier, utbyttes i stället mot rehabilitering av stat och regering. Man gav på hand, att i den svåraste situationen var det endast staten och regeringen, som kunde rädda från undergång. Jag tror inte, jag skall behöva ta tillbaka, när jag säger, att genom CNT:s anslutning till regeringsinstitutionen och staten kontrarevolutionens väg beträddes.

Genom CNT:s anslutning till regeringen följde ett åtminstone momentant erkännande av statens nödvändighet i den givna situationen. Staten blev högsta auktoritet. CNT lockades

antagligen till sin om också tillfälliga reträtt av utsikter och falska löften att erhålla vapen från Ryssland och möjligen av eller över Frankrike. Man hade sagt, att om CNT anslöt sig till regeringen, skulle Frankrikes hållning till den spanska republiken bli en helt annan.

Men genom CNT:s anslutning till staten måste med logisk nödvändighet följa en omläggning av milisväsendet. Detta måste ställas under statens kontroll. Denna förändring genomfördes också snart. Men därmed blev åter staten mäktig. Från att ha fört en skuggtillvaro blev den åter landets högsta makt. Genom att lämna ifrån sig kontrollen över milisen överlämnade CNT sig själv i händerna på staten, återupprättade statens icke bara politiska och juridiska utan även moraliska makt. Regeringen fick åter anseende bland massorna. Satt icke CNT:s folk i regeringen?

Den nya statsmakten var naturligtvis skröplig till en begynnelse, men den måste i följd av tingens egen logik snabbt växa till i kraft och härlighet. Den institution, som skulle förintas för att socialismen skulle kunna segra, staten, rehabiliterades och dess makttillväxt underlättades. Staten blev ett intrigcentrum, där snart alla reaktionära krafter (och reaktionära blevo i denna situation även kommunister och ledande socialdemokrater) samlades och inriktades på undergrävandet av de revolutionära krafterna, samlade i CNT och FAI. Moskvas ödesdiga konspirationer påskyndade denna utveckling. Intrigerna ledde fram till majhändelserna i Barcelona 1937. Den regering, i vilken CNT inträtt, utmanövrerades och det ena slaget efter det andra riktades mot de revolutionära elementen. ”Efter majhändelserna 1937 i Barcelona upplöste den nya Valenciaregeringen kontrollpatrullerna – de viktigaste organen för revolutionen. Därmed var revolutionen berövad sina stöttrupper”, skrev Augustin Souchy nyligen i en artikel. Den upprättade spansk-ryska tjekans förföljelse mot anarkosyndikalisterna blev allt hänsynslösare och många av revolutionens bästa krafter lönmördades. Berneri är ett av de tusende exemplen. Statens sabotage av de kollektiverade företagen satte in och slutligen vågade man till och med sätta in en generalstöt mot Aragonien. Pålitliga militära formationer sändes att undertrycka kollektiven. Det var ett återuppreparande av den tyska Noske-aktionen, även om den icke lyckades på samma sätt. Regeringens sabotering av den aragonska frontens utrustning blev till fördel för fienden men var riktad mot revolutionen. Den var ett utslag av samma makter och strävanden. Det avsiktliga nedslaktandet av de revolutionära milisformationerna genom meningslösa offensiver och aktioner hade samma syfte. Regeringens sabotering av krigsindustrin i Katalonien var också ett slag riktat mot revolutionen. Arméns späckande med odugliga kommunistiska officerare etc. – allt gick ut på ett och detsamma: revolutionens undergrävande, även om det skulle leda till fascismens seger.

CNT hade varit med om att återupprätta den makt, som i revolutionens krossande såg en av sina förnämligaste uppgifter. Staten, som vid revolutionens början ”försvann”, blev med CNT:s hjälp rekonstruerad och blev så gott som omedelbart revolutionens värsta fiende. Stat och frihetlig socialism äro tvenne element lika oförenliga som eld och vatten. De spanska erfarenheterna endast bekräftade all historisk erfarenhet.

Nödvändigheten att samla alla antifascistiska krafter till försvar mot de fascistiska krafterna var den främsta drivkraften till CNT:s hållning. Staten höll på att försvinna, men i dess ställe hade icke framvuxit någon annan organism, som kunde träda i statens ställe som samlare av alla de folkliga krafterna. Och här låg, så långt vi förstå, kardinalfelet. Så återupprättade man i stället staten.

Mot alla statens angrepp på revolutionen och de revolutionära krafterna förhöll sig CNT i det närmaste passiv av fruktan för att splittra den antifascistiska sammanhållningen. Men det var också tydligt, att så länge CNT hade egna representanter i regeringen kunde den inte öppet eller effektivt uppträda mot staten, då den därigenom även skulle uppträda mot sig själv som delägare i regeringsmakten. Och här möter man en helt vanlig erfarenhet från alla de länder,

där arbetarna deltagit i regeringsmakten. De socialistiska arbetarnas makt förminskas, icke förökas, genom deltagandet i en borgerlig regering, till och med i en ”revolutionär” regering. I Ryssland utvecklades detta förhållande till partidiktatur över proletariatet och skapandet av statskapitalism. I Tyskland ledde det till kapitalismens räddande genom den socialdemokratiska regeringens blodiga undertryckande av revolutionen. Säkerligen skulle CNT:s och revolutionens maktställning ha varit betydligt fördelaktigare om CNT hållit sig utanför regeringen. Men man ansåg, att allt måste för tillfället vika tillbaka för kriget, som krävde sammanhållning med regeringen och staten som samlande kraft.

Genom återupprättandet av staten återupprättade man den kontrarevolutionära makt, som måste eftersträva revolutionens krossande. Enda sättet att förhindra statens återställande som kontrarevolutionärt centrum hade tydligen varit, att ett annat politiskt samlande organ skapats. Den enda i den givna situationen möjliga form skulle ha varit en rådsorganisation, något i likhet med den som sprang fram ur den ryska revolutionen under dess första tid. Med den federalistiska anda som präglade det spanska folket skulle säkerligen statscentralistiska tendenser ha kunnat undvikas.

Vi föreställa oss, att om CNT och FAI tagit initiativ till sammankallandet av en rådskongress, detta skulle ha följts av ett gott resultat, att industriarbetare, arbetarna i de offentliga tjänsterna, jordbruksarbetarna, arrendatorerna och småbönderna liksom representanter för milisen skulle ha bejakat initiativet. Vi föreställa oss också, att CNT-FAI, som ända från den 19 juli haft initiativet, också i fortsättningen genom de lokala och regionala råden och en rådskongress skulle blivit den ledande kraften, så mycket mera som CNT redan lyckats att i den revolutionära verksamheten rycka med sig stora massor av UGT:s medlemmar.

Men CNT behärskades av en annan ledande tanke: att få till stånd en samling mellan CNT och UGT, en tanke som ett par år före revolutionen framkastats av Orobón. Kunde en sådan samling skapas på en socialrevolutionär bas, så skulle det kanske ha funnits utsikter för, att arbetarna kunnat kontrabalansera statens kontrarevolutionära inflytande och makt och revolutionen därigenom kunnat tryggas efter en seger över Franco. Samtidigt skulle denna samling ha blivit en garanti för segern.

Men en sådan samling genom förhandlingar mellan CNT och de ledande krafterna inom UGT gav de moderata ledarna inom UGT stora möjligheter att sabotera planen. CNT beklagade sig också upprepade gånger över sabotage från detta håll och det dröjde mycket länge, innan en överenskommelse slutligen kom till stånd och då på en grundval, som var tvivelaktigt revolutionär. En samling mellan CNT:s och UGT:s massor över huvudena på de reformistiska organisationernas ledare skulle kunnat förverkligas via en rådsinstitution, som icke bara kunnat skapa enhetligt uppträdande med avseende på den socialistiska omdaning, utan också kunnat skapa de gemensamma lokala, regionala och landsomfattande organ, som kunnat ersätta stat och regering och därmed enat det spanska folket på ett helt annat sätt än som skedde.

Stat och regering blev för den spanska antifascismen icke den kraft, som i längden kunde upprätthålla entusiasm och offervilja; den blev en kraft, som långsamt förödde de revolutionära och militära möjligheterna och slutligen förde till undergång och nederlag.

Ett Rådsspanien skulle också på ett helt annat sätt kunnat bli en appell till den internationella arbetarklassen och dennas mobilisering till en aktiv faktor emot de demokratiska regeringarna för upphävandet av den vapenblockad, som blev en av de avgörande orsakerna till det republikanska nederlaget.

Det är således min uppfattning, att den spanska revolutionen är ett nytt belägg för den anarkosyndikalistiska uppfattningen, att en frihetligt inriktad social revolution endast kan

segra genom övervinnandet av staten, icke genom kompromissandet med staten, då denna måste bli revolutionens svurne fiende.

Syndikalismen 8-39:

Den spanska revolutionens historiska betydelse

Av Augustin Souchy

Fascismens tillfälliga seger i Spanien och det därmed sammanhängande likaledes tillfälliga nederlaget för den av syndikalismens principer präglade sociala revolutionen kan, rätt besett icke vara någon källa till missmod för syndikalismens anhängare i andra länder; tvärtom måste den sociala revolutionens stordåd vara en ständig inspirationskälla till nya ansträngningar och nya tag. Den spanska revolutionen, som till en så övervägande grad lade den ekonomiska kontrollen över den produktiva verksamheten i händerna på arbetarnas syndikat, bevisade, att en samhällsomdaning efter dessa linjer är möjlig och att arbetarna ha förmåga att likvidera kapitalismen och bygga upp den socialistiska ordningen.

Den 19 juli 1936 utbröt fascistresningen. Efter Italiens och Tysklands exempel ville militärkamarillan tvinga det spanska folket under fascismens ok. Men det spanska folket försvarade sig. Inspirerade utav anarkismens revolutionära traditioner, grep arbetarrörelsens militanter till vapen. Det lyckades att i halva Spanien slå tillbaka fascisterna. Samtidigt började arbetarna den sociala revolutionen. De åstadkommo socialistiska skapelser, som ställde allt i skuggan av vad som hittills presterats på den sociala nydaningens område.

Efter två och ett halvt år segrade den internationella reaktionen. Privategendomen återinsattes i sina förrättigheter, kyrkans och aristokratiens privilegier återställdes. Folkets nyupprättade skolor stängdes, arbetarnas och böndernas kollektiver upplöstes, alla frihetliga inrättningar förstördes. Fascismen triumferade. Trots allt förblir det revolutionära Spanien det väldigaste socialistiska experimentet för den internationella arbetarrörelsen. Vad som på det ekonomiska området framskapades av de spanska arbetarna och bönderna mitt under borgarkriget, och vad som gjordes för höjandet av arbetarklassens kultur, går långt utöver allt det, som någonsin socialdemokratien åstadkommit på den sociala lagstiftningens väg, eller bolsjevikerna genom statstvång. Och, förunderligt nog, det var icke pseudovetenskapliga teorier, som voro ledande för det spanska folket; dess kompass var dess frihetssträvan, dess ideal och djupa längtan efter social rättvisa.

Man väntade ingenting genom statsdekret. Jordens och produktionsmedlens, transportväsendets och fabrikernas expropriation var arbetarklassens eget verk. Initiativen till kampen utgick den 19 juli från arbetarna själva. Och initiativen till omvandlingen av den kapitalistiska produktionen till en kollektivistisk och socialistisk sådan togos också uteslutande av arbetarna och deras fackliga organisationer. I detta arbetarklassens initiativ för socialismens seger ligger den stora betydelsen för framtiden.

Den djupgående sociala omvandling, som försiggick i Spanien efter den 19 juli, har man från visst håll försökt att framställa såsom obetydlig. Denna nya socialistiska verklighet framställdes avsiktligen ensidigt och felaktigt. Att kapitalismens representanter baktalade det spanska folket och den spanska revolutionens verk, behöver ingen förundra sig över. Förlusten av privilegierna förmörkade deras omdöme. Mera beklagligt är kommunisternas angrepp på revolutionens skapelser. Den kommunistiska Internationalen bekämpade kollektiviseringen och socialiseringen i Spanien, d. v. s. just det, varigenom den spanska revolutionen uppnådde sin säregna socialistiska och frihetliga prägel. Moskvas fiendskap mot socialismens förverkligande får man delvis tillskriva att det icke var kommunisternas verk. Kommunistdiktatorerna fördöma varje initiativ, som icke är deras. Att kollektiviseringarna

och den påbörjade socialiseringen främjades av syndikalisterna och anarkisterna, det kunde Moskva icke tolerera. Hellre en frontställning tillsammans med de kapitalistiska demokratierna än att understödja de av de spanska arbetarna och bönderna skapade frihetliga inrättningarna. Genom att uppvisa fel och misstag, som finnas i alla nya skapelser, framställde man kollektiverna som karikatyrer. Ändamålet var att diskreditera kollektivismen hos massorna och att göra dessa mogna för den statsocialistiska ideologin och praktiken. Om allt förstatligas och om staten kontrolleras utav Moskva, kunde den kommunistiska internationalen triumfera och Spanien tjäna Rysslands utrikespolitik.

Men de kommunistiska manövrerna kunde icke förhindra socialismens förverkligande. Den kommunistiska brigaden Lister försökte i Aragonien, på sommaren 1937, att förstöra lantkollektiven. Resultatet var att några månader senare uppbyggdes kollektiven på nytt, bättre och stabilare än förr.

Det spanska proletariatet ville själv icke alltför mycket briljera med sina storartade konstruktiva resultat på det ekonomiska området. Ensamt, som det var, och i behov av utlandets hjälp, hoppades det, att det kapitalistiska utlandet skulle vara mera sympatiskt, ju mindre socialismen förverkligades i Spanien. Det var fel. Att jorden, fabrikerna o. s. v. beslagtogs kunde icke döljas; att en social revolution försiggick, blev ingen hemlighet. Kapitalisterna i de demokratiska länderna var deras fiender. Chamberlains och Léon Blums noninterventionspolitik förberedde deras nederlag liksom Hitlers och Mussolinis direkta ingripande mot dem.

Men varför skulle man icke i dag, efter republikens sammanbrott, säga högt ut, att allt det, som de spanska arbetarna och bönderna förverkligade direkt på deras arbetsplatser, var organiserandet av en socialistisk regim? I dag skall världen mer än någonsin informeras om, att mitt under kriget mot den internationella fascismen uppbyggdes i Spanien en ytterst modern ekonomi på kollektiv grundval, ett samhällssystem, byggt på den sociala rättvisans grund.

Dessa två och ett halvt år ställde Spaniens arbetarklass i spetsen för den internationella arbetarrörelsen. Den sociala förändringen försiggick med ovanlig hastighet och med djupgående radikalism. Den tyska revolutionen, och även den ryska, ställdes i skuggan. Den internationella socialistiska rörelsen kan icke förbise den spanska erfarenheten. Det var den spanska arbetarrörelsens frihetliga karaktär, som gav folket elan. Varje framtida socialiseringsförsök kommer att tvingas ta hänsyn till det spanska experimentet.

För att finna en historisk parallell till den 19 juli måste man gå tillbaka till den 14 juli 1789. Den ryska oktoberrevolutionen och den 9 november 1918 i Tyskland, ha icke samma revolutionära betydelse som den 19 juli 1936 i Spanien. Både i Ryssland och i Tyskland var revolutionen en produkt av ett förlorat krig. Där fanns säregna psykologiska förutsättningar. Folket hade vapen när kriget var slut. Segern var lätt att uppnå. Situationen var helt annorlunda i Spanien. Militären reste sig mot folket. Arbetarna och bönderna hade inga vapen, de måste erövra dem. Stormningen av La Montána i Madrid, denna kasern, byggd på en backe, försvarad av fascistiska officerare och soldater med stora mängder moderna vapen, kan endast liknas med Bastiljens stormande den 14 juli 1789 i Paris. I båda fallen var det det arbetande folket, som med sina liv som insats, krossade reaktionens starka fästen. Parallellen kan fortsättas. Efter den 14 juli stormade de franska bönderna feodal-adelns borgar och brände de dokument, som feodalherrarna åberopade för att tvinga bönderna till dagsverken. Bönderna ville taga jorden, som de bearbetade med egna händer, i egen besittning. På denna dag tillfogades de adliga jordägarna i Frankrike ett ödesdigert slag.

I Spanien var situationen liknande. Den 19 juli och dagarna därefter ta bönderna storgodsägarnas och kyrkans jord. Den förklaras vara gemensam egendom, och det bildas

lantarbetarkollektiver i och för jordens gemensamma bearbetande. Egendomsförhållandena på landet regleras efter nya sociala linjer. Denna aktion förblir en historisk händelse, den är ett exempel för varje framtida revolution.

Den spanska republiken besegrades, det spanska folket förtryckes på nytt. Deras kedjor äro tyngre i dag, deras lidande större. Men den 19 juli förblir en minnesdag av första ordningen i frihetens historia. Visserligen följde några år efter den 19 juli 1936 Francos seger. Men också efter den 14 juli 1789 följde den 9 thermidor. Reaktionen kom åter till herraväldet. Likväl ramlade den gamla regimen trots allt. Revolutionens frihetsanda bröt igenom.

Detta kommer också att ske i Spanien. Det som förstördes av den gamla regimen den 19 juli 1936 och det nya som uppbyggdes tiden därpå, efterlämnade djupa spår hos hela det spanska folket. Bönderna kommer aldrig att glömma, att jorden en gång tillhörde dem. Arbetarna kommer alltid att tänka på att de själva styrde hela samhällsmaskineriet under 2 1/2 år. Och detta kommer att upprepas med hjälp av den revolutionära anda, som segrade den 19 juli. Denna anda lever kvar i folkets hjärtan. Den kommer att giva det kraft att fortsätta det socialistiska uppbyggnadsarbete, som avbröts av Francos seger, men som icke kan omintetgöras.

Den spanska revolutionens sociala nydaning står som ett glänsande vittnesbörd om arbetarklassens konstruktiva duglighet. Kapitalisterna hade skjutits åt sidan, profitsystemet hade avskrivits, grunden var lagd till en socialistisk ordning där arbetarna voro sina egna herrar. Det ekonomiska livet låg trots allt i arbetarnas händer och syndikatens kontroll. Ingen annan socialistisk riktning har åstadkommit vad den spanska syndikalismen åstadkom. Att fascismen segrat för tillfället betyder ingenting emot den visshet som vunnits med det spanska experimentet:

Arbetarklassen kan likvidera kapitalismen och bygga upp en socialistisk ordning efter syndikalistiska linjer på frihetlig och federativ grundval.

Detta är den förvisning den spanska arbetarklassen skänkt världens proletariat. Spanien har bevisat, att syndikalismen icke är en verklighetsfrämmande teori, men att den står i intimaste samklang med verkligheten. Spanien har visat, att framtiden tillhör syndikalismen. Det är detta vi skola bygga på. Det är detta vi skola framhålla i vår propaganda. Syndikalismen skall segra.

Syndikalismen 9-39:

CNT och den spanska revolutionen

Av Jacinto Toryho

Överallt dit jag kommer hör jag kamraterna särskilt ofta och i lidelsefull upphetsning ställa upp denna fråga: *"Varför har ni inte gjort en anarkistisk revolution?"* I själva tonen ligger en kamratlig förebråelse. *"Jag tycker det borde ha varit så lätt att segra"* – brukar man argumentera – *"ni var ju majoriteten och de mest stridsvana: vi förstå inte att ni inskränkte er till enbart samarbete."*

Dessa svåra och invecklade problem kräva utan tvivel en allvarlig analys. Och ur olika synpunkter. Inte bara i idéernas ljus, utan också ur synpunkten av de olika betingelser som äro grundläggande för varje historiskt skeende. Det är icke tillräckligt att säga, att segern hade varit lätt – jag menar revolutionens seger. Tvärtom. Så bruka ju de flesta uttrycka sig som icke sett den spanska konflikten på nära håll och icke upplevat den. Man låter leda sig av lidelsefulla och ytterst oriktiga informationer. Egen bristande kännedom och oriktiga informationer framskapa då vanvettiga teser, som framställas såsom ovederläggliga sanningar.

Den anarkosyndikalistiska rörelsen kunde icke genomföra någon anarkistisk revolution i Spanien. Och det av olika skäl.

För det första: För att genomföra en revolution av helt bestämd tendens – likgiltigt vilken denna särskilda tendens är – är det nödvändigt att tillgripa diktaturens medel. Det finns ingen annan metod att behärska ett folk av utpräglat individualistisk karaktär; det går bara med eld och svärd. Genom diktaturen, med alla dess grymheter och våldsdåd.

Måste den frihetliga rörelsen i Spanien spela denna roll efter den 19 juli 1936?

De absoluta anhängarna av den totala principen svara ett definitivt: *nej!*

De andra, som vilja bringa idealet i samklang med verkligheten och särskilt ägna sin uppmärksamhet åt denna senare, kunna icke besluta sig för att svara med ett direkt: ja. Men innerst smärtnar det dem, att de icke kunna intaga denna hållning. ”Om det ändå skulle bli en diktatur, så måste det vara vår!” så lydde parollen hos alla som berusades av sin egen kraft, både i Spanien och annorstädes.

Den 19 juli 1936 hade den frihetliga rörelsen kunnat införa en diktaturregim. Vapnens avgörande logik var i dess hand. Allmänhetens sympati hade vunnits genom initialerna ”CNT–FAI”, vilka utgjorde symbolen för en folklig impuls. Men frånsatt anarkosyndikalismens oförenlighet med diktaturen, så hade en kupp av detta slag icke kunnat hålla sig längre än en månad, och dess följder hade blivit ytterst ödesdigra för den spanska revolutionen. De frihetliga militanterna vore icke ensamma i kampen mot fascismen. Visserligen översteg deras stridsstyrka i hög grad de andra sektorerna. Men de kämpade icke ensamma. Och det spanska folket – det måste man komma ihåg – kämpade icke ensamt mot generalerna för en anarkistisk diktatur – lika litet som för en kommunistisk eller en republikansk. Det spanska folket har aldrig önskat en diktatur, det har alltid visat en avgjord fiendskap mot denna regeringsform. Ve den rörelse som ville upprätta diktaturen, alla betraktade den med förakt som sin fiende! Då det blev uppenbart att det kommunistiska partiet i sitt storhetsvansinne i Spanien ville införa ett system liknande det ryska, vände sig folket bort från det med en utpräglad antipati. Det måste sägas till dess heder: det var en av den spanska frihetliga rörelsens riktigaste handlingar att den då den vid revoltens början var i besittning av alla positioner icke lät sig ryckas med av blint raseri och icke lyssnade till råd från dem som propagerade för att man skulle spela ett hasardspel om allt eller intet. Tvärtom: rörelsen uppgav positioner som den erövrat i stort antal samt inbjöd andra partier och organisationer till ett lojalt samarbete. Den gav själv ett föredöme, som icke följdes av de andra. Katalonien, där anarkosyndikalismen var nästan allt, var världens politiskt friaste land, när militärjuntan nedslagits.

För det andra: Den frihetliga rörelsen i Spanien försökte icke genomföra någon anarkistisk revolution. Men den kunde och måste draga nytta av samarbetet med övriga republikanska sektorer. Icke till nytta för sig själv utan för folkets sak. Därvid hade rörelsen emellertid ingen framgång, och därför drevs revolutionen från början till fiasko.

Den frihetliga rörelsens politiska, ekonomiska och militära samarbete med de övriga antifascistiska partierna var en oundviklig nödvändighet. Men den anarkosyndikalistiska rörelsen borde ha varit i stånd att leda detta oundvikliga samarbete ur sin egen revolutionära ståndpunkt. Men detta innebär, att det skulle ha behövts därtill förberedda personer, som hade kunnat leda revolutionen och föra den till målet. Men det var just detta som alla kampdugliga sektorer saknade. Också den frihetliga rörelsen som vid fascistrevolten representerade den enda revolutionära makten.

Mellan demagogi och revolution är en ofantlig skillnad. Ja, båda utesluta helt och hållet varandra. Det sågo vi återigen av den spanska erfarenheten. Det är lätt att hålla stora möten

och det är lätt att skriva något om den struktur som samhället skall få i en framtid. Svårare är det att omsätta mötestalen i praktiken och att realisera dessa schematiska projekt efter vilka ett lands näringsliv skall utveckla sig, sedan revolutionen proklamerats och de sociala rikedomarna kommit i arbetarnas händer. I Spanien blev det så att våra revolutionärer med ekonomiska kunskaper blevo generaler och ministrar och så intog var och en ungefär den plats som kanske minst passade för hans speciella kunskaper och färdigheter. Låt oss dessutom tillägga, att den frihetliga rörelsen i sitt förhållande till partierna lät leda sig av oinskränkt lojalitet och hederlighet, medan dessa däremot svarade med sitt vanliga hyckleri och allehanda dubbelspel – så ha vi ungefär orsakerna till misslyckandet! Ett fiasko genom oförmåga, genom brist på inre disciplin i organisationen, genom brist på revolutionära militanter med fast karaktär och klar kurs.

I Spanien inleddes revolutionen med energi och hänförelse. Men utan revolutionär förberedelse, utan att man konkret visste vad man ville göra, utan kännedom om de reella frågor som beröra världen, utan att känna ett hjältemodigt folks egentliga värde och underbara möjligheter. Man gick till revolutionen utan att veta vad revolutionen var, man överlämnade sig åt bedrägliga och demagogiska politikastrar och lät sig fångas genom lockelser.

Syndikalismen 10-39:

Den spanska revolutionen

Av Albert de Jong

Vi fortsätta att återgiva den värdering eller kritik, som kommit CNT:s ledning till del ifrån medlemmar inom IAA. Denna kritik är icke tillkommen för kritikens skull utan för att fastställa de svagheter eller felgrepp, som ledde till den spanska revolutionens nederlag, och för att därav kunna dra lärdom. Den spanska revolutionen har gett den syndikalistiska rörelsen en utomordentlig fond av erfarenhet och det gäller att rätt utnyttja densamma. Den spanska revolutionen blev visserligen nedkämpad, men den visade också, hur arbetarna kunde likvidera kapitalismen och bygga upp en socialistisk samhällsordning. Och på detta område – det viktigaste – var syndikalismen segerrik. Det gäller nu att lära, så att man nästa gång också kan övervinna motståndarna icke bara ekonomiskt, utan också politiskt och militärt.

I detta och ett följande nummer införa vi utdrag ur den värdering, som kamrat Albert de Jong underkastat CNT:s metoder och principer. Albert de Jong är redaktör för den holländska broderorganisationens organ "De Syndikalist".

I. "Ministerialismen"

Ett av de märkligaste fakta i den spanska stridens utveckling är utan tvivel anarkosyndikalisternas inträdande i en statsregering. Den spanska revolutionen – sade kamraterna i CNT-FAI – hade redan från första början att kämpa med stora svårigheter: proletariatet i de andra länderna följde icke exemplet från de spanska arbetarna, vilka blevo isolerade. De voro direkt invecklade i ett krig mot Franco, som fick stöd av Tyskland, Italien och Portugal. De så kallade demokratiska länderna förde en politik, som i verkligheten gick ut på att strypa den spanska revolutionen och förhindra anarkosyndikalismens seger. De anarkosyndikalistiska rörelserna i de s. k. demokratiska länderna voro för svaga för att korsa denna regeringarnas politik. Arbetarrörelsen av den marxistiska skolan stod principiellt mestadels avgjort fientlig gentemot CNT-FAI. Faran för en intervention från England-Frankrikes sida i händelse av en revolution i anarkosyndikalistisk anda ansågs icke vara blott inbillning. Avsättningen av regeringen i Madrid eller Barcelona hade inneburit, att alla utländska stater skulle ha erkänt Franco. Azaña och Companys, som ville fly ur landet, tvingades av våra kamrater att stanna kvar på sina poster för att därigenom förebygga, att Spanien förintades av alla kapitalistiska makter. Då CNT-FAI icke var lika stark i hela Spanien som i Katalonien, så blev fascismen

visserligen förintad där på några få dagar, men icke över hela landet. Striden fick karaktären av ett krig, som ställer andra krav än inbördeskriget på gatorna. Revolutionen själv hade kallat till liv många organ, som trädde i kapitalismens och statens ställe. Men organiserandet av försvaret mot Franco låg i händerna på madridregeringen. Våra kamraters kolonner lät man med full avsikt vara utan vapen. CNT igångsatte sedan tillsammans med den anarkistiska ungdomen en stor kampanj för tillsättande av ett nationellt försvarsråd, sammansatt av de antifascistiska organisationerna. Men denna ide fick intet stöd av någon annan antifascistisk sektor. Det militära läget var bedrövligt. De fascistiska arméerna ryckte fram: Madrid hotades. En enda möjlighet för våra kamrater att få inflytande och kontroll över krigföringen bestod i att gå med i regeringen. I detta syfte satte de då i gång en framgångsrik kampanj, fastän de i början av revolutionen hade vägrat mottaga de av Largo Caballero erbjudna ministerportföljerna. I Katalonien hade de också övertagit regeringsansvaret bara för att icke lämna makten i händerna på andra. Sedan i juli 1936 hade nämligen de numera vida starkare socialdemokraterna och kommunisterna förenat sig i PSUC.

Kamraterna i Spanien gingo således in i regeringen för att kunna kontrollera krigföringen och göra slut på det sabotage, genom vilket deras arméer fingo vara utan vapen.

Den 19 juli hade de ”för formens skull” och gentemot de demokratiska staterna låtit regeringen i Spanien och Katalonien finnas kvar. Initiativet till kampen, vilket helt och hållet låg i de anarkosyndikalistiska arbetarmassornas händer, hade sedan övergått till regeringen. För att uppnå kontroll däröver var CNT nu i strid mot sina principer nödsakad att själv gå med i regeringen.

I ”De Syndikalist” för den 23/4 1938 har Schapiro kritiserat CNT:s taktik i denna punkt och det var icke första gången. Han skrev därvid bland annat:

”CNT fordrade först – ultimativt – tillsättandet av ett försvarsråd. Detta ultimatum tegs ihjäl och CNT förskansade sig bakom kravet på fyra ministerportföljer, däribland för finans- och krigsdepartementet. Detta villkor var som minimiprogram ett *conditio sine qua non*. Då man fick kommando- och kontrollposterna, kunde CNT hoppas att leda kriget och revolutionen. Slutligen tillerkändes CNT enskilda ministerportföljer, men dessa voro helt och hållet av underordnad betydelse och erbjödo ingen enda möjlighet för CNT att genom dem utöva någon kontroll eller taga ledningen i sina händer.

Att man trots allt accepterade tre överflödiga och onyttiga ministerposter var, till och med sett ur rent taktisk synpunkt, ett grovt fel av CNT. Ur principiell synpunkt, ur anarkistisk synpunkt, – ja, t. o. m. ur revolutionär synpunkt var kravet att gå med i den existerande regeringen redan ett kardinalfel, som betecknade att man – om också bara för tillfälliga syften – accepterade staten som ett verktyg, vilket skulle kunna organisera kampen mot den s. k. gemensamme fienden (och det till på köpet i arbetarnas intressen!).”

Ministerialismen gjorde icke något slut på sabotaget mot de anarkosyndikalistiska fronterna. Sabotaget fortsattes och användes av kommunisterna som ett medel att tvinga militanterna till att godtaga den kontrarevolutionära militariseringen, som för övrigt genomfördes i överensstämmelse med de anarkistiska ministrarna.

Och hur föga ministerialismen är i stånd att framtvinga en kontroll över den militära organisationen, visade Barcelonas fall. Försvaret av denna stad och hela Katalonien var försummat, utan att arbetarmassorna visste det. Då våra kamrater fingo veta detta och ville återgå till sin gamla beprövade revolutionära krigföring, var det för sent och de saknade för övrigt också medel därtill.

IAA:s presstjänst har utan kritik återgivit fakta, men dessa fakta tala för sig själva. Vi läsa där:

Kamrat Santillán framhåller i sin rapport att sammanbrottet i Katalonien hade en vida mindre militär än politisk karaktär. Ty man upphörde att kämpa i Katalonien, man bara fortsatte att draga

sig tillbaka under de kommunistiska officerarnas befäl. Och sammanbrottet var ett sammanbrott för den politik som fördes av Negrín under kommunistiskt inflytande.

Upprepade gånger hade våra kamrater gjort föreställningar hos regeringen, men alltid med negativt resultat. Man närmade sig tiden för den av Franco förberedda stora offensiven på den katalanska fronten. Våra kamrater gjorde nya framställningar hos Negrín. De bevärdigades inte med ett svar. Inom armén ökade tendenserna till upplösning och demoralisation. På det ekonomiska området rådde kaos. Det fanns en byråkrati och en apparat för den ”offentliga ordningen” som omslöt flera människor än antalet vid fronten kämpande soldater.

Offensiven närmade sig. Våra kamrater undersökte fronten. Demoralisationen befann sig i farlig tillväxt. Befästningsanläggningarna voro ofta odugliga. De bästa yrkesofficerarna med anti-fascistiskt föregående, som kämpat på folkets sida sedan den 19 juli voro undanträngda av tvivelaktiga element och hade isolerats. En grupp sådana begärde en dag pass hos regeringen för att resa till Kina och slåss mot fascismen, eftersom det icke förunnades dem att få göra det i Spanien. Äntligen kallade regeringen representanterna för organisationerna och partierna! Äntligen! Negrín talade om fjolårets offensiv vid Ebro, förklarade att regeringen vidtagit åtgärder för att stoppa den förestående Franco-offensiven och bjöd på champagne. Våra representanter bugade sig kyligt och avlägsnade sig. De voro oroade av regeringens lättsinniga optimism.

Så började offensiven och våra kamraters förutsägelser och varningar besannades i allt för hög grad. Armén kämpar inte, den flyr och lämnar vapnen efter sig. Undantag utgjordes av styrkor där den frihetliga rörelsen hade sina män i leden, men då i regel även här fanns kommunistiska överkommandon, så blev upplösningen ofrånkomlig.

Vissa av de anarkosyndikalistiska trupperna krävde, att man till varje pris skulle bita sig fast i Tarragona. De fingo order att retirera. Längs kustens ansträngda vägar strömmade en armé i upplösningstillstånd men dock i viss ordning. Men man hade ju Barcelona. Man kunde bita sig fast i industriområdet kring Barcelona. Man kunde göra Barcelona till ett andra Madrid.

Men det visade sig, att ingenting var förutsett av den militära ledningen. Man hade icke byggt tillräckliga befästningslinjer för att kunna uppehålla fienden och bita sig fast. I varje fall strömmade armén vidare mot Barcelona. Men den stannade icke i Barcelona. Man gjorde ingenting för att försvara Barcelona. Man gjorde ingenting för att skapa ett andra Madrid. Trupperna hade order att fortsätta sin reträtt. Varje försök, varje vädjan från våra kamrater att sätta sig till motvärn i Barcelona förklingade ohörd.

Jag skall icke citera vidare. Det anförda är tillräckligt för att rättfärdiga de slutsatser, som jag vill draga. Det står också fast, att under de tragiska dagarna kring Barcelonas fall var arméledningen fullständigt opålitlig och själva regeringsarmén till en stor del också helt och hållet opålitlig. Pålitliga voro arbetarmassorna, åtminstone så långt deras förtroende icke helt undergrävts genom den fascistiska praktiken i det antifascistiska Spanien. I juli 1936 hade dessa massor initiativet i kampen och ledningen låg i händerna på våra fackföreningar. Nu däremot stodo massorna och fackföreningarna maktlösa. De förfogade icke över vapnen, icke över de militära formationerna och de voro lika överraskade och överrumplade av det katastrofala läget i Barcelona och Katalonien som hela världen utanför Spanien var.

Det måste fastslås att CNT–FAI:s taktik att delta i regeringen var helt och hållet misslyckad. Jag nöjer mig icke med att konstatera, att detta deltagande stred mot våra teorier. *Jag fastslår, att de spanska kamraterna alls icke nådde det syfte, som de hade för ögonen, då de gjorde dessa eftergifter, varför dessa voro helt och hållet till ingen nytta och således oriktiga. Icke eftergifterna, utan teorin har rättfärdigats genom händelserna i Spanien. Dessa händelser ge oss alls ingen anledning att avvika från vår antiparlamentariska ståndpunkt eller den ståndpunkten, att kampen mot fascismen icke med framgång kan föras på de borgerliga staternas och de demokratiska regeringarnas sida eller på kapitalismens grundval.*

II. Revolutionen

Omedelbart efter revolutionens utbrott, den 20 juli 1936, utfärdade ett fulltaligt möte av de regionala federationerna och de lokala arbetar-sekretariaten i Katalonien – ”utan att låta sig ryckas med av ögonblickets händelser eller låta berusa sig av de snabba och definitiva segrarna, som låtit fästningen falla i våra händer” – följande paroller: ”De spanska städer och provinser, som äro i fascisternas händer, skola erövras !” ”Ingen fri kommunism!” ”Den första uppgiften är att slå fienden, varhelst han anträffas!” och man företog sig att bilda en organisation som skulle kunna omfatta och förena alla antifascister.

Ungefär fjorton dagar senare, i början av augusti 1936, sammanträdde CNT till ett landsplenum av regionala federationer. Här beslutades detsamma som på mötet i Katalonien den 20 juli, nämligen: ”Ingen frihetlig kommunism! Vår första plikt är att slå de fascistiska arméerna!”

Våra kamrater gjorde alltså en skillnad mellan kriget mot fascismen och revolutionen. De ställde kriget i förgrunden och för att föra kriget slöto de kompromisser med politiska partier, som stodo fientligt mot revolutionen.

De spanska kamraternas argument till förmån för denna politik upprepa vi här i korthet:

Fastän det står fast – sade våra spanska kamrater – att Franco skulle ha segrat i Spanien, alldeles som Hitler i Tyskland, om icke den spanska anarkosyndikalistiska rörelsen funnits, så innebär detta icke, att CNT hade definitivt kunnat utrota fascismen och genomföra den sociala revolutionen utan hjälp. CNT är den mäktigaste arbetarrörelsen i Spanien, men icke den enda. Icke alla arbetare äro anslutna till CNT. Denna organisation behärskar icke hela politiken och de ekonomiska områdena i landet. Jämte CNT fanns den reformistiska fackföreningsrörelsen UGT, vilken likaledes räknade ett betydande antal medlemmar och började utveckla sig i en mer eller mindre revolutionär riktning. De revolutionära resningarna 1931-1934 misslyckades, därför att arbetarna icke stodo skuldra vid skuldra. Visserligen var det CNT, som i juli 1936 bjöd motståndarna spetsen och segrade, men även andra togo del i kampen mot Franco. Om CNT-FAI hade ställt sig emot dessa antifascistiska sektorer, så skulle detta ha betytt en ömsesidig kamp, vilken endast Franco hade dragit nytta av. Där CNT – även i Katalonien – icke omfattade alla arbetare, hade den sociala revolutionen endast kunnat genomföras konsekvent medels en diktatur av CNT, vilken vi såsom anarkosyndikalister förkasta.

Kamraterna i CNT pekade dessutom på svårigheterna för revolutionen, som uppstodo därigenom, att Spanien måste föra ett krig mot den internationella fascismen. En annan svårighet låg i det faktum, att revolutionen inskränkte sig till Spanien. Vid genomförandet av revolutionen, avsättandet av den republikanska regeringen och upphävandet av staten, befarade de fiendskap från de demokratiska regeringarna i Frankrike och England.

Från och med detta ögonblick tog man inom IAA:s led ställning emot denna uppfattning. Inom dess led såg man just i den sociala revolutionens prisgivande orsaken till, att många personer och partier, som knappast eller icke alls existerade i juli 1936, efteråt fingo makt att med sina trakasserier och påtryckningar tvinga våra kamrater till reträtt.

Enligt dessa kretsars omdöme utvecklade de spanska kamraterna helt nya teorier om revolutionen, teorier som vi aldrig ha hyllat.

Varje revolution har hittills måst föra väpnad kamp, och varje revolution har varit ett inbördeskrig. Det vore förträffligt, om revolutionen kunde bli internationell, men historien lär oss, att den alltid börjar i ett land, där omständigheterna i ett givet ögonblick äro mogna. Just det konsekventa genomförandet av revolutionen i själva Spanien skulle ha varit det främsta villkoret för att möjliggöra revolutioner i andra länder. En segerrik revolution eggas till efterföljd.

Inbördeskrig, fara för utländsk intervention och den omständigheten, att icke hela arbetarklassen är organiserad i en rörelse, nationalkaraktären o. s. v. – allt detta utgör så att säga de normala omständigheterna vid varje revolution. Om på grund av dessa omständigheter de anarkosyndikalistiska principerna icke skulle kunna tillämpas, så blir det icke möjligt i någon revolution, och principerna skulle således vara oriktiga.

Men denna uppfattning måste på det starkaste bestridas. De svårigheter, inför vilka våra spanska kamrater sågo sig ställda, hade tvärtom kunnat bemästras endast om man i juli 1936 konsekvent genomfört revolutionen. De spanska kamraterna ta fel, om de anse, att detta skulle ha medfört en diktatur. Faran för en sådan förelåg just då och den hade endast kunnat avvärras genom en revolution.

I juli 1936 stod i Katalonien hela arbetarklassen, ja, så att säga hela befolkningen bakom CNT–FAI. Helt spontant övergingo arbetarna och bönderna i Katalonien och dessutom i hela landet till att taga jorden och företagen i besittning. Detta gjorde icke endast medlemmarna av CNT, utan också övriga arbetare. Det konsekventa genomförandet av denna rörelse borde ha lett till, att hela makten kommit i händerna på alla producenter, organiserade efter företag. Ingen enda arbetare eller intellektuell, som deltagit i produktionsprocessen, skulle ha varit utestängd. Detta hade icke varit diktatur över folket, utan ett folkets herravälde.

Bibehållandet av Companys och Azaña var ett fel. Ty varje revolutions första verk har alltid varit att köra bort den gamla regimen – även om det varit den obetydligaste och rent politiska revolution. Ingen revolution kan genomföras genom samarbete med gårdagens makthavare eller under deras ledning. Icke ens med bibehållande av dessa revolutionens motståndare på deras poster kommer man att vinna de så kallade demokratiska staterna: dessa komma i stället att samarbeta för att strypa revolutionen.

Vi äro motståndare till diktaturen, av vilken organisation den än utövas. Men denna ståndpunkt medför icke, att det i revolutionen måste lämnas någon plats för politiken och de politiska partierna. Detta betyder tvärtom just fara för, att det skapas en diktatur. Ty det politiska partiets väsen består i våld och diktatur. Varje parti är en sammanslutning av personer, som icke eftersträvar något annat mål än att erövra större inflytande och större makt åt sig än vad som tillkommer dess plats i produktionsprocessen. Det uppställer för sig som mål att erövra makten över arbetarna. Och just därför att vi äro emot diktaturen, måste vi utestänga de politiska partierna under parollen: ”All makt åt arbetarna och deras fackföreningar !”

Att CNT icke ensam kunde genomföra revolutionen eller föra kampen mot Franco, är riktigt. Båda äro den samlade arbetarklassens uppgift, som i den sociala revolutionen tar makten i sina händer och var beredd därtill i juli 1936. Detta hade bort ske över huvudet på alla borgerliga element, över huvudet på makthavarna och de politiska partierna genom producenterna.

Vad vi här återgivit är ingen kritik ”bakifrån eller efteråt” – det tjänar ingenting att kritisera efteråt. – Nej, det är kritik, som utövades redan åren 1937-1938 av militanter inom olika sektioner av IAA. Redan då påpekade de, att inte det minsta var att vänta från de demokratiska regeringarna i fråga om stöd för en avgörande kamp mot fascismen. I stället för att hoppas på dessa regeringar hade de spanska kamraterna genom den konsekventa revolutionen bort vädja till de revolutionära känslorna hos arbetarklassen utanför Spanien.

Kampen mot fascismen kan föras på ett avgörande sätt endast genom den sociala revolutionen. Endast den kan ge folket kraft att hålla ut i striden och vinna seger.

Utan revolution kan resultatet inte bli något annat än en kapitalistisk statsregim, som till sist överallt antar en öppen eller förtäckt fascistisk karaktär.

Så långt den kritik, som utövades redan två år före den i Spanien tillämpade politikens tragiska slut.

III. Militariseringen

I sin kamp mot fascismen ha kamraterna i CNT–FAI utan tvivel handlat i motsats till de anti-militaristiska principerna. Det organiserade våldet är icke emot våra principer, men väl militariseringen. IAA:s principförklaring lämnar intet tvivel härom. Den säger:

Fastän syndikalisterna äro motståndare till varje organiserat våld, även om det låge i händerna på en revolutionär regering, så ignorera de icke, att den avgörande fasen i kampen mellan det kapitalistiska I dag och det frikommunistiska I morgon icke kommer att försiggå utan konflikter. De erkänna därför våldet som ett försvarsmedel mot de regerande klassernas våldsmetoder i kampen för ockuperandet av arbetsplatserna och jorden genom det revolutionära folket. Liksom de revolutionär-ekonomiska arbetarorganisationernas expropriering av jorden och företagen måste genomföras i praktiken och ledas in på den sociala revolutionens banor, så får icke heller revolutionens försvar överlåtas åt en viss militär eller annan organisation, som står utanför de ekonomiska grupperingarna. Tvärtom måste det anförtros åt massorna själva och deras ekonomiska organisationer.

Det är således klart, att IAA erkänner nödvändigheten av ”det organiserade våldet” – en ståndpunkt som upprätthölls på IAA-kongressen 1935 med största möjliga majoritet. Men militariseringen stod utan tvivel i motsats till IAA:s principer, ty den betecknade, att det revolutionära Spaniens försvar anförtroddes åt vissa militära organisationer utanför de ekonomiska sammanslutningarna; den betecknade att det organiserade våldet togs i besittning av en regering.

Att militariseringen i Spanien var en direkt följd av våldets erkännande är absolut oriktigt. Det är helt andra orsaker, som inverka. De spanska kamraterna befunno sig ett tvångsläge på grund av beroendet av de ryska vapnen och på grund av det sabotage, som bedrevs mot dem. Huruvida det verkligen skulle ha varit omöjligt att få vapen för god betalning på annat håll än just i Ryssland, kan här lämnas utan avseende. Våra kamrater voro övertygade om, att Spanien var avhängigt av Ryssland på grund av vapnen, och de hade ingen kontroll däröver.

De hade ingen kontroll däröver, och däri ligger också nyckeln till förklaringen av militariseringen. IAA:s principförklaring vill se det militära försvarets organisering anförtrodd åt massorna själva och deras ekonomiska sammanslutningar. Men för att möjliggöra detta måste också makten ligga i massornas och deras ekonomiska organisationers händer.

Det första villkoret härför är den segerrika revolutionen och statens avskaffande. Ingen av dessa betingelser var uppfylld i Spanien. Revolutionen var icke fullständig, staten var bibehållen. Kamraterna, som samarbetade med ”marxistiska” och borgerliga partier, gingo själva med i regeringen. Hur kunde det då bli annorlunda, än att också det väpnade försvaret mot fascismen låg i regeringens händer? Kamraterna hade gått med i regeringen just för att få kontrollen. Men en väpnad makt i händerna på vilken regering som helst är alltid militärisk. Den spanska regeringen och de politiska partierna voro inga representanter för militariseringen av nödvändighet, utan av princip. Deras mål var alltid att genom militarismen regera över folket och mot folket.

Den väsentliga orsaken till militariseringen i Spanien låg i det faktum, att icke all makt kommit i arbetarnas, böndernas och soldaternas händer, utan i stället statsmakten upprätthölls.

Härom kan ingen meningsskiljaktighet råda mellan anarkister. Frågan om, huruvida organiserat våld i det revolutionära folkets händer på grund av militärteknikens krav likväl

skulle ha lett till militarisering, har icke besvarats i Spanien, ty detta våld var icke i arbetarmassornas och deras egna organs händer: det låg i regeringens och statens händer.

Militariseringen hängde alltså helt och hållet samman med hela den i Spanien företrädna politiken och var en direkt följd av denna. Olika ledande män inom CNT försvarade den också som sådan. De anförde som argument för sin ståndpunkt, att kampen tidigt ändrat karaktär. Gatustriderna ersattes av striden på öppna fältet, som ställer helt andra krav. Enhetligt uppträdande var ett krav gentemot Francos arméer, vilka ständigt vunno terräng. Kampanjen för upprättande av ett nationellt försvarsråd vann ingen genklang utanför de egna leden. Tillståndet vid fronterna var betänkligt. Madrid var hotat. Francos arméer ryckte allt längre fram varje dag. Entusiasmen bland massorna sjönk. Gentemot de väl disciplinerade fascistiska arméerna var, enligt våra kamraters mening, ett metodiskt och disciplinerat uppträdande av de revolutionära arméerna en första förutsättning. Men härvidlag fattades mycket. Diskussioner om den metod, som skulle följas, försvagade fronten.

Inom IAA:s led ha också dessa uppfattningar underkastats en allvarlig kritik, en kritik, som ser orsaken till den tillämpade taktiken i den omständigheten, att julirevolutionen 1936 icke drev bort de regerande i staten. I sådant fall hade krigföringen legat i de revolutionäras händer. Krig och revolution kunna icke skiljas åt, när den revolutionära syndikalismen bara för ett krig: det revolutionära kriget, d. v. s. revolutionens försvar. Det finns ingen annan möjlighet att övervinna fascismen än revolutionen. Att lämna krigets ledning i händerna på de borgerliga, socialdemokraterna och stalinisterna, det innebär att sätta revolutionen i fara, för att inte säga att det betyder ett säkert förräderi, då de senare icke se revolutionen utan en borgerlig-kapitalistisk stat som krigets mål.

Om de första dagarnas hänförelse senare i själva verket minskades, så är det inget tvivel om, att detta berodde på, att folket icke hade vapen. Folket måste också vara säkert på, att det för kriget för sina egna intressen och icke missbrukas för andra ändamål. Det är varje revolutionärt krigs stora kraft.

Det är alldeles oriktigt att tala om Francos vädisciplinerade fascistiska arméer, som om dessa skulle kunna bilda något efterföljansvärt exempel eller förebild. Disciplinen inom de militaristiska arméerna beror på officerarnas revolverar och maskingevären bakom soldaternas rygg. Ingen väpnad makt, som organiseras efter militärt mönster, kan någonsin vara ett vapen i folkets hand, utan den kommer alltid att vända sig mot folket.

Dessutom är det ett misstag att anse, att de på en militär disciplin baserade arméerna skola kunna vara den största kraften i en revolutionär kamp. I sådana arméer dödas den revolutionära hänförelsen. Av de ryska kamraterna påpekas förebilden från Petrograd, som räddades från Judenitjs hot genom arbetarnas beväpning och icke av den röda armén.

Vad säga nu erfarenheterna om militarismen i Spanien? Det faktum, att kriget till sist förlorades, kan icke utan vidare betraktas som en följd av militariseringen. Det finns dock inget enda bevis för, att man i betraktande av Francos väldiga övermakt skulle ha varit i stånd att förintade den spanska fascismen utan militariseringen. Men det är lärorikt att iakttaga det sätt, varpå kampen till sist slutade. Faktiskt har regeringens och de politiska partiernas krigsledning visat sig helt och hållet opålitlig, i främsta rummet för revolutionen, men också för krigföringen mot Franco. Terrorn och korruptionen från deras sida ha utan tvivel undergrävt massornas entusiasm, hur beundransvärd den än har varit. Man kände på sig, att revolutionen till stor del förintades genom Negríns och hans stalinisters kryperier och våldsåtgärder.

Man kan icke – säger IAA:s presstjänst – år efter år ostraffat regera med en till sitt väsen fascistisk polisregim, man kan icke skjuta ned antifascistiska arbetare och bönder, man kan icke avlägsna alla dugliga antifascistiska officerare och ersätta dem med partifavoriserade oduglingar. Man kan icke låta mörda hur många antifascistiska soldater som helst, bara därför att de tillhöra frihetliga

riktningar inom arbetarrörelsen, man kan icke göra detta under hur lång tid som helst, utan att massorna börja fråga sig, vad det egentligen är för skillnad mellan den Negrínska regimen och Francos fascistiska regim. Man kan icke handla så, utan att framkalla demoralisering och upplösning samt undergräva kampviljan. Och det var denna demoralisering, som började uppkomma och som slutligen framkallade det moraliska sammanbrottet.

Utan tvivel har den förutsägelsen, att en disciplinerad statlig armé kommer att vända sig mot folket, i Spanien helt och hållet bekräftats av fakta. Man behöver endast tänka på den våldsamma likvideringen av jordbrukskollektiverna i Aragonien genom den stalinistiske översten Lister, som lät skjuta ned de arbetare och bönder, vilka värjde sig däremot.

Att de på militär disciplin baserade arméerna alls icke utveckla sin största kraft i en revolutionär kamp, det ha våra spanska kamrater slutligen mycket väl insett, att döma av deras eget upprepade förslag att återgå till metoderna från gerillakrigen i Marocko.

Att den spanska kampen skulle ha vunnits, om militariseringen icke införts, kan man alltså icke utan vidare göra gällande. Men det sätt och de omständigheter, under vilka kriget förlorades, bevisa oemotsägligt, att militariseringen alls icke kommit kampen till godo. Vad militariseringens motståndare anfört häremot, det ha fakta bekräftat ord för ord.

Genom att erkänna militarismen ha de spanska kamraterna frångått den revolutionära syndikalismens antimilitaristiska principer. De ha gjort detta i förväntan på att därigenom kunna föra kampen mot fascismen med större kraft. Det har icke lyckats. Denna avvikelse från våra principer har icke stärkt kampen, utan försvagat den. De spanska erfarenheterna ge ingen anledning att frångå våra antimilitaristiska principer. De bevisa just, att de måste upprätthållas oförsvagade under revolutionen för att kunna förverkliga arbetarklassens och hela mänsklighetens befrielse.

(*Syndikalismen 11-39*: Forts av Den spanska revolutionen av A. de Jong)

IV. Revolutionens åsidosättande

En mycket klar kritik av CNT:s ståndpunkt angående revolutionen och det antifascistiska kriget mot Franco har framlagts av vår ryske kamrat Alexander Schapiro i ”De Syndicalist” för den 14 maj 1938. Det synes mig vara av vikt att här återge ett avsnitt av densamma.

”Hur kan man”, frågar Schapiro, ”bygga upp ett fritt samhälle, om man börjar med beslutet att alliera sig på en gemensam front med de politiska motståndarna till ett fritt samhälle? Då våra spanska kamrater ställdes inför detta problem, hade de kunnat dra en nyttig lärdom av revolutionshändelserna, framför allt den ryska revolutionen 1917. När det rör sig om en revolution, d. v. s. om förintandet av en regim för att i dess ställe bygga upp ett nytt samhällssystem, så kan man inte ingå kompromisser eller överenskommelser med den nya regimens ideologiska motståndare eller med de politiska försvararna av den regim som skall förintas, även om dessa kompromisser och överenskommelser synas nödvändiga för att förverkliga en del. Den principiella inställningen till preliminära kompromisser bär i sig det ytterst farliga fröet till den revolutionära defaitismen. Utvecklingen av händelserna i Spanien har för övrigt bevisat, att denna fara är mycket konkret. I stället för att proklamera, att revolutionen är målet vi eftersträva och att vi vilja genomföra revolutionen, men att däremot borgarkriget är ett medel att uppnå detta mål, ha våra kamrater inom CNT, av fruktan för att inom det egna landet icke tillräckligt skona den ”republikanska” och marxistiska känsligheten samt av fruktan att stöta sig med den engelsk-franska demokratin, funnit det bättre att ställa revolutionen i bakgrunden i den förhoppningen att – sedan kriget avslutats – kunna återupptaga revolutionen på den punkt, där man frivilligt hejdat den. Och när vi tala om revolutionen, så mena vi naturligtvis därmed den revolution, vilken som uteslutande mål ställt förverkligandet av den frihetliga kommunismen.

Den paroll, som lanserades av CNT – ’ingen frihetlig kommunism’ – betyder för anarkisterna, att kriget mot fascismen skjutes i förgrunden och, antingen man önskar det eller inte, blir självändamål och inte ett störande moment i den sociala revolutionens utveckling.

Genom kompromissernas dubbla taktik – revolutionens uppskjutande till förmån för ett inbördeskrig, vilket alltför lätt blir ett självändamål, och deltagandet i regeringen ‘för att bättre kunna föra kriget’, sjönk CNT ned i det läge, där den måste låta sina principer fara, varigenom hänförelsen för det revolutionära uppbyggandet bland arbetarmassorna – arbetare såväl som bönder – måste undermineras. Man har framhållit Krapotkins fel 1914. Före världskriget hade Krapotkin förklarat, att i händelse av ett krig måste revolutionen proklameras och att den måste försvaras mot de inträngande arméerna. Dagen efter krigets utbrott hade Krapotkin likväl skenet av ett berättigande för sig, när revolutionen hade uteblivit. Men i Spanien uteblev icke revolutionen. Den utbröt redan vid de första gevärsskotten i kampen mot fascisterna. Man måste således försvara den framflyttande segerrika revolutionen mot de anstormande arméerna, man fick icke bromsa den och hejda den, i det man förklarade att den kom olägligt. I dag bevisa händelserna, att den spanska revolutionen befinner sig i ett betänkligt läge, trots den antifascistiska fronten. Kanske just på grund av den antifascistiska fronten, som framkallat den största förvirring och som gjort revolutionen ofruktbar och arbetslös. Det allmänna tillståndet torde för ögonblicket säkert icke ha blivit sämre, om man utan vidare hade sopat bort den republikanska regimen och offentligt förklarat, att revolutionen marscherar fram för den frihetliga kommunismen. Ja, tillståndet skulle ha varit gynnsammare, även om nederlaget på krigsfronten hade stoppat återuppbyggnadsverket. Men att frivilligt uppgiva detta verk, endast och allenast för krigets gagn, betydde, att man förintade proletariatets drift och längtan att skapa och beröva den varje innehåll. Detta rövade det från ett proletariat, som redan genom sin egen kraftansträngning såg ett nytt samhällsskicks morgonrodnad lysa.

Ju mera man hade satt revolutionen i stånd att utbreda sig och fördjupa sig, desto svårare hade det i händelse av ett nederlag varit att återupprätta det gamla tillståndet. Men nu har återvändandet till de gamla förhållandena underlättats genom de antifascistiska ‘bundsförvanterna’, vilka säkert icke önska revolutionen, och genom det faktum, att de kommit till makten – *vilken vi själva lagt i händerna på dem* – långsamt och säkert kunde förinta hela det verk, som utförts dagarna efter den 19 juli. Varje militärt nederlag kommer oundvikligen att föra oss tillbaka till det gamla tillståndet om icke till ett ännu värre. Parollen ‘kriget först’ har på det sättet genom deltagandet i regeringen förintat revolutionens verk.”

Det behöves ingen djupgående studie över tillståndet i det republikanska Spanien, innan det föll offer för Franco, för att man skall draga den slutsatsen, att detta tillstånd minst av allt talade till förmån för den politik, våra kamrater följt. Man kan säkerligen icke påstå, att denna politik varit fördelaktigare för Spanien vad de utländska demokratiska regeringarnas hållning beträffar. Med rätta går också Albert Jensen i IAA:s Presstjänst till angrepp mot den franska folkfrontsregeringens förräderi under Blum, vars första verk var att omintetgöra exporten till Spanien t. o. m. av redan beställd krigsmateriel. Blum uppmanade England, Tyskland, Ryssland och Italien att ansluta sig till denna vapenblockad, vilken ledde till den beryktade ”noninterventionen”. Alla bemödanden av stalinisterna och de borgerliga partierna i Spanien att framställa kampen i detta land som en kamp för den borgerliga demokratin, och minst av allt i världen som en kamp för den sociala revolutionen, ändrade ingenting i regeringarnas förrädiska hållning, då de uteslutande läto leda sig av sina egna statliga och kapitalistiska intressen i det egna landet. Och ingen av dessa regeringarna bekymrade sig om det spanska folkets öde, om dess frihet och rätt. En segerrik revolution i Spanien skulle däremot ha stärkt den i juli 1936 utbrutna entusiasmen bland arbetarna i Europa, förnyat deras tro och höjt deras kampstyrka. Till arbetarmassorna i de demokratiska länderna och icke till de demokratiska regeringarna måste hoppet sättas och politiken inriktas. Deras tryck på de demokratiska regeringarna till förmån för Spanien skulle endast ha åstadkommit det, som aldrig kunde uppnås genom revolutionens uppskjutande. Men också den, som är pessimistisk beträffande, vad de europeiska arbetarna kunna åstadkomma eller skulle ha åstadkommit i detta avseende, måste medgiva, att CNT–FAI:s offer till den spanska republiken och staten för att vinna de demokratiska regeringarnas sympati icke endast var principiellt oriktigt utan också bragtes förgäves.

V. Enighet med självuppgivelse

För att förebygga ömsesidiga strider inom det antifascistiska lägret har CNT avstått från upprätthållandet och genomförandet av ett konsekvent revolutionärt program. Man måste tyvärr konstatera, att man icke uppnått, vad som åsyftades. *Det rådde ingen enighet i den antifascistiska kampen.* Det rådde en *skändlig terror från stalinisternas sida*, vilken ju är oss tillräckligt bekant. Någon enighet fanns knappast mer än till det yttre. Och den kunde endast uppnås och upprätthållas därför, att våra kamrater påtogo sig och buro alla offer. Stalinisterna *mördade Berneri och måhända också Durruti*; under den tragiska majveckan mördades dussintals och sedan tusentals av våra kamrater. Ömsesidig tvist under den antifascistiska kampen kunde emellertid endast förebyggas, genom att vår präktiga spanska rörelse, som alltid hjältemodigt kämpat mot varje förtryck, lät allt detta gå ut över sig – icke av brist på mod, utan på grund av det antifascistiska kriget mot Franco. Den, som en gång samarbetar med motståndare för ett bestämt mål, kan icke undgå vissa eftergifter. Men man *kan icke under ett samarbete låta mördas sina egna kamrater.* Det är ingen eftergift, det är en *kapitulation.* Genom en alltför god tro och ett fullkomligt lojalt samarbete för enighetens skull blevo våra kamrater slaktoffer för sina motståndares machiavellistiska praktik och slutligen kunde de icke gå tillbaka utan att få emot sig skenet av ansvar för den ömsesidiga tvekampen. I maj 1937 hade en ändring ännu varit möjlig, om kommunisternas provokation i Barcelona hade besvarats med en ny barrikadkamp, till vilken arbetarmassorna stodo beredda, men som de exekutiva kommittéerna icke vågade av hänsyn till fronten. De spanska arbetarnas enhet i kampen mot Franco och för den sociala revolutionen var utan tvivel en nödvändighet. Alla arbetares samarbete och gemensamma uppträdande likaledes. Men enighet är något annat än kompromiss med borgerliga, socialistiska och stalinistiska politiker. Den enhet som fordrades förefanns den 19 juli 1936, då arbetarna uppträdde gemensamt mot fascisterna och övergingo till att expropriera jorden och fabriker, till frihetlig kommunism och kollektivisering. Då segrade anarkosyndikalismens anda i den mening, att icke endast de syndikalistiskt organiserade arbetarna utan också de reformistiskt organiserade anslöto sig till enhetliga aktioner. *Då uppstod revolutionens enhet*, som alltid i sitt innersta väsen består i de förtryckta massornas enhälliga och självständiga uppträdande. Frågan är då: hade revolutionen på grund av kampen mot Franco bort hejdas och hade bort sättas på spel för att i denna kamps intresse förhjälpas den till seger i hela Spanien?

Upprätthållande av stat och regering, det därigenom nödvändiga parallellt gående engagerandet av de politiska partierna *innebar enhetens förintelse.* Ty därmed började ränksmideriet om makten. Revolutionen var villkoret för enheten, den enda tänkbara enheten, – nämligen enheten underifrån.

Vi ha hört det argumentet, att revolutionens genomförande skulle ha betytt ”CNT:s diktatur”. Kampen i Spanien var knappt slut, förrän ett annat argument hördes. Det var t. o. m. anarkister eller f. d. anarkister som därav drogo den slutsatsen, att också vi endast hade att eftersträva en dylig diktatur.

Detta argument är ännu oriktigare än det andra. Vi äro emot diktatur, också emot CNT:s. Diktaturen är revolutionens död, även om den skulle utövas av oss, även om CNT skulle ha fått makten över det spanska folket i sina händer. Men kan man längre påstå, att genomförandet av en revolution i Spanien – d. v. s. expropriering och förvaltning av all jord och alla företag inom ett helt icke av Franco ockuperat område, förjagandet av den gamla regimen, statens förintande, maktens decentralisering, ett federalistiskt uppbyggande på grundval av enheternas självständighet och självstyrelse – skulle ha inneburit en diktatur? Motsatsen är förhållandet: det hade varit den enda möjligheten att förebygga diktaturen. Förutsägelsen i ”De Syndicalist”, att *just den politik, som nu tillämpats, skulle ha lett till diktaturen, har*

tyvärr bokstavligen gått i uppfyllelse. I Katalonien rådde en fascistisk diktatur, redan innan Franco kunde erövra landet: stalinisternas diktatur.

Det måste också konstateras: CNT har avvikit från IAA:s principer, utan att uppnå målet, som den därvid uppställt för sig. Praktiken i Spanien har icke gett IAA:s principer men väl de spanska kamraternas politik orätt.

VI. Fyra konklusioner

Jag drar följande slutsatser av de spanska händelserna:

1. Anarkosyndikalismen har som arbetarklassens kamprörelse mot fascismen bevisat sin obestridliga överlägsenhet över alla politiska partier.

Jag menar detta icke endast abstrakt beträffande anarkosyndikalismens teorier och principer, utan också helt och hållet med avseende på vår spanska anarkosyndikalistiska rörelse, så långt den existerade konkret:

Alla stora arbetarrörelser ha under årens lopp gått under i partipolitiken samt hamnat hos staten och kapitalismen. De ha lett till våra nuvarande former för herravälde över arbetarna. De äro anfrätta av korrruption samt av alla andra kapitalistiska, statliga och politiska synder. De ha allesammans visat sig ur stånd att organisera ett motstånd mot fascismen. De ha icke förintats genom fascismens kraft utan ha redan långt dessförinnan gått under invärtes. Deras väsentliga kraft och värde ha kommit till uttryck genom fascismen.

Med CNT förhöll det sig annorlunda. Som en stor rörelse har den under de långa åren av sin existens alltid ofördärvad bevarat sin karaktär av revolutionär socialistisk arbetarrörelse.

Då efter de spanska valen i februari 1936 alla politiska partier i och utanför Spanien uppstämde ett jubelskri över, att fascismen var utslagen i detta land, begrep CNT och med den också FAI, att detta var vanvett och att kampen med vapen icke skulle låta länge vänta på sig. Modigt och medvetet förberedde sig CNT till kampen. Man har CNT att tacka för, att det spanska folket icke kunde överrumplas av fascismen, utan stod redo till strid som det började under CNT:s ledning. Det var den anarkosyndikalistiska rörelsens i Spanien förtjänst, att Franco icke segrade där på samma sätt som Hitler kunde segra i Tyskland. Vår spanska rörelse – CNT:s män och kvinnor – ha också en oförgänglig ära av, att Spanien var det första och hittills det enda land, där den internationella fascismen stött på motstånd, ett motstånd som upprätthölls i nära tre år och som endast kunde brytas genom utsvältning och vapenblockad och förräderi. Ingen kritik – icke ens vår egen – kan beröva den spanska rörelsen denna ära.

2. Den spanska anarkosyndikalismen har på ett beundransvärt sätt uppfyllt sin revolutionära uppgift beträffande övertagandet av företagen och produktionen.

Under de senaste decennierna har det inom den revolutionära litteraturen upprepade gånger påpekats, att det ekonomiska livet måste fortsätta ”dagen efter revolutionen”. Revolutionen måste ha bröd. Det ryska proletarietet hade i detta avseende tagit sig vatten över huvudet ... De spanska anarkosyndikalisterna övertogo omedelbart efter den 19 juli företagen som något självklart och organiserade produktionen i enlighet med ögonblickets speciella krav. Att därvid också begicks fel, är självklart. Att det ena företaget under revolutionär kontroll gick längre än det andra, var lika oundvikligt, i betraktande av respektive företags förhållanden och arbetarnas insikter. Men på initiativ av CNT lyckades de spanska arbetarna på beundransvärt sätt bygga upp ett federativt organiserat ekonomiskt produktionssystem, som faktiskt i sin helhet fungerade utan avbrott, under det många gamla former av näringslivet förintades. I detta avseende har den spanska revolutionen skaffat den revolutionär-socialistiska tanken mera anseende och har presterat ett bättre arbete än några föregående revolutioner. Det är

konstaterat, att intet politiskt parti genom stat och diktatur hade kunnat uträtta det, som de spontant och självständigt handlande miljoner arbetarna åstadkommit med sina fackföreningar. I den mån de icke gingo tillräckligt långt på detta område – nämligen beträffande det faktum, att en tillbakagång inträdde efter den första lovande början – måste detta tillskrivas den omständighet, som jag skall framlägga i min tredje slutsats.

3. I politiskt hänseende har den spanska anarkosyndikalistiska rörelsen icke gått långt nog. På detta område ligger grundorsaken till alla begångna fel.

Bevisen för den första delen av denna tes äro tillräckligt framlagda i det föregående. Men här framställer sig likväl frågan om, vad som kan vara orsaken till, att man – såsom här konstaterats – icke har gått tillräckligt långt. Varför ha de spanska kamraterna icke konsekvent genomfört revolutionen? Varför ha de icke jagat bort regeringen, förintat staten och bemödat sig om att lägga all makt i arbetarnas händer?

Det synes mig, som om de djupare liggande orsakerna äro andra än de, som de spanska kamraterna själva tro på. Det förefaller, som om de spanska kamraterna icke kunde bära ansvaret för den konsekventa revolutionen. Jag säger icke, att de sakna mod därtill. Ty säkert saknade de varken revolutionär radikalism eller individuellt och kollektivt mod.

Men det radikala förintandet av staten och dess institutioner skulle ställa dem inför uppgifter och funktioner, som de icke kände sig vuxna. Det är min tro att de därför ryggade tillbaka inför dem.

Staten och dess organ fylla ett antal funktioner, som icke kunna förbli ouppfyllda, som icke heller kunna fortsättas på det hittills gängse sättet, men som revolutionen måste tillfredsställa på ett sätt, som överensstämmer med dess väsen och syfte. För denna uppgift voro de spanska kamraterna knappast förberedda – varken teoretiskt eller praktiskt. Detta gäller likväl icke enbart de spanska kamraterna. Hela vår International har föga sysselsatt sig med frågan.

Kamraterna föredrogo att upprätthålla staten och taga sin tillflykt till de gamla makthavarna. Så som jag ser saken, har det andra uppstått därav. Därigenom måste de, för att åtminstone få något inflytande, själva inträda i regeringen, där de emellertid bli fångar i sitt ministerium, utan att ett enda revolutionärt initiativ kunde utgå från dem. Allt initiativ låg hos de forna makthavarna, som förfogade över tillräcklig rutin. Ur detta läge uppstod också militariseringen och uppfattningen av kriget som ett – *icke revolutionens, utan demokratins försvar.*

Den viktigaste lärdom, som vi kunna draga ur de spanska händelserna, är enligt min åsikt denna: att vår rörelse har att undersöka frågan om, på vad sätt de revolutionära arbetarna skola uppfylla icke endast samhällets och det offentliga livets ekonomiska utan också alla övriga oumbärliga funktioner. Sannolikt måste lösningen finnas på de fria kommunernas grundval, vilka förena sig federativt till ett stort helt. I dessa kommuner skola icke endast producenterna utan alla invånarna i landet göra sin röst gällande. Hur därmed än må förhålla sig: lösningen måste finnas inom kadern samt överensstämma med våra federativa och frihetligt anarkosyndikalistiska principer.

Ännu en slutsats vill jag draga av de spanska erfarenheterna:

4. De spanska kamraterna underskattade fullständigt den bolsjevikiska faran.

Om denna punkt behöver jag inte säga mycket. Men envar, som besökt Spanien under revolutionen, vet, att de utan vidare funno tanken på faran av en bolsjevikisk revolution löjlig i betraktande av bolsjevismens ringa styrka i Spanien. De voro döva för varningar i detta avseende och, sedan de väl en gång blivit upptagna i ”den antifascistiska enhetsfronten”, voro de alltför kritiklösa och efterlåtna mot stalinisterna.

I detta avseende föll de spanska kamraterna till en stor del offer för sin naivitet, vilken mänskligt sett i och för sig är en prisvärd egenskap. Själva uppriktiga i sina uttalanden och fullt pålitliga i sitt handlande, trodde de också på sina bundsförvanters uppriktighet och hyste förtroende för dem. Men de hade att göra med stalinister, som redan från början voro inställda på att med hjälp av de lumpnaste medel rycka till sig makten och utöva terror mot de kämpande revolutionära arbetarna. Det förefaller, som om stalinisterna skulle ha grundligt studerat alla jesuitismens, inkquisitionens, machiavellismens och fascismens metoder samt vetenskapligt fulländat dem för att systematiskt och raffinerat använda dem mot alla, som icke blint lydde diktaturen.

Om jag utförligt gått in på de problem, som den spanska revolutionen ställt oss inför, så är det icke endast och icke i främsta rummet för att samla byggnadsmaterial för utarbetandet av våra revolutionära teorier och för att draga nyttiga lärdomar beträffande framtida revolutioner. Det är snarare för att taga ställning mot en konkret och aktuell fara, som för ögonblicket kan konstateras. Jag menar den faran, att man gör de i Spanien begångna felen till en ny princip. Förklarlig är denna företeelse helt säkert. Om de spanska kamraterna – som många anse – handlade riktigt, då de avveko från IAA:s principer och deltog i folkfronten och kriget mot fascismen till förmån för demokratin, då de gingo med i regeringen och accepterade militariseringen, – varför skulle vi icke då tillämpa samma taktik i andra länder? Om man anser, att de spanska kamraterna i allmänhet handlat riktigt, så är detta faktiskt den logiska och oundvikliga konsekvensen. Inom IAA finns ett icke föraktligt antal kamrater, som i själva verket draga denna slutsats. Om man i princip godkänner CNT:s taktik beträffande internationella problem, så kan man icke heller inse, varför man skulle avvisa samma taktik för andra länders vidkommande. Just därför är det för vår internationella rörelse ett bjudande krav att se kritiskt på den i Spanien tillämpade kritiken. Ty IAA har intet annat val: antingen måste den ogilla, att CNT övergivit sina principer, eller också måste den själv förneka sina principer och därmed sitt förflutna.

Jag anser det vara av stor vikt att försvara den ståndpunkten, att det icke var IAA:s principer och teorier, som ledde nederlag i Spanien, utan det var avvikandet från principerna, som ledde till dåliga resultat, så att alla problem, som revolutionen faktiskt upprullade, och de möjligheter, som den medförde, endast kunna upplösas inom ramen av dessa principer, under det de politiska partiernas parlamentariska och diktatoriska metoder icke kunna föra ett steg framåt, utan tvärtom måste föra revolutionen bort från den rätta vägen och in på villovägar.

Syndikalismen 11-39:

Spanska republikens uppkomst och undergång

Av Augustin Souchy

1. Inledning

Det spanska folket gav sig år 1812 en liberal författning, vilken på denna den ”Heliga Alliansens” tid hade kunnat tjäna som förebild för de flesta av Europas länder. Monarkens makt inskränktes till en skuggbild av, vad som förut varit. Ferdinand VII släppte lös en fruktansvärd reaktion mot konstitutionens liberala försvarare. Konspirationer och revolutionära resningar avlöste varandra och det var just under en av dessa strider, som den liberale ”caudillo” – ledaren – Riego fann sin död, år 1820. Först genom utländsk intervention lyckades reaktionen ordentligt komma i sadeln. Hundratusentals franska soldater trängde in i Spanien, den absoluta monarkin återupprättades och reaktionen utbredde sig mäktigt över hela landet. Till den enväldige monarkens, adelns och storgodsägarnas herravälde, kom också prästerskapets makt. Kyrkan hade inte i något annat land en sådan makt som i Spanien, den

rådde och styrde över både kropp och själ. Prästerskapet var motståndare till allt framsteg, endast den som gick in för stärkandet och upprätthållandet av den kyrkliga makten, kunde räkna på kyrkans stöd. Under tronföljdskrigen 1834-39: ställde sig kyrkan på carlisternas sida.

I februari månad 1873 proklamerade Cortes – parlamentet – den spanska republiken. Den var Spaniens första republik och levde ett år. Därefter kom bourbon-monarkin till makten. Dessa bourboner regerade till år 1931. I september 1924 proklamerade general Primo de Rivera diktaturen, vilken regim varade sju hela år. Den 14 april 1931 föll diktaturen och med den föll också monarkin. Republiken utropades.

Den 19 juli 1936 förklarade generalerna Sanjurjo, Franco och en del andra kolleger ett militärt ”pronunciamiento”. Det arbetande folket gjorde motstånd och så började det inbördeskrig, som varade nära tre år. I början var folket framgångsrikt i kraftmätningen. Generalerna erhöles emellertid hjälp från utlandet; liksom Ferdinand 1823 fick hjälp från Frankrike, så blevo 1936 de fascistiska generalerna understödda av Italien och Tyskland. Den 26 januari 1939 marscherade de allierade arméerna in i Barcelona. Två månader senare föll Madrid. Reaktionen hade segrat, andra republiken var förintad.

II. Den andra republiken

De politiska och sociala förhållandena och de sociala striderna under den andra republikens tid äro mycket lärorika för alla europeiska länder. Ja, man kan knappast tänka sig en bättre åskådningsundervisning i vår tids politiska och sociala problem. Allting passerade revy: monarki, republik, diktatur och totalitetsstat; privategendom, kapitalistisk och socialistisk hushållning. Den andra spanska republiken gav sig en författning efter mönster från den tyska Weimar-republiken. Den kallade sig ”República de Trabajadores” – arbetarrepublik – men till sitt väsen var den helt igenom högst borgerlig, arbetarna hade minst att säga till om i offentliga ting. Först i och med 19 juli 1936 började det offentliga livet att till övervägande del bestämmas av arbetarorganisationerna. Till det militära nederlaget i början på 1939 var Spanien i viss mening en ”arbetarrepublik” – det var arbetarorganisationerna, som gävo den dess karaktär. Dessa arbetarorganisationer byggde mitt i krigstiden upp ett nytt socialt system. Parlamentet som *politiskt* uttryck för det offentliga livet trädde i bakgrunden. Syndikaten – fackföreningarna – bleve det ekonomiska livets organisationer.

Detta är något nytt i vår tids politiska utveckling. I de moderna staterna med demokratisk regim företrädas statsmedborgarnas ekonomiska intressen av politiska partier. I Spanien, efter 19 juli 1936, uppträdde arbetarnas fackliga organisationer, för första gången i den internationella arbetarrörelsens historia, såsom bestämmande faktorer i det offentliga livet, i politiken och i ekonomin. Storgodsägarna, fabriksägarna, finansinstituterna, handelsbolagen och de stora trafikföretagens innehavare hade inte längre något inflytande över företagen, de kunde inte längre skörda någon materiell profit eller socialt inflytande just genom sina ställningar. Arbetarna samt såväl de tekniska som kommersiella ledarna ställde sig förenade i spetsen för företagens ledning. Alla gingo in i fackorganisationerna, arbetaren såväl som direktören. Med fackorganisationernas hjälp sattes det moderna ekonomiska livets och industrins kuggverk igång på ett nytt sätt. Fackföreningarna byggde också upp en ny militärorganisation, för att försvara landet mot både inhemska och utländska fascister. Den adlige storgodsägaren, de kyrkliga kongregationerna, aktieägarna, med ett ord: alla oproduktiva element, hade upphört att existera.

Det bildades en ny regering av de antifascistiska partierna och fackorganisationerna. Landets ekonomiska struktur förändrades i grund och botten. Det var inte längre någon demokrati enligt de borgerliga demokratiernas mönster. Det var inte heller någon proletariats diktatur efter rysk förebild. Det var intet totalitärt statssystem, det var inte ett enda partis

allenahärskande. Det var en demokrati med socialistiskt innehåll. Finanskapitalet hade inte längre något inflytande på politiken. Däruti låg ett väldigt framsteg, ty just avhängigheten av finanskapitalet gör i många fall de borgerliga demokratierna till en parodi på en verklig folkregim. Frihet blir till illusion, rättvisa till bedrägeri, överallt där finansmakterna härska.

Från april 1931 till juli 1936 var den spanska republiken en kapitalistisk sådan. Den var behärskad av jesuiterna, vilka besutto det mesta kapitalet. Det existerade ingen verklig demokrati, ty tre makter förhindrade detta: militären, kyrkan och storgodsägarna. Emellertid, utan en lösning av arbetarproblemet och lantbefolkningens minst lika viktiga problem kunde inget rättvist samhälleligt tillstånd ernås.

Det behövs inte bevisas, att all demokrati är omöjlig, då en militärjunta står för regeringen. Militärherraväldet är till sitt väsen naturnödvändigt antidemokratiskt. Men det största hindret för frihetens genombrott, det var emellertid kyrkan. Den katolska kyrkans doktrin är auktoritär. I alla världsliga ting visar sig kyrkan mycket elastisk, den är allt efter behov ibland bysantinsk, ibland monarkistisk, ibland republikansk eller demokratisk, ty den handlar efter den bekanta jesuitiska grundsatsen, att ändamålet helgar medlen.

I Spanien hade prästerskapets herravälde intet gemensamt med demokratin. De kyrkliga kongregationerna, prästerna och munkordnarna behärskade inte bara det spanska folkets själar, de hämmade också utvecklingen, förhindrade allt framsteg, förslavade folket andligt och ekonomiskt. Mellan de rivaliserande härskarklickarna valde kyrkan alltid att ställa sig på den mest reaktionära sidan. Så länge kyrkan med sina 6,000 kloster, sina 300 kyrkliga ordnar och sitt kapital på över 6 miljarder pesetas behärskade det spanska ekonomiska livet, så länge kunde det inte vara tal om en verklig demokrati.

I de protestantiska länderna existerar inte detta problem. I Spanien var det så mycket mera brännande, och det var inte bara arbetarrörelsen och revolutionärerna som fordrade avskaffandet av kyrkans världsliga makt, även borgerliga republikaner hade samma fordran. Alltjämt hämmades den demokratiska utvecklingen just av kyrkan. Det senaste århundradet var i Spanien kampen för friheten och på samma gång en kamp mot kyrkan.

III. Kampen mot kyrkans förmyndarställning i republiken

Alcalá Zamora var den siste civilministern i militärdiktatorn Berenguers regering. Han var också den unga republikens förste minister. Zamora är konservativ och katolik. Samtidigt med att han ”sادلade om” till republikan, gjorde också nästan alla konservativa och katoliker samma skenvändning. I spetsen för republikens första regering stodo monarkiens politiker. Utanför regeringen bildade så Alcalá Zamora, tillsammans med sina meningsfränder och med element ur adeln, det s. k. republikanska högerpartiet (*Derecha Republicana*). Monarkisterna av i går förvandlade sig till republikaner, ty det låg i deras intresse. De ställde sig på de givna faktas grund. Monarkin hade inte längre något förtroende hos folket, den föll. Men dess fall var oblodigt och det var först senare, då klassmotsättningarna, klassintressena, stötte mot varandra, som det kom till blodiga händelser. Även om kungen visserligen lämnat landet strax efter republikens utropande, så stannade dock hans anhängare kvar. Adel och kyrka försvarade sina privilegier och förberedde sig till revansch.

Övergången från monarki till republik åstadkom ett utbrott av glädje och jubel hos folket. Ty detta folk väntade sig av regimbytet frihet och social rättvisa, avskaffandet av adelns och kyrkans skamlösa privilegier. Men – den nya regeringens representanter voro försvarare av den gamla regimen! De privilegierade klasserna ansågo sig starka nog att även under republikansk regim upprätthålla och försvara sin maktställning. En republikansk författning utarbetades, till formen demokratisk, till innehållet kapitalistisk och aristokratisk. Privategendomens och kyrkans privilegier blevo oantastade.

Just ställningen till kyrkan utgjorde den nya republikens prövosten. Den provisoriska regeringen förelade det konstituerande parlamentet ett förslag till lagstiftning för de kyrkliga ordnarna. Dessa ordnars ställning i republiken skulle regleras genom artikel 24 i författningen, vilken artikel proponerade:

Upplösning av de religiösa ordnarna. Nationalisering av deras förmögenheter. Kyrkans skiljande från staten. Avskaffande av penningunderstöd åt kyrkan från statens sida. De kyrkliga ordnarna förlora rätten till undervisning av barnen. Jesuiterorden utvisas ur landet.

Detta skulle ske. Men dessa förslag ansåg ministerpresident Zamora gå allt för långt. Som protest mot denna beramade vittgående beskärning av kyrkans och de religiösa ordnarnas makt avgick katoliken Zamora från sin post. Med honom gick också Maura in i oppositionen. Redan vid detta tillfälle visade kyrkan tydligt, hur bitter motståndare den var till republiken. De borgerliga partierna började att vackla och tveka, det utspelades upprörda scener inom den republikanska regeringen. Vid den tiden var Manuel Azaña krigsminister, senare blev han republikens president och denne Azaña räddade situationen åt prästerskapet. I sin bok "Proceso Histórico de la Revolución Española" beskriver Cánova Cervantes det dåvarande läget inom det konstituerande Cortes:

"Azaña var den minister, som allra minst deltog i diskussionerna i religiösa frågor. Alltid, då detta tema med sådan lidelse diskuterades, blickade Don Niceto (Alcalá Zamora) åt Azaña och denne slog ned ögonen, liksom ville han säga: 'Ni har fullkomligt rätt, Don Niceto!' Azañas uppfostran var för Zamora en värdefull garanti. Krigsministern var uppfostrad hos Augustinerorden i Escorial och bland det mäktiga slottets munkar hade han tillbragt sina bästa ynglingaar. Azaña var inte antiklerikal och om man gick honom på djupet inte heller antireligiös."

Genom införandet av ett "Amendamento" till artikel 24 räddade Azaña prästerskapet. Han föreslog, att religionens ställning i staten skulle regleras medelst en särskild lag, endast jesuiterorden skulle upplösas och dess förmögenhet beslagtogs av staten. De övriga ordnarna skulle upplösas endast i de fall, att deras verksamhet visade sig vara en fara för staten. Rätten att bedriva industriell- och affärsverksamhet kunde fråntagas ordnarna, de religiösa ordnarnas förmögenheter kunde beslagtogs av staten, föreslog vidare Azaña och tillade, att den nya lagen skulle så småningom utarbetas.

Men åren gingo, en ny, ännu mera reaktionär regering tog hand om rodret och lagen mot de kyrkliga ordnarna blev aldrig skriven.

Genom detta "amendamento" hade, som sagt, Azaña räddat prästerskapet och kyrkan och efter Zamoras avgång övertog Azaña själv regeringen. Bland folket rådde stort missnöje, det vädrade bedrägeri. De konservativa politikerna hade lyckats rädda kyrkans makt och sålunda betydde inte republiken någon befrielse från kyrkans andliga och materiella ok. En upprörd storm drog igenom landet och dess liv: kyrkor och kloster stuckos i brand, det undertryckta Spanien, arbetarnas och böndernas Spanien, reste sig. Folkvreden riktade sig mot kyrkans makt. De brinnande klostren lyste upp horisonten och bebådade en ny, upplysningens period.

Men prästerskapets-kyrkans inre makt var inte bruten. Munkarna förstodo att rädda sina materiella rikedomar. I ledningen för de industriella och finansiella företag, som ägdes av ordnarna, placerades bara privatpersoner och lekmän som bulvaner. Och allt blev som förut. Ända till 19 juli 1936 hade kyrkan sina rikedomar orubbade och det var inga småsmulor, som den ägde! Enbart jesuiterordens förmögenhet uppskattades till 6 miljarder pesetas. De kyrkliga ordnarna hade också – även under republiken – aktiemajoriteten i de spanska järnvägarna, innehade spårvägarna i de flesta större städer, elektricitets- och gasverk, m. m. T. o. m. en hel del stora rederier befunno sig i deras händer. De spekulerade på börsen, kontrollerade banker.

I telefonbolaget företrädde jesuitkapitalet genom den bekante bankiren markis Urquijo. Den katolske bankiren Ruiz Senén stod i spetsen för 40 stora handels- och industribolag. Och det var jesuiterna, som stodo bakom honom. Till allt detta kom också de övriga ordnarnas rikedomar.

Alla dessa ekonomiska medel, finansiella maktmedel rättare sagt, kunde kyrkan och ordnarna använda sig av för att även under republiken påverka den offentliga meningen för sina intressen. Lagen mot de kyrkliga ordnarna slarvades bort i den azañanska hanteringen, jesuiterna hade tid till motangrepp. Ja, de erhöilo paradoxalt nog även finansiellt understöd från republiken! Prästerskapet erhöil i årlig statssubvention inte mindre än 30 miljoner pesetas! Med dessa pengar bildade Gil Robles sin katolska ”acción popular”. Republikanerna kunde inte komma med något motsvarande inför ett sådant uppbåd av kapital.

Höstens val år 1933 skänkte jesuiterna frami gång. Den katolska ”folkaktionen” och radikal-socialisternas centrist-parti under Lerroux’ ledning kommo till makten. Under tiden hade Zamora blivit republikens president, inte därför att han älskade republiken och demokratin, utan därför att han ville rädda, vad som räddas kunde. I en bok har han senare lättat sitt katolska hjärta:

”Jag accepterade presidentposten, ty det var en plikt, vilken mitt samvete som spanjor och katolik ålade mig, just för att beriktiga det verk, som det konstituerande Cortes har genomfört.”

Under Lerroux’ ledning bildades så en regering, vilken fullkomligt stod under inflytande av den katolska folkaktionen (Gil Robles) och de religiösa kongregationerna. I parlamentet var Gil Quiñones Robles den ledande och under denna tid fjärmade sig den spanska republiken allt mer och mer från demokratin. De religiösa ordnarna sutto återigen fast i sadeln och drogo sig inte heller för att öppet visa sin makt. Lagen, som skulle reglera statens och kyrkans förhållande till varandra, kom inte till stånd, artikel 24 i författningen var bara en död bokstav. I stället stiftades en ny lag, enligt vilken ordnarna återfingo sin fulla makt från forna mörka tider.

Den nya regeringen upphävde alla framstegsvänliga och demokratiska förnyelser som gjorts. Man skulle taga ifrån både basker och katalaner deras självbestämmanderätt, arbetarna skulle inga rättigheter ha och alla lagliga garantier skulle upphöra för deras vidkommande. En ny reaktionär period började, sammansvärjningar och uppror stodo på dagordningen. Kampen mellan de gamla makterna – kyrkan, militärkamarillan, adeln och storgodsägarna – å ena sidan, samt den arbetande befolkningen och de för sin självständighet kämpande nationella minoriteterna å den andra sidan, tilltog i häftighet. Den 19 juli 1936 drogo de gamla makterna ut till stort slag. I täten militärerna. Men folket var på sin vakt. Det blev blodiga och häftiga strider och i början segrade folket. Men reaktionen hade oändliga hjälpmedel. Så började det inbördeskrig, som i över två och ett halvt år skakade praktiskt taget hela världen. Slutligen lyckades det reaktionen att med utländsk hjälp besegra det spanska folket.

(*Syndikalismen* 12-39. Forts av Spanska republikens uppkomst och undergång av Augustin Souchy)

IV. Agrarproblemet.

Den för feodalismen mest adekvata statsformen är otvivelaktigt den absoluta monarkin. Den kamp, som borgarna i städerna förde mot Ludvig XVI:s absoluta monarki, åtföljdes av de egendomslösa böndernas kamp mot de adliga storgodsägarna. Med monarkens fall föll också storgodsägarnas makt och den politiska makten, förut i händerna på en enda individ, kom i händerna på den nya borgarklassen. På liknande sätt blev den ekonomiska makten fördelad, genom uppdelandet av adelns storgods mellan bönderna.

Detta skedde för 150 år sedan i Frankrike, vid tiden för den stora revolutionen. Det var början till en ny epok och i alla länder gjorde sig denna revolutions verkningar märkbara. Även i Spanien förekommo förändringar och revolutioner, men reaktionen segrade alltid över framsteget. Beträffande jordfördelningen förblev Spanien ett av de mest efterblivna länder i Europa. Den politiska demokratin kunde inte vinna mark utan en grundlig förändring i landsbygdens egendomsförhållanden. Det förstodo lantarbetarna själva. Alla demokratiska partier lovade också uppdelning av gods och grund.

Spaniens radikalsocialistiska parti, grundat efter republikens proklamering och snarare reaktionärt än framstegsvänligt, upptog på sitt program en punkt om agrarreform. Därmed tänkte man vinna bönderna. En reform av egendomsförhållandena på landsbygden var nödvändig, det hade man t. o. m. insett under monarkin. Man hade då gått så långt, att man grundat "Instituto de Acción Social Agraria", vilket skulle finna på utvägar och ställa medel till förfogande, så att ett antal fattiga lantarbetare skulle komma i besittning av jord. Då institutet skulle handla efter grundsatsen att tvätta storgodsägarnas päls utan att göra den våt, så blev resultatet lika med noll. Den jord, som skulle fördelas, beräknade man komma över genom köp av oräntabla eller konkursfärdiga lantgods, varpå dessa jord- och markområden sedan uppdelas till småbruk, som under gynnsamma kreditvillkor skulle försäljas till bönderna.

Projektet genomfördes inte och det hade heller inte varit någon lösning av problemet. Lantarbetarna voro förslavade under monarkin och under republiken skulle det inte gå dem så mycket bättre. De förblevo samhällets parian och det enda republiken gav dem, var rösträtten. Då de utgjorde en stor massa, sökte alla partier att vinna deras gunst. Lockbetet var alltid i form av olika sorters agrar-program, ja, även de mest reaktionära partierna höllo sig med ett sådant program. Naturligtvis tänkte dessa partier inte på att hjälpa lantarbetarna, ty det skulle varit att nagga på storgodsägarnas feta kaka. Men saken avhjälpes på så sätt, att vad som fattades av socialt innehåll i deras agrarprogram, ersattes av prålände och snirklade fraser. De enda, som uppställde ett verkligt agrarprogram, vore arbetarorganisationerna, särskilt då de syndikalistiska. Den spanska lantbefolkningen är nöjd med litet, men den ville i varje fall uppnå en mänsklig tillvaro. Hade man givit de spanska lantarbetarna möjligheter att leva människovärdigt, så som de franska, holländska och engelska, då hade det inte förekommit några bonderevolter i Spanien.

Det radikalsocialistiska partiet förklarade i sitt valprogram, att lantarbetarna skulle befrias och utsugningen skulle avskaffas. Många bönder gävo för den skull sin röst åt partiet, men partiledarna förde en politik, som stod i direkt motsättning till valprogrammet. Det visas av utvecklingen fram till juli 1936.

Den radikale Marcelino Domingo var jordbruksminister och skulle utarbeta agrarprogrammet samt förelägga det för Cortes. Han gav uppdraget vidare åt tjänstemännen i Institutet, vilka även under monarkin suttit vid samma bord. Dessa tjänstemän tråcklade vidare på ett lapptäcke, som aldrig skulle kunna bli till nytta för lantarbetarna. Det förslag, som förelades Cortes, motsvarade inte lantbefolkningens önskningsar, men detta de radikalas förslag antogs av Cortes. Bönderna hoppades på jordfördelning, men en verklig sådan var inte föreskriven i lagen. Den som var herre skulle förbli det och slaven skulle även i fortsättningen vara lika underdånig. Storgodsägarnas behandling av sina elända jordproletärer var inte ett dugg bättre under republiken än under monarkin. Detta bevisade bl. a. de talrika bondeupproren i landets alla delar, särskilt häftiga i Andalusien och Extremadura, där -förhållandena voro rent otroligt skriande orättvisa. Händelserna i Castilblanco i december 1931, i Calzada de Calatrava, i Arnado (Santander) och Figols (Katalonien) samt sist men inte minst civilgardisternas blodiga hämnd i Casas Viejas, för vilken den republikanske ministern Cásares Quiroga var ansvarig, visade, att allting var precis som under monarkins dagar. Feodalismen bestod vidare,

kasikerna härskade, utsugningen drevs fortfarande till sin yttersta spets och civilgardisterna i sina trekantiga hattar voro alltjämt de, som terroriserade och slaktade ned lantbefolkningen, så fort den knotade det minsta. Bönderna hade inte fått erfara något av demokratins välsignelser.

Den republikanska agrarreformen, antagen den 15 september 1932, stipulerade, att vissa länderier kunde exproprieras, varvid emellertid ägaren skulle få betalt till fulla värdet! Länderier predestinerade till uppdelning voro bl. a. sådana, som voro i statens ägo, samt sådana, som missköttes av ägarna. 50 miljoner pesetas skulle årligen ställas till förfogande för att på så sätt skapa fram en stabil klass av småbönder. Det var dock inte många lantarbetare, som fingo jord av staten, man hjälpte en del småbönder, det var allt. Penningmedlen voro för knappa, för att hjälpen skulle kunna bli effektiv. Man kunde för anslaget skaffa jord till 5,000 lantarbetarfamiljer årligen. Då det emellertid fanns 5 miljoner lantarbetare i riket, skulle det behövs 100 år för att stilla denna massas jordhunger.

Lantarbetarna kunde alltså länge vänta på sin jord, det hade de klart för sig. Men de ville åtminstone ha bättre löner och levnadsbetingelser än under monarkin. Av den saken blev det heller inte något. Och då högern åter segrade vid valen, på hösten 1933, blev till och med den ovan nämnda agrarreformen avskaffad, ty den syntes kyrkan och storgodsägarna allt för revolutionär. Den 14 augusti 1934 annullerades medelst en ny lag denna expropriering in spe. För den redan fördelade jorden betalades ordentligt – d. v. s. mycket rikligt –. Man skruvade tillbaka utvecklingen helt och hållet till tiden med de feta monarkistiska nöten. Liksom förut befann sig 60 procent av all jord och grund i händerna på ett knappt tiotusental godsägare, medan 5 miljoner lantarbetare förde tiggares liv.

I Katalonien visade det sig tydligt, att man inte kan lösa de sociala problemen med den politiska demokratins medel. Den 11 april 1934 antog det katalanska parlamentet – Cortes Catalanes – en lag, enligt vilken arrendena för småarrendatorerna – särskilt talrika i Katalonien – skulle nyregleras och bli rättvisare. Förbättringarna gingo ut över storgodsägarna. I detta sammanhang måste sägas, att den av spanska cortes antagna jordreformen lämnat de katalanska arrendatorernas önskningsar helt åt sidan. Just vid tiden, då man i Katalonien antog denna *Ley de Contratos de Cultivo*, var högerregeringen kommen till rodret i Madrid. På de katalanska storgodsägarnas uppmaningar förklarade det tribunal, som hade att vaka över, att författningen följdes, att det katalanska parlamentet inte hade rättighet att skapa en egen agrarlagstiftning. Den katalanska lagen förklarades ogiltig. Cortes Catalanes lät sig emellertid inte förskräckas, utan tog upp arrendelagen till förnyad läsning, varvid den på nytt antogs. Det kom till stridigheter mellan Madrid och Katalonien som följd av detta. Först bilades striden medelst en kompromiss, men det dröjde inte länge, förrän författningskonflikten ånyo utbröt.

Upproret i början av september 1934 bröt ut. Ministerpresident Samper demissionerade och i hans ställe kom en regering som leddes av Lerroux. Vänsterrepublikanerna och arbetarna visste, vad de hade att vänta av en sådan regering, bakom vilken Gil Robles, kyrkan, monarkisterna och hela den samlade reaktionen stod. Det vänsterborgerliga partiet, "Izquierda Republicana", förklarade sig vilja "bryta all solidaritet med de nuvarande institutionerna och tillgripa alla medel för att försvara republiken". Republikanerna hade förlorat hoppet att kunna rädda demokratin med parlamentets hjälp, de grepo till vapen. Resningen bröt ut i norra Spanien, i östra delarna samt Asturien och Katalonien. Det var arbetarna och småbönderna som buro resningens tunga och hetta. I Asturien kämpades det med särskild förbittring, en kamp som varade fjorton dagar. Änskönt arbetarna inga vapen hade, kunde de hålla de välbeväpnade militärerna stängna en tid, men övermakten var för stor, kampen var alltför ojämn. Resningen grep också kring sig i Madrid, men socialisterna där voro oeniga. Medan deras vänstra flygel tillsammans med anarkosyndikalisterna kämpade på barrikaderna,

förklarade den högra flygeln sig vara emot varje revolutionär aktion. På så vis erhöll rörelsen inte den kraft, som var nödvändig för att leda det hela till seger.

I Katalonien var läget ännu mera tragiskt. Den katalanska regeringen var rädd för de anarkosyndikalistiskt orienterade arbetarna och vägrade dem vapen, vilka voro nödvändiga för att slå ned reaktionen. Den katalanske presidenten Companys lät t. o. m. stänga de syndikalistiska fackorganisationernas lokaler och bevaka dem med polis. Han ansåg en arbetarrevolution farligare än reaktionen från Madrid. Companys föregångare, Macia, var av annan mening, denne sökte samarbete med anarkisterna mot Madrid. Señor Lluís Companys inbillade sig, att han kunde klara sig med hjälp av arrendatorerna och den katalanska ungdomen. Men eftersom de voro oövade i kamp, dukade de snart under. Katalonien gav sig efter två dagar. Reaktionen segrade och med den katalanska autonomin försvann också den katalanska arrendelagen. Den katalanske presidentens kortsynthet förde till nederlaget.

Companys stötte bort arbetarna och förband sig med sin fascistiske inrikesminister, Dencas. Denne var utåt sett en demokratisk frihetskämpe, men i verkligheten en gemen förrädare. Han flydde till Italien och gick öppet över till det fascistiska lägret.

V. Den borgerliga demokratin och arbetarklassen

Utan något som helst tvivel har Spaniens revolutionära arbetarrörelse utövat ett stort inflytande på landets politiska utveckling under de senaste årtiondena. Proklamerandet av Primo de Riveras diktatur 1923 var bara till en del att hänföra till motsättningarna inom det härskande lägret och det misslyckade marockanska fälttåget. Ty med denna militärdiktatur ville de härskande kanske huvudsakligast undertrycka den revolutionära arbetarrörelsen. De stora strejkrörelserna, de blodiga sammanstötningarna mellan arbetare och civilgardister, proletariatets ständiga revoltstämning, var en fara för de härskande och skulle medelst militärväldet förhindras. Diktaturen löste varken landets politiska eller sociala problem, tvärtom! Själva borgardömet, vilket dock i diktaturen till en början sett räddaren av den kapitalistiska samhällsordningen, vände sig snart bort från den. Katalanerna och baskerna voro missnöjda, därför att diktaturen tog ifrån dem deras självbestämmanderätt. Motståndarna till diktaturen kunde dock inte uträtta något utan arbetarrörelsens bistånd. Överste Macia, ledaren för den katalanska frihetsrörelsen, sökte få anarkisterna till bundsförvanter för kampen mot militärväldet. Ty utan arbetarrörelsens hjälp skulle kampen för demokrati och republik vara utsiktslös. Även om arbetarrörelsens slutmål och borgardömet avsikter gingo isär, så enade sig dock båda lägren om det närmaste målet: störtandet av diktaturen och monarkin samt proklamerandet av en demokratisk republik. De bildade en kampgemenskap ad hoc och det lyckades så de förenade krafterna att störta diktaturen och monarkin samt utropa republiken.

Naturligtvis hade arbetarna sina egna önskningar och fordringar att ställa på republiken och så kom det mycket snart till motsättningar mellan arbetarklassen och borgardömet. De av finanskapitalet avhängiga republikanska regeringarna strävade efter att tränga tillbaka arbetarorganisationernas makt, ty deras fordringar och mål voro en fara för det bestående samhällssystemet. De syndikalistiskt orienterade arbetarna sågo i republiken bara en etapp, intet slutmål. De ville inte bara sopa undan militärernas och prästerskapets makt, de ville också upphäva egendomsprivilegierna. Som omedelbar uppgift ställde arbetarna att lägga jorden i händerna på lantarbetarorganisationerna, fabriker, verkstäder och handelsföretag etc. i händerna på motsvarande industriorganisationer, vilka organ skulle reglera det ekonomiska, industriella och sociala livet på grundvalen ”välstånd åt alla”.

Dessa mål voro ytterst förhatliga för den borgerliga republikens försvarare, de tänkte naturligtvis inte ens en sekund på att låta sådana mål förverkligas. Motsättningarna mellan

båda lägren blevo allt skarpare och arbetarna hade ingen grund till att vara nöjda med sakernas tillstånd. Deras levnadsstandard hade inte höjts, skolväsendet hade inte förbättrats – kort sagt, republiken hade inte givit dem det som de hoppats.

För att tillfredsställa – i varje fall lugna – arbetarna, förberedde republiken en sociallagstiftning. Men dessa sociala lagar hade redan diktaturen förberett! Primo de Rivera hade kallat ledaren för den socialistiska fackföreningsrörelsen, Largo Caballero, till ministerråd för arbetarfrågor. Den skiljedomstol, för lösande av konflikter mellan arbetare och arbetsgivare, som diktatorn inrättat, den upptogs också av republiken. Strejker skulle förhindras och om möjligt förbjudas och republiken skapade ett antal nya lagar, vilka alla inskränkte arbetarnas rättigheter. En lag skyltade med ändamålet ”republikens skydd”, en annan värnade om ”offentliga ordningen”, en tredje handlade om ”olaga vapeninnehav”, en annan i sin tur ändrade formen för de edsvurna vid domstolarna, så ytterligare en lag ”mot lösdriveri”.*

Arbetarna hade föga förståelse för dessa republikens skänker, dessa lagar gävo dem inga fördelar, inga nya friheter utan i högsta grad tvärtom. Arbetarna reste på nytt fordringar på levnadsstandardens förbättrande, och, då de icke uppfylldes, blev det strejker och oroligheter, precis som under monarkins dagar. Nationalförmögenhetens volym förblev densamma, en förskjutning av rikedomarna till de undre klassernas förmån hade betytt en inskränkning av de övre skiktens makt och om den saken ville naturligtvis inte de härskande klasserna höra talas. Republiken riktade statens våldsmedel mot arbetarklassen.

Den första stora strejken förklarade anarkosyndikalisterna i Madrid och den arbetsplats som berördes var det stora telefonbolaget. Strejken hade politisk karaktär. ”Telefónica” hade under diktaturperioden schackrats bort till amerikanska finanshajar och bland schackrarna befunno sig medlemmar av hovet och jesuiterna, främst representerade genom sin speciella bankir, Urquijo. Telefonicans arbetare, vilka varit fullkomligt rättslösa under diktaturen, krävde nu, att republiken skulle godkänna deras krav på människovärdig existens. I slutet av 1931 gingo de i strejk då inga hemställningar tycktes hjälpa. Republikanska regeringen skickade beväpnade polisstyrkor mot de strejkande. Telefonicans arbetare voro organiserade i den av staten icke erkända anarkosyndikalistiska ”Confederacion Nacional del Trabajo” – CNT – och alla syndikalister i Madrid proklamerade så allmän sympatistrejck. Konflikten varade till i mars 1932, nära tre månader alltså, och regeringen såg sig till sist tvungen att tillerkänna arbetarna organisationsfrihet och rätt till avtal. En elementär rättighet, vilken arbetarna i alla demokratiska länder ha.

Det blev den ena strejken efter den andra, oavbrutet värnade arbetarna om sina demokratiska rättigheter, vilka republiken ville undanhålla dem. Och det var inte endast anarkosyndikalisterna, medlemmarna av CNT, som gingo ut i strejker. Även de socialistiska fackföreningarna tillgrepo samma medel, ty det lyckades inte alltid för de socialistiska ledarna att hålla medlemmarna tillbaka. Indalecio Prieto, minister för Offentliga arbeten i den andra republikanska regeringen och framstående medlem av det socialistiska partiet, förklarade med anledning av en järnvägsmannakonflikt: *I första hand är jag minister och först i andra instansen medlem av socialistiska partiet. Innan jag ens tänker på att vara arbetarklassens representant, vill jag med största öppenhet försvara järnvägsbolagens intressen och jag vill med största energi gå emot dem, som försöka bromsa statens normala rytm.*”

Men intet hjälpte. De socialistiska arbetarna försvarade sina rättigheter med samma den direkta aktionens medel som de syndikalistiska kamraterna. I juni 1934 förklarade den socialistiska lantarbetarfederationen en allmän lantarbetarstrejk. Händelserna i Casas Viejas den 8 januari 1933, revolten i Barcelona i december 1933, proklamerandet av den fria

* Just denna ”lösdrivarlag” användes speciellt mot de revolutionära arbetarna. Övers. anm.

kommunismen i Figols (januari 1932), generalstrejken i Zaragoza under december månad 1933 och slutligen den väldiga resningen i Asturien 1934 i oktober visade med all tydlighet att arbetarna inte kunde vara nöjda med förhållandena i republiken.

Spanien är inte något undantagsfall och det spanska proletariatet är inte omätligt, snarare nöjt med mindre än arbetarna i andra länder. Men det är mycket mera undertryckt. Det spanska folket besitter en gammal kultur, förfogar över en dynamisk trängtan efter frihet och lycka. Det har alltid förstått att kämpande försvara eller ernå sina rättigheter. De spanska arbetarna ville inte längre fördraga sitt ovärdiga läge. Republiken hindrade deras ekonomiska och kulturella uppsving och därför gavs det oupphörligt uppror och arbetaroroligheter.

I oktober 1934 kom monarkisten och ärkeklerikalen Gil Robles till makten. Nu skulle också de få rättigheter, som sedan 1931 tillkämpats av arbetarna, totalt försvinna. Resningen i Asturien och revolten i Katalonien var svaret på denna utmaning, men – resningarna slogs ned. Det var demokratins nederlag, så omfattande att man kunde befara dess totala undergång. Dock, med den väldiga dynamism, som är det spanska folkets egen, övervanns denna nedgångsperiod överraskande fort. Proletariatet hade blivit slaget i en stor strid, men det var inte besekrat. År 1935 jäste det åter igen i hela folket. Endast med militära maktmedel kunde de reaktionära myndigheterna hålla folket nere. I fängelserna försmäktade över 30,000 politiska fångar. De modigaste frihetskämparna befunno sig i landsflykt, på ”djävulsöar” eller fångskepp. Inte ens under Primo de Riveras dagar var den politiska situationen mera tryckt.

I februari 1936 gingo valen av stapeln. De voro, nu som för fem år sedan, förebud till större händelser. 1931 ledde de till störtandet av monarkin, 1936 utlöste de en folkrörelse, som ingen i förväg kunde ana. Kravet på frigivandet av de fängslade arbetarna, det var under den parollen, som folkfrontens partier segrade. Fäder, makar, söner och bröder skulle ut ur fängelserna, det var folkets vilja. Och fängelsedörrarna öppnades och de reaktionära myndigheterna sopades undan. Folkfrontspartierna togo tömmarna.

Högerpartierna hade förlorat det parlamentariska spelet. De togo därför – som CNT förutsagt – sin tillflykt till militärapparaten. Primo de Rivera stod redan i förbindelse med Mussolini och med honom förbundo sig också generalerna Sanjurjo, Franco och kumpaner.

Proletariatet ville nu äntligen smaka demokratins frukter. Industrierbetarna trängtade till övertagandet av industrierna, lantarbetarna ville nu äntligen få jordagodsens ”demokratiserade”. Fram med en grundlig agrarreform! det var deras lösen. Och de gingo att egenmäktigt genomföra reformen, ty att enbart nöja sig med valsegern tänkte de inte på. De gångna fem åren hade givit alltför djupa och bittra erfarenheter. De ekonomiska och sociala reformer, som äro adekvata den politiska demokratin, ville folket nu självt genomföra.

Läget var utsiktslöst för prästerskap, storgodsägare och hela reaktionen. Nu hade dessa intet mer att vänta av demokratin, så – nu skulle vapnen tala! I detta ”pronunciamientos” klassiska land var man sannerligen inte obekant med politiserande generaler. General Sanjurjo hade redan sommaren 1932 försökt med ett uppror i Sevilla, vilket genom arbetarnas ingripande slogs ned rätt hastigt. Den här gången vidtog Sanjurjo bättre förberedelser: han skaffade den italienska fascismen och den tyska nationalsocialismen som aktiva hjälpare. Och med dessa båda mäktiga militärstaters hjälp satte generalerna igång sin kupp den 19 juli 1936. Inbördeskrigsperioden tog sin början.

Denna gången förstodo de borgerliga vänsterrepublikanerna och de socialistiska parlamentarikerna, att det var tvingande nödvändigt vinna hela proletariatet för republikens och demokratins sak. I Madrid befunno sig sedan maj månad samma år över trettio tusen byggnadsarbetare i strejk, vilken leddes av syndikalisternas organisation CNT. Alla bekanta militanter inom byggnadsarbetarorganisationerna voro häktade och läget var liknande som i

Katalonien och Barcelona i oktober 1934. Då förklarade en bekant katalansk ledare strax efter nederlaget: ”Hade vi givit FAI-folket vapen i stället för den i kamp oprövade katalanska ungdomen, så hade vi tydligen segrat”. Den här gången handlade madridregeringen klokare och det fanns förresten intet annat val: den kunde inte värja sig mot de upproriska generalerna utan att ha arbetarklassen på sin sida. Därutav dess eftergivenhet. De samma dag ur fängelserna utsläppta byggnadsarbetarna Mera, David Antona och många andra, ställde sig i spetsen för arbetarmassorna och stormade kasernerna. Så besegrades militärkuppen i Madrid och under mer än två års tid misslyckades alla militärkamarillans och fascisternas försök att erövra Madrid. Misslyckades komplett, just genom madridproletariatets oförskräckta kampanda.

Den 19 juli segrade folket över sina fiender i Madrid, Valencia, Barcelona och Asturien. Med proletariatets hjälp segrade demokratin över militären, prästerskapet och plutokratin. Utan det fascistiska utlandets hjälp hade reaktionen senare inte kunnat segra, folket hade då vunnit inbördeskriget och Spanien vore i dag en av de främsta demokratierna i världen. En arbetarnas demokrati, varuti frihet och rättvisa vore rådande. En demokrati sådan som den Walt Whiteman besjungit.

Utvecklingen i de från fascisterna befriade landsdelarna berättigade till de mest långtgående förhoppningar. Mitt under krigets gång byggde det spanska folket upp en ny samhälls- och produktionsordning. Som orientering tjänade de liberala traditionerna och arbetarklassens frihetliga principer. Arbetarorganisationerna kollektiverade jorden, fabrikerna, verkstäderna, trafikföretagen o. s. v. De ledde industrin och de förde kriget mot fascismen. En det nya, fria och rättvisa samhällets morgonrodnad gick upp över landet på hinsidan Pyrenéerna. Arbetarorganisationerna voro den nya ordningens garanter och nu först fingo de bekanta orden ur författningen en reell mening: ”Spanien är en arbetarnas republik.” En *arbetarorganisationernas republik*.